

Försvarets Historiska Telesamlingar
Armén

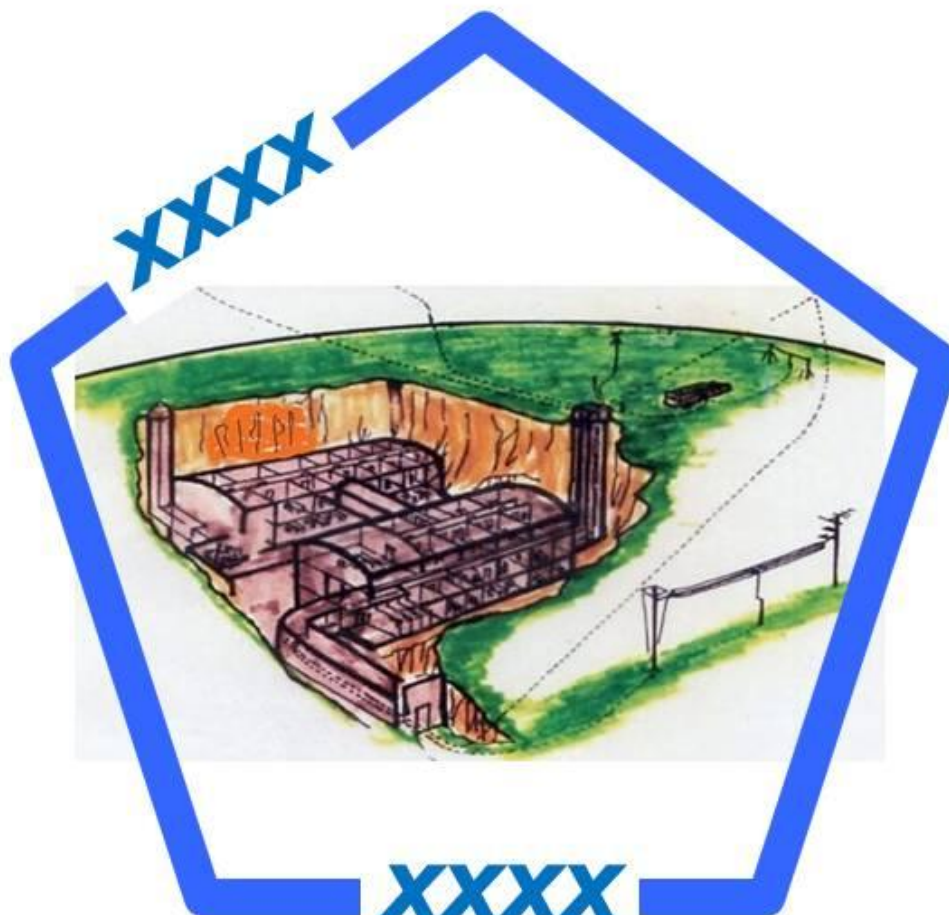

2013-09-27

Högre Regional Ledning och Militärområdesförband

Christian Jansson

A 01/13

Innehåll	Sida
Sammanfattning	4
Tiden 1937 - 1965	9
Tiden 1966 - 2000	48

Bilagor

Bilaga 1 Kartor

År 1833	71
År 1847	72
År 1867	73
År 1889	74
År 1893	75
År 1902	76
År 1908	77
År 1928	78
År 1937	79
År 1943	80
År 1949	81
År 1951	82
År 1966	83
År 1966 Sektorindelning FV	84
År 1971	85
År 1979	86
År 1982	87
År 1983	88
År 1991	89
År 1993	90
År 2000	91
År 2013	92

Bilaga 2 Organisation

Gplsystem	93
Milostab / Milostabsbataljon	94
Milosambandsbataljoner	95
Kn Jung förslag 1950 till organisation milostab	96
Armékårledning 1946 - 1955	97
HR nivå 1941 & 1961	98
HR nivå 1997	99
Milostabens indelning fredstid 1951 - 1997	100
Milostabens indelning i krig samt samverkande myndigheter	101
Oprum utformning	102
Begrepp ledningsplatser	104
Ledningsanläggning "Elefanten"	105
Kn Jung uppsats "Det militära försvarets ledning"	106
Mj Brodd artikel om IV. Militärbefälsstaben	123
Kårstabsorganisation 1953	125
Lars Wilderäng "Midsommargryning" (roman)	127
Linell och Sahlén "Motstånd mot stormakt" (debattbok)	129
Krigsorganisationsjämförelse 1942	133

Bilaga 3 Sambandstjänst

Kårsignalnät 1953	135
Trådförbindelser Armékår 1938	136
Översiktlig nätstruktur Milo	137
Översiktlig Sambndslägestablå 1940 - 2000 talen	138
Fjärrskriftsnät	139
RL-skiss milo	143
LEO	144
ÖB radio 1943	145
Signalstation vid fördelningsstab 1945	146
Brevduvor	147
Telefonfältkarta äldre modell	148
Lfc m/50	149
Lfc 60-talet	150
Lfc 70-talet	151
Lfc 80-talet	152
Lfc 90-talet	153
Lfc - generellt	154
Lfc - generellt	155
Lfc ILLERN	156
Lfc ÖN 3	157
Lfc S 2	158
Das projekt (Tyskland 1939) Skyddad förmedlingscentral	159
LOPRA; Luftoperativa radionätet	163

Bilaga 4 Sambandsexptj

Sammanfattning (utdrag ur annat FHTdokument)	166
Gruppering av sambandscentral	170

Sammanfattning

År 1833 indelades riket i fem tidvis sex militärdistrikt. Chefen för dessa militärdistrikt var en generalbefälhavare som skulle föra befälet över de inom distriktet förlagda trupperna. De olika förbanden inom distrikten intog dock i flera avseenden en omedelbar ställning under Konungen.

Genom riksdagsbeslut 1892 blev den högre regionala organisationen fastare. Armén organiserades i sex arméfördelningar; I – VI arméfördelningen (SFS 1893/69).

Arméfördelningschefen erhöll total befälsrätt över de till arméfördelningen hörande trupperna. Han fick även territoriell myndighet över de områden som utgjorde rekryteringsdistrikt för de i arméfördelningen ingående trupperna.

Genom 1925 års försvarsbeslut indelades armén i Södra, Västra, Östra och Norra arméfördelningen samt Östra Brigaden, Övre Norrlands trupper och Gotlands trupper (SFS 1927/215, att gälla från 1 Jan 1928). 1925 års beslut innebar också att en Brigadchef tillsattes under arméfördelningschefen. Brigadchefens uppgift skulle vara att ”i fredstid under arméfördelningschefen förbereda och i krigstid såsom militärbefälhavare självständigt leda arméfördelningsområdets lokalförsvar” (SOU 1935:39 s 85).

Genom 1936 års försvarsordning indelades armén i I – IV arméfördelningen, Övre Norrlands trupper och Gotlands trupper. Därtill indelades landet i territoriellt avseende i Södra, Västra, Östra och Norra Militärområdet, Övre Norrlands militärområde samt Gotland (SFS 1937:312; att gälla fr.o.m. 1. Juli 1937). Militärområdeschefen, som var underställd arméfördelningschefen, skulle ta hand om ärenden som rörde militärområdets försvar samt de värnpliktigas inskrivning och redovisning.

Genom 1942 års försvarsbeslut förenades åter arméfördelning och militärområde i en myndighet - militärbefälsstaben. Den nya organisationen gällde fr.o.m. 1 Okt 1942¹.

Indelningen över åren ändrades sålunda:

1833-1893	1. – 6. Militärdistriktet
1893-1942	1. – 6. Arméfördelningen eller Södra, Västra, Östra, Norra Arméfördelningen, Övre Norrlands trupper samt Gotlands trupper
1942-1966	1. – 6. Militärområdet (med endast markoperativa uppgifter)
1966-2000	1. – 6. Militärområdet (med mark-, sjö- och luftoperativa uppgifter)

Kartor över förändringar i militärterritoriell indelning i fred över åren finns i bilaga 1².

Milo och Fo organisationen var under början av denna tid endast att betrakta som staber med områdesansvar för territoriell ledning, inte för ledning av operativa/taktiska uppgifter av större förbandsenheter eller strider. Till staberna fanns betjäningförband.

ÖB ledning av Försvarsmakten i krig skedde via CM, CFV och Armékårchefer med hjälp av Försvarsstaben. CA hade ingen operativ krigsuppgift, CA skulle bl.a. leda depåverksamheten. Försvarsstaben tillkom genom 1936 års Försvarsordning (Gen Olof Thörnell dess förste stabschef åren 1936-1939). Tillsättandet av en exklusiv befattning av en ÖB i fred skedde 1942 (prop 240/1942; Gen Olof Thörnell ÖB åren 1939-1944)

¹ Krigsarkivet i Aug 1982 /Ulf Söderberg

² Samt Svenska Försvarets Rulla

Om markstridsinsatser erfordrades, skulle avdelas ”Stridsledningsstaber” och tillfälliga geografiska områden med ledningsförband. Dessa staber var då Armékårstaber med avdelad terräng samt ingående Fördelningar och Brigader med stödförband.

Armékårstaber för krig fanns 1943, tre stycken (I., II. och III.) med tillhörande Kårstabsbataljoner och därutöver 10 Fördelningsstaber med betjäningsförband samt 7 Milostaber med betjäningsförband. Idén var att fredsverksamheten leddes via Milo och Fo. Därest större krigsinsatser erfordrades skulle Armékår- – Fördelning- och Brigadförband insättas. Fo skulle undantagsvis kunna leda en Brigad, inte mer. Sjöstrid och Luftstrid leddes av Marinchefen respektive Flygvapenchefen från Försvarsstaben.

Armékåren som krigsförband hade egna ledningsförband (Kårstabsbataljon och Kårstabskompanier, se bilaga) men bestod även av resurser ur Milostaben vad avser stabsmedlemmar.

Kopplingen mellan fredsorganiserad Milostab och krigsorganiserad Armékårstab var tydlig. Det fanns organiserade Milosignalkompanier och Milosambandskompanier såväl som Kårstabsenheter av bataljons- och kompanistorlek. Skillnaden är vilka förbandstyper Milo/Fo respektive Armékår skall leda, där Armékåren leder de för striden taktiska arméförbanden, medan Milo/Fo leder mera lokala och/eller bakre förbandstyper.

1942 års försvarsbeslut slog ihop arméfördelningarna och militärområdena under en gemensam chef, militärbefälhavaren, som också fick ledningsansvaret för markstridskrafterna, härvid försvann behovet av armékårstaberna, vilka emellertid av olika skäl kvarstod i krigsorganisationen intill åtminstone 1955³. MB ansvarade dessutom för arméförbandens utbildning och hans ställföreträdare var krigsplacerad som fördelningschef.

Sedermera (1955)⁴ infördes nivån Kårstab mellan Milochef och Fördelningschefer för ledning av stridsuppgifter på fältet.

Vid början av 1950-talet fanns inte fysiskt/organisatoriskt anordnade ledningsplatser för MB i skyddade bergutrymmen, som vi senare kommit att kalla, MB skyddade ledningsplats eller d:o berganläggning. Samordnad och samgrupperad ledning för militär och civil verksamhet i skyddade utrymmen var vid denna tidpunkt inte aktuell. Dessa berganläggningar var då under framtagande (faktiskt under sprängningsarbeten vid 1953). Vid denna tidpunkt betraktades berganläggningen som en ”skyddad Uppehållsplats (Upl)” och inte som en ordinarie skyddad plats för MB ledning (eller för den delen för den tidigare Armékårstaben för vilken man inte synes alls ha övervägt ledningsplats i berganläggning). Denna berganläggning skulle betjäna av en Upl-sambandspluton eller Gplsbpluton/Gplsambandskompani som man betraktade som en organisation för att ta berget som ”säkerhetsbesättning” (idag skulle vi kallat denna för förhandsomgång) med synnerligen starkt behov av förstärkning av bl.a. sambandspersonal för att kunna betjäna Milostaben. Uplsbplut/Gplsbplut ansågs ”tillhöra” berganläggningen och vara grupperad där även om inte det fanns någon stab grupperad där. Förstärkning till Uplsbplut/Gplsbplut skulle då komma ur Milosignalkompani och Kårsignalförband samt vad avser stabspersonal, ur Milostaben. De nya berganläggningar man på Milo kände till och som redan var utsprängda, ansåg dåvarande MB vara för små och man ville ha större, vilket även framgår av övningsseriefarenheter.

³ Ast Org 1954-01-22 PM för föredragning av kår- och milbefstabs m.m. organisation

⁴ Ast Org 1955-12-02; H 67:16

Av Sambandscentralutredningen 1955-1959 framgår att vid årsskiftet 1959-1960 fanns ingen alls organiserad eller fastställd verksamhet för MB/CB gruppering i berganläggning eller för materiel eller därvidlag relevant utrustning.

[---] Det var således vid denna tidpunkt icke möjligt att avgöra vilka utrymmen som erfordrades och hur dessa skulle disponeras, ej heller exakt efter vilka grunder arbetet skulle bedrivas”[---] (SBC-utredningen 1955-1959)

Sedermera kom detta att utvecklas avsevärt till ett system för ledning i denna nivå

I perioden 1940 – 1965 varierade ledningen av operativ verksamhet, taktisk verksamhet och vilka ledningsresurser och ledningsstrukturer som fanns. Det som uppenbart är ett resultat av anbefallda försök med bl.a. Milostabsbetjäningförband under tidigt 1950-tal är att man inser att det blir alltmer ohållbart med rådande disparation mellan nivåerna Milo – Armékår och nyetablerad Kår samt Fördelnings- och Brigadnivå.

Flera försök under denna tid redovisar tydligt behovet av att sammanslå Milo och Armékår för såväl freds- som krigsuppgifter. Detta redovisas även av Militärbefälhavare som under denna period genomfört KFÖ/RU/Övning i en försöksorganisation anbefalld av HKV.

Genom 1964 års riksdag (prop. 1964:109, SU 1964:189, rskr 1964:362) fattades så beslut om införande från 1966-10-01 av nästa stora reform. Militärbefälhavarna fick 1966 ansvar för den samlade ledningen av alla stridskrafter inom militärområdet. De krigsuppgifter som hittills legat på marinkommandochefer och jakteskaderchefer överfördes till militärbefälhavaren. MB blev sålunda operativ chef och skulle utöva det man inom försvarsmakten benämner ”Operativ ledning”.

Civilt menas med operativ ledning, verksamhet som sker i realtid eller nära realtid, vilket med militära begrepp heter ”stridsledning”.

MB-nivån fick efter 1966 därför sådana personella och tekniska resurser att ledning kunde utföras från en bergskyddad anläggning som benämndes MB Stabsplats A1. Den taktiska ledning som erfordras för krigsförbanden under MB, utövas av t.ex. Luftförsvarscentral, Örlogsbas eller Fördelningsstab. Den överordnande och landsomfattande ledning som erfordras för rikets behov utförs i Högkvarteret.

MB ledningsplats med operativ uppgift och betjäningförband fanns inte organiserade och iordningsställda personellt, tekniskt, eller fortifikatoriskt förrän i mitten av 1960-talet.

CB-nivån är en nivå för samordning av det civila samhällets resurser. Civilbefälhavaren utövar samordningsansvar med stöd av sitt kansli – CB kansli.

CB med avdelade civilområden fanns inte organiserade förrän 1951. Milo och Civo var identiska geografiska områden, liksom Län och Försvarsområde.

CB kansli grupperades fredsmässigt för det mesta i residensstäderna. Endast i ett fall blev detta i samma stad som Milostaben, nämligen i Östersund.

CB hade samordningsansvar mot t.ex. Elsektorn, Televerket, SVT/SR, SJ, DMC m.fl. myndigheter inom respektive civo.

Grupperingsplatser MB och CB (Gemensam stabsplats – Gpl)

På krigsuppehållsplatsen (MB/CB stabsplats A1/A2) samgrupperades MB delar och CB kansli samt vissa delar av civila myndigheter (t.ex. JB, TB, EB, C Radioområde. De delar av

MB och CB med samverkande myndigheter som inte kunde beredas plats i MB/CB Stabsplats A1 ordnade själva annan grupperingsplats, bergskyddade eller ej, samordnade eller ej.

Den struktur för MB/CB ledningsplatser och ledningsresurser som sålunda intogs i mitten av 1960-talet förblev i princip densamma ända intill dess att MB-nivån upphörde år 2000.

Det som kom att ändras över tiden betingades bl.a. av:

- Förändrad miloindelning
- Förändrade operativa uppgifter eller förbandsresurser
- Förändrad syn på behovet av berganläggningar
- Förändrat behov av tekniska ledningsresurser och materielutveckling
- Förändrad syn på utformning av ledningssystem

Betjäningsorganisationen

I början av 1950-talet påbörjades utsprängning av bergutrymmen för skyddad ledning. Vid denna tidpunkt var samordningen av sprängningsarbeten och milostabens behov inte samordnat.

Runt 1959 visste man icke hur detta skulle utformas.

I samband med SBC-utredningen 1955-1959 kunde konstateras att i perioden 1955-1959 inte fanns fastställda former för vare sig organisation, teknik, arbetsrutiner eller reglementen vad avser gruppering på skyddad ledningsplats för MB. Detta verkar inte ha tagit form förrän under 1960-talets mitt.

Utformning

MB/CB gemensamma skyddade stabsplats/ledningsplats (Gpl A1) utgörs av en i berg iordningsställd plats med resurser av allehanda slag så att platsen kan vara sluten för omvärlden under lång tid utan brist i funktionen. Denna plats är av säkerhetsskäl väl skyddad för fysisk insyn och kunskap om platsens belägenhet och dess prestanda är väl skyddade.

Sekretessen runt dessa platser innebar speciella åtgärder för kontroll och insyn i vilka personer som faktiskt besökte dessa. De flesta av stabsmedlemmarna krigsplacerade på denna plats, har i fredstid inte besökt densamma och har därför ej heller kunskap om dess fysiska belägenhet. Respektive Milostab säkerhetsavdelning fattade beslut efter skriftlig ansökan, om vem som vid enstaka tillfälle skulle beredas möjlighet att besöka anläggningen.

Till Gpl knyts geografiskt åtskilda och kilometervis utgrupperade platser för anslutning till externt samband. Dessa yttre platser innehåller bl.a. resurser för radio kortvåg, radiolänk, tråd och benämns annex (eller om man så vill sändarplatser eller utpunkter).

Delar av MB och CB stab med samverkande myndigheter kan av utrymmesskäl inte beredas plats i berganläggningen utan grupperas på andra platser i samma geografiska område och inordnas i det tekniska ledningssystemet. Viss samgruppering sker på stabsdelen A2, men gruppering på ytterligare platser förekommer.

För betjäning av Stabsplatsen A1 och A2 finns militärt organiserade förband med denna uppgift. För betjäning internt av CB olika delar med samverkande myndigheter medför dessa egna resurser för internt behov. Detta gör att på stabsdelarna A1/A2 kan betjäningsfunktionen bestå delat av militära förband och civila resurser.

Det stora geografiska område som benämns GplO (Gemensamt stabsplatsområde) innehåller då förutom stabsdelarna A1 och A2 med annex, samt ur militär synvinkel bl.a. dessa förband:

- Milostabsbataljon för betjäning av stabsdel A1 och A2.
- Milosambandsbataljon för anordnande av telekommunikationer över ytan och dessas vidmakthållande
- Militärpolis kompani För upprätthållande av militär ordning verksamhet
- Jägarförband och Hemvärnsförband För ytövervakning
- Luftvärnsförband För kontroll av luftrummet
- Underhållsförband Livsmedel, drivmedel, reparation, transporter och sjukvård.

Denna förbandsflora har varierat i hög grad över tiden liksom även organisation och uppgifter till Milostabsbataljoner och Milosambandsbataljoner.

Här kan också behöva klarläggas att förband för den ”direkta” betjäningen av sin stab oftast benämns Stabsbataljon – Stabskompani – Stabspluton t.ex. :

Milostabsbataljon
Kårstabskompani
Stabskompani A1
Stabspluton

Medan förband för anordnande av yttre samband och samband över ytan brukar benämnas :

Milosambandsbataljon
Sambandskompani
Sambandsförstärkningskompani
Uplatsförband

Militärdistrikt (MD och Försvarsbeslut 2000)

Genom försvarsbeslutet 2000 avvecklades militärområdena och ersattes av militärdistrikt. De nya Militärdistrikten motsvarade geografiskt sett de gamla militärområdena, dock hade man inte territoriella och operativa uppgifter som militärområdena.

Militärregioner 2013

Den 1 januari 2013 återupprättar Försvarmakten regionala staber, då man delar in landet i fyra stycken Militärregioner. Regionerna är tänkta att lyda under Högkvarteret och samordna den markterritoriella verksamheten. Regionerna kan till viss del likställas de tidigare försvarsområdena.

Tiden 1937 – 1965

Detta kapitel innehåller citat ur handlingar som beskriver förändringarna vad avser krigsorganisationen i tiden 1937-1965.

Chefen för Armén 1938⁵

Skrivelsen redovisar, bl.a. grundat på utredning (1937-1938) av dåvarande AIHS-elever, behovet av trådanslutningar till en Armékårstab. Skrivelsen redovisar jämväl behov av betjäning.

Behovet omfattar c:a 150 linjer, samt c:a 50 lokala abonnenter för staben.

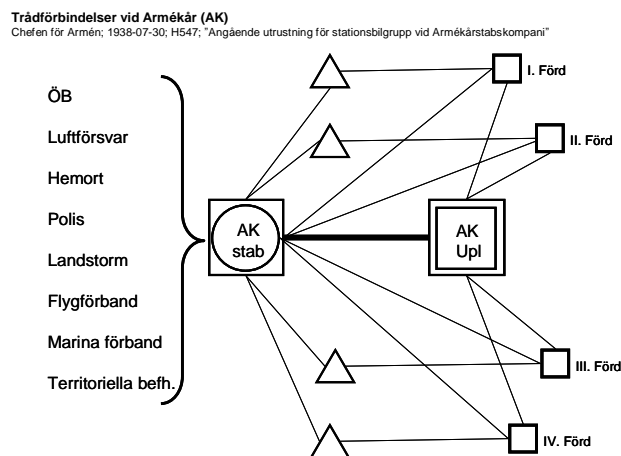

Bild trådförbindelser vid Armékår (ej kanalantal angivet)

Sammansättning av betjäning av Kårstabsexpedition (en avlösning av tre)

- ❖ 1 uoff som vakthavande
- ❖ 4 expubef
- ❖ 2 gruppchefer tillika expedierande
- ❖ 4 telefonister
- ❖ 3 telegrafister
- ❖ 3 ordonnanser

Armématerieförvaltningen; Tygdepån; 2. Materielbyrån; 1938-09-01; H:753

Skrivelsen beskriver behov av komplettering i samband med bristsituation, av signalmateriel till olika ledningsorgan varför det framgår att det vid detta tillfälle bl.a. fanns krigsorganiserat:

- 1 st Högkvarterssignalkompani
- 1 st Armékårssignalkompani
- 1 st Armékårsstationskompani
- 6 st Fördelningssignalkompanier
- 3 st Brigadsignalkompanier

⁵ CA 1938-07-30; H547; "Angående utrustning för stationsbilgrupp vid Armékårstabskompani"

Övre Norrlands Trupper 1939⁶

Framställan till Arméstaben om medel (c:a MSEK 1,5 – 2,5 i dåtida penningvärde) avseende utbyggnad av Krigstelefonnät samt Fästningssignalnät och omsättning av radiostationer samt modernisering av ledningsplats KLINTEN för Försvarsområdes- samt Fortledning.

[--] Fortens radioutrustning är i hög grad föråldrad och näppeligen funktionsduglig[---].

Chefen för Armén 1939⁷

Skrivelse från Telegrafverket avseende montering av telefonväxel LK 160 i två uppsättningar av vardera tre bussar avsedda för Armékårsignalkompani.

Chefen för armén 1939⁸

Skrivelsen omfattar acceptans för beställning av 16 st s.k. HELL-skrivare (föregångare till fjärrskriftmaskiner) efter genomförda försök med dessa på såväl trådförbindelser som radioförbindelser.

Chefen för Armén; Avdelning O; 1939-06-30; H496**Anskaffning av chiffreringsapparat**

Skrivelsen omfattar detaljerat anskaffningsbehov till olika staber av denna chiffreringsapparat inför "Organisation 1940".

Av skrivelsen framgår att högre staber runt 1940 därför är:

- Högkvarter 1
- Armékårstaber 2
- Fördelningsstaber 6
- Milostaber 5
- Bodens fästning 1
- Gotlands milostab 1

Under 1940 gjordes ett stort antal beställningar av signalmateriel bl.a. i:

Chefen för Armén 1940-07-05; H 52:4; leveransläge

Chefen för Armén 1940-07-23; H 52:4; leveransläge

Chefen för Armén 1940-09-26; H 52:4; leveransläge

Chefen för Armén 1940-12-14; H 52:4; avseende leveransläget 1940-12-01

Beställningarna avser:

Telefonväxel 10 DL, 30 DL (som 1940 kostade 2100 kronor stycket)

Elektronrör

Kabelmateriel

Telefonapparat m/37 (som 1940 kostade 135 kronor styck, sedermera kallad "fältapa")

Radiostationer UK/KV (10W, 15 E, 250W, 800W).

⁶ Stabsexp; Avd M; 1939-07-02; H 1041

⁷ CA 1939-06-22; H 947; PM angående utrustning till telefonstationer monterade i bussar.

⁸ CA Materiel S; Avd O; 1939 Juni; H 1024 Anskaffning av HELL-skrivare

Leveranser skulle ske under samma år.

Milostaber mm 1940

Högkvarteret Försvarsstaben
Nr H 59:16/1940

”Bestämmelser för avbrytande av permanenta trådförbindelser”

[...]

Härmed översändes 1 exemplar av vardera ”PM beträffande tekniska åtgärder vid förstöring av telegrafverkets anläggningar före utrymning av stationer och nätområden” samt ”Föreskrift angående vissa uppgifter, vilka skola lämnas telegrafverkets myndigheter i samband med avbrytande (förstöring) av permanent trådnät”.

[...]

Skrivelsen reglerar beslutanderätter för chefer i nivån Arméfördelningschef ned till Bataljonschef avseende förstöring av telegrafverkets permanenta nät.

Sändlistan omfattar bl.a.:

1. armékåren
2. armékåren
- Jämtlandsgruppen
- Övre Norrlandsgruppen
- Militärbefälhavaren på Gotland
- Kommendanten i Boden
- Militärbefälhavaren för södra milo
- västra milo
- östra milo
- norra milo
- ÖN milo

Chefen för Armén 1940⁹

Skrivelsen redovisar bl.a. krigsorganisationen:

- HKV Signalkompani 1
- Signalspaningskompani 1
- Kårstationskompani 5
- Kårtrådkompani 3
- Fördelningssignalkompani 10
- Brigadsignalkompani 1
- Självständigt signalkompani 1
- Signalkompani Gotland 1
- Fästningsstationskompani 1

⁹ CA 1940-10-15; H 58:1 rörande behov av radiomateriel

- Fästningssignalkompani 2

Samma skrivelse redovisar även synen på ledningsresurser sålunda:

-” Vid Signaltrupperna ersätts efterhand 1000W B1 med 800W radiobilar. T.v. må 1000W stationen kvarstå, med högst en i varje kårstationskompani, en i för Boden avsedda förband samt en i högkvarterets signalkompani i den mån den icke redan blivit ersatt med särskilt inköpt materiel.

För radiosamband inom armékår beräknas 250W radiobilstationer i såväl kårstations- som fördelningssignalkompanier. Ur de förra avföres de mindre stationstyperna helt och hållet.”

-”För radiosamband inom fördelning (motsv) böra alla 30W Kr ersättas med 15W radiocykelgrupper, där materielen medföres på två cykelhjulkärror (ev standardtyp), vilka dragas av två tandemcyklar. För gruppen avses ytterligare två man på vanliga cyklar. Även dessa cyklar förses med kopplingsanordningar, så att de vid behov kan dra kärrorna.”

För Gotland anges följande:

[---] För Gotland avses dels ett vid I 18 uppsatt signalkompani av signaltruppkaraktär dels vissa truppsignalförband. För signalkompaniet som betjänar signalförbindelserna i stort på Gotland, beräknas- utöver fasta nätets station – följande:

- en fast 800W station
- en fast 100W station (f.d. ”Skövdestationen”)
- en 250W bilradiostation
- sju 25W bilradiostationer
- två 10W radiocykelgrupper [---]

Noteras bör kanske även:

-” Telefonapparat av äldre typer ersättes efterhand med telefonapparat m/37”

Chefen för Armén 1940¹⁰ avseende Utrustningsbehov avseende radiomateriel Signaltrupperna 1940-06-01

Materiel	Behov	Tillgång	Brist
1 W	34	19	15
5 W	11	5	6
30 (10) W	76	57	19
250 W	9	9	0
1000 W	9	5	4
Mt	156	121	35
Pejl	6	6	0

¹⁰ CA 1940-03-06; H 58:5; Bilaga 5

Chefen för Armén 1941-12-21; H 52:2 Leveransläge 1/11**Chefen för Armén 1941-11-03; H 52:2 Leveransläge 1/10****Chefen för Armén 1941-08-21; H 52:2 Leveransläge 1/8**

Under 1941 gjordes ett stort antal beställningar bl.a. av signalmateriel vilket rapporterades fortlöpande bl.a. i ovanstående rapporter.

Chefen för Armén 1941¹¹ rörande behov av materiel för arméns radionät

[---] Därest fasta näten skola vara i stånd att fylla den viktiga uppgift vartill de äro avsedda, nämligen att vara ett förbindelsemedel såväl för militära som civila myndigheter, sedan ordinarie trådförbindelser satts ur funktion, är det nödvändigt att varje station tilldelas minst en högklassig mottagare, förslagsvis av typ Hammarlund eller motsvarande. Under hand har jag erfarit att goda möjligheter för fyllandet av detta krav föreligga för KATD. Med hänsyn till det ovan anförda, får jag vördsamt anhålla, att Chefen för Armén måtte hos Tygdepartementet utverka, att minst en mottagare av ovan föreslagna typ så snart ske kan - om väsentlig besparing därigenom uppnås, - tillsvidare utgöras av apparater av enklare kvalitet. Ett önskemål är likväl, att varje station slutgiltigt utrustas med två högklassiga mottagare. [---]

Chefen för Armén 1941-02-24; H 58:1 Radiomateriel

Uppsättandet av ytterligare ett självständigt signalkompani att verka i arméns radionät.

Signalkompani med materiel:

- 2 st Rastn KV
- 1 st 25 W Radiobilgrp
- 9 st 15 (10) W Radiocykelgrp
- 2 st Trådbilgrp

Chefen för Armén 1941, Radiomateriel¹² avsedd för Milostaber

Tabell över tilldelning radiomateriel 1941 avsedd för Milostab

Mobiliseringsmyndighet	2 W Br	30 W Br
I 1 / IV. Milo	1	8
I 5 / II. Milo	1	8
I 6 / III. Milo	1	8
I 9 / I. Milo	1	8
I 19 / VI. Milo	1	8

¹¹ CA 1941-06-07; H 40:6, Arméns fasta radionät

¹² CA 1941-09-07; H Bilaga 2

Chefen för Armén 1941¹³ avseende Milosignalkompani

[---] Inom varje milo organiseras ett Milosignalkompani, som i allt väsentligt har karaktären av ett stabssignalförband[---]

[...]radioförbindelser för milostaber i samband med operationer eller därmed jämförbara förhållanden icke kunna anses tillgodosedda genom 30 W Kr stationer i milosignalkompanierna beroende på dessa stationers alltför korta räckvidd i förhållande till de förbindelseuppgifter, vilka kommer att åvila stationerna ifråga.[...]

[---] Till varje Fostab är avsett att anslutas en Fosignalpluton, som i huvudsak består av en trådstation och en större radiostation för tjänsten vid stabens plats samt en lätt trådbilgrupp (av samma slag som vid milosignalkompani) för reparation och underhåll av trådförbindelser.

Milosignalkompani 1941

- Kompanistab
- Kompanitross
- Trådstation större
- Radiostation större
- 8 x 30W Kr Främst som förstärkning till Fo
- 4 x Lätt Trådbilgrupp Främst som förstärkning till Fo

Fosignalpluton

- Trådstation
- Radiostation större
- Lättradiobilgrupp

Arméorder 1941¹⁴ avseende ledningsorganisation

Avseende organisation av arméfördelningsstaber mm

- I. Arméfördelningsstaben mm (885 man)
 3. Kårstaben med Kårstabskompani
 I. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani
 XI. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani
- II. Arméfördelningsstaben mm (522 man)
 II. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani
 XII. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani
- III. Arméfördelningsstaben mm (885 man)
 2. Kårstaben med Kårstabskompani
 III. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani
 XIII. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani
- IV. Arméfördelningsstaben mm (522 man)
 IV. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani

¹³ CA 1941-09-07; H Radiomateriel samt HPM 1941-07-09 Radiomateriel

¹⁴ Ao H 64:6; 1941-07-11 gällande från 1941-08-01; 1941 års KRO

XIV. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani

Staben vid Övre Norrlands trupper (262 man)

XV. Fördelningsstaben med fördelningsstabskompani

Anm.

Vid I2 XVI. Fördstaben med stabskompani

Generalorder 1941 angående Gotland ¹⁵

Milostabskompani G (156)

Kompanistab
Vakt- och Luftvärnspluton
Ordonnanstropp
Expeditionstropp
Stabspolisgrupp
Gasskyddslaboratorium
Förplänadstropp
Transporttropp

Go H 430/1941, Serie F nr II:11 a

Krigsbesättning ur I 19 i Bodens Fästning = 2174 man varav 1354 gevärsmanskap

1942 års försvarsbeslut slog ihop arméfördelningarna och militärområdena under en gemensam chef, militärbefälhavaren, som också fick ledningsansvaret för markstridskrafterna, härvid försvann behovet av armékårstaberna, vilka emellertid av olika skäl kvarstod i krigsorganisationen intill åtminstone 1955¹⁶. MB ansvarade dessutom för arméförbandens utbildning och hans ställföreträdare var krigsplacerad som fördelningschef

Militärbefälsinstruktion 1942¹⁷

[---]

1 §

Militärbefålet i militärområdet utgöres av militärbefälhavare jämte militärbefälsstab samt i förekommande fall, ställföreträdande militärbefälhavare och inspektör för lokalförsvaret.

2 §

Militärbefälhavare utövar ledningen av och uppsikten över den lantmilitära verksamheten inom militärområdet. [---]

10 §

Direkt under militärbefälhavaren lyda:
ställföreträdande militärbefälhavare
inspektör för lokalförsvaret
chefen för militärbefälsstaben
cheferna för militärområdets förband
försvarsområdesbefälhavarna

¹⁵ Go H 430/1941, Serie F, Gotlands Trupper

¹⁶ Ast Org 1954-01-22 PM för föredragning av kår- och milbefstabs m.m. organisation

¹⁷ SFS 1942 Nr 988 starkt utdrag

infanteribefälhavare vid kustartilleriförsvar, dock endast i de avseenden, varom sägs I 4 § 2 mom samt luftbevakningschefer enligt varom där särskilt stadgas. [---]

Kårstab mm 1942

Hkvo : A nr H 390/1942
Gäller fr.o.m 1. Oktober 1942
Mobiliseringstabeller serie F

Kårstab med stabskompani	113 + 289
<i>Av handlingen framgår som anmärkning att: Kårstaben bildas av grupperna A = militärbefälsstab samt grupp B)</i>	
Kårstab med stabskompani (Grupp B)	45 + 276
Militärbefälsstab (Kårstab, Grupp A)	81
Försvarsområdesstab med stabskompani	88

HKV order 1942 angående tre st Kårstabskompanier ¹⁸

Kårstabskompani (3 st)

Vakt- och PvLvpluton
Teknisk pluton (bl.a. tryckeri)
Transportpluton
Expeditionspluton
Lottapluton
Kompanitross

Milostaber 1943

Av skrivelse Avd Utr Nr H64:6
Den 20/8 1943, avseende ”Utrustande myndigheter för vissa förband”
Framgår att det vid detta tillfälle bl.a. fanns:

I, Milbefstaben	utrustas av I 6
II. Milbefstaben	utrustas av I 5
III. Milbefstaben	utrustas av P 4
IV. Milbefstaben	utrustas av I 1
V. Milbefstaben	utrustas av I 2
VI. Milbefstaben	utrustas av I 19

¹⁸ HKVo:a ; H 390/1942, Serie F nr 1:2a; Mobtabell

Mobtabeller 1943 Milosignalkompanier¹⁹Milosignalkompani (ett per milo) (121)

Kompanistab
 Stationspluton
 Kabelbilpluton
 Kompanitross

Mobtabeller 1943 Fästningssignal kompanier i Boden²⁰

Fästningsstationskompani (176 man)

Kompanistab
 Centralstationspluton (bl.a. radio)
 Försvarsområdesstationspluton

Fästningssignalkompani (146 man)

Kompanistab
 Områdessignalpluton (bl.a. Ra, Kabel, Stationscykel)
 Kompanitross

Mobtabeller Kårsignalbataljon 1943²¹Kårsignalbataljon:Kårstationskompani (208)

Kompanistab
 1. – 2. Stationpluton (Vx, Fjärrskrift, Radio, Kabel)
 Kompanitross

Kårtrådkompani (186)

Kompanistab
 1.– 3. Trådpluton
 Kompanitross

Kårkabelkompani (186)

Kompanistab
 Kabelbilpluton
 1.– 2. Tunga Kabelbilpluton
 Kompanitross

¹⁹ Kgl 1938 nr 757, Serie F nr VIII:7. Mobtabeller 1943²⁰ Kgl 1938 nr 757 Serie F nr VIII:6a-b, organisation 1943²¹ 1943 års organisation Kgl 1938 nr 757 Serie F nr VIII:3a-b

Mobtabeller 1943 avseende Fördelningsstab mm ²²

Dessa två kompanienheter lyder utan sammanhållande bataljonsstab direkt under sambandschefen (1d) inom respektive fördelning. Således ett sådant här ”kompanipar” per fördelning. Det dröjde länge innan detta ”kompanipar” samordnades ledningsmässigt under en egen bataljonschef skild från stabens sambandschef.

Fördelningsstationskompani (157)
 Kompanistab
 Stationsbilpluton
 Stationscykelpluton (Växel, Fskr, Ra)
 Stationscykeltropp
 Radiocykeltropp
 Kompanitross

Fördelningskabelkompani (181)
 Kompanistab
 1. Kabelbilpluton
 2. Kabelkärpluton
 3. Kabelkärpluton
 Kompanitross

Kgl 1938 nr 757 Serie F nr VIII: 2a, 1943 års org Mobtabeller

HKV Signalkompani (140)
 Kompanistab
 Trådstationspluton
 Radiostationspluton
 Kompanitross

HKV Radiokompani
 Kompanistab
 1. – 4. Radiopluton (15W, 50W, 250W, 800W)
 Kompanitross

HKV Kabelkompani (153 man)
 Kompanistab
 1. – 3. Kabelbilpluton

Signaltruppernas krigsorganisation 1942 i jämförelse med omvärlden²³

Vid KHS stabstjänstövning den 3/2 – 7/2 1942, var deltog ett stort antal signalförband, framhöll chefen för KHS bl.a. följande:

”En sammanfattning av under övningen gjorda erfarenheter på signaltjänstens område giver tydligt vid handen att en väsentligt utökad signalorganisation särskilt

²² Kgl 1938 nr 757 Serie F nr VIII 4a-b, Mobtabeller 1943

²³ AST Sign 1942-12-01 (ej bilagor)

beträffande stabssignalförbanden är oundgängligen erforderlig, om rörliga operationer av den art, som under övningen förutsatts, över huvud taget skola kunna genomföras. Härvid måste främst behovet av snabba linjebyggnadsenheter och av radiostationer med tillräcklig räckvidd, rörlighet och framkomlighet beaktas”.

Jämför man den svenska krigsorganisationen med de krigförande staternas, så är den svenska betydligt svagare. Av bifogade tablå bil 1 framgå fördelningssignalförbandens personalstyrkor vid tyska, amerikanska, finska, och svenska arméerna, medan bil 2 lämnar motsvarande uppgifter rörande kårsignalförbanden. Den finska armén, som bör visa den största likheten med den svenska, har sålunda övergått till en bat om 3 signalkompanier per inf div, under det att den vid krigets början endast hade 2 kompanier i såväl division som kår. Övergången till signalbat vid divisionen anses i finska armén vara en mycket stor vinst. I Tyskland är utökningen påtaglig. Vid krigets utbrott fanns visserligen vid varje inf div en Nachrichten Abteilung organiserad som en bat, men ha kompanierna senare givits betydligt ökad manskapsstyrka och erhållit ett flertal nya enheter. Vid armékårens Nachrichten Abteilung är kompaniernas antal 4 och har personalstyrkan i det närmaste fördubblats sedan krigets början. Den grundregel, som rikskanslern uppställt för signaltruppernas organisation, lär vara följande:

”Det är bättre med endast 6 eller 7 infbat i div, om de insätts på rätt sätt än med 9, som irra omkring utan ledning. Erfordras omskolning av ett par tre inf bat till signalbat för att säkerställa ledningen, så skall detta ske (utdrag ur överstelöjtnant Crafoords rapport från Finland juni 1942).

Införandet av tung 4-ledarkabel måste anses som en nödvändighet, om de för operationerna nödvändiga signalförbindelserna skola kunna upprättas och hållas. Vi torde i vårt land allt för mycket ha satt vår tillit till de permanenta telefon- och telegrafförbindelserna och i allt för hög grad bortsett från sabotage- och bombriskerna.

Studerar man de båda tablåerna bil 1 och 2, framgår följande:

Fördelningssignalförband.

- 1) Personalstyrkan.
Tyskland och Finland ha i det närmaste samma personalstyrka. Tyskland kommer något högre på grund av förekomsten av en lätt förrådskolonn. Amerika, som ännu fasthåller vid kompaniförbandet, har inom detta mycket stora plutoner. Personalstyrkan uppgår till 261 enligt tidigare organisation och c:a 400 enligt en nyare organisation. Vårt land skulle enligt förslaget få en personalstyrka av 336 man, sålunda avsevärt mindre än USA och 1/3 mindre än Finland och Tyskland.
- 2) Fordonsantalet.
Fordonsantalet låter sig icke jämföras, enär Tyskland och USA hava helt motoriserade signalförband. Vårt land skulle dock enligt förslaget ligga avsevärt lägre än Finland. (*Finland 50, Sverige 30*)
- 3) Antalet byggande enheter och ledningslängd
Antalet byggande enheter är för Tyskland 13, USA 20, Finland 18 och Sverige enligt förslaget 14. Ledningslängderna äro i samtliga fall i det närmaste lika mellan 220 – 300 km.
- 4) Radiostationer
Radiostationernas antal är för Tyskland 16, USA och Finland 14 och för Sverige enligt förslaget 12.

Kårsignalförbanden

- 1) Personalstyrkan

Tyskland har den största personalstyrkan, i det närmaste 1000 man. USA kommer närmast därefter med omkring 850 och Finland med omkring 650. Sverige skulle enligt förslaget få en personalstyrka om 592. Om man bortser från vissa specialorganisationer i Finland, torde den finska och den föreslagna svenska organisationen överensstämma.

- 2) Fordon
Tyskland och USA ha ungefär samma antal motorfordon och likaledes Finland och Sverige enligt förslaget.
- 3) Byggande enheter och ledningslängder
Tyskland har 25 byggande enheter. USA 32, Finland 28 och Sverige enligt förslaget 30. Dock är det att märka att i den svenska bataljonen inräknas 18 byggande enheter för blanktråd, som i övriga arméer bygges av i högre enheter ingående signalförband. Ledningslängderna är ungefär lika för Tyskland och Finland med för Sverige enligt förslaget omkring 100 km mindre.
- 4) Radiostationer
Radiostationernas antal är ungefär lika för Tyskland, USA och Finland, liksom även styrkan. Sverige får enligt förslaget endast större radiostationer, under det att motsvarighet till övriga länders mindre stationer helt saknas. Däremot är stationernas styrka något större i Sverige enligt förslaget än motsvarande i de ovannämnda 3 länderna.

Sedan ovanstående skrivits har uppgift även angående rysk organisation blivit tillgänglig och har införts i bilagorna. Vidare har bekräftats att England övergår till en signalbataljon om tre kompanier med en sammanlagd styrka av 508 man vid infanterifördelningarna.

*(PM angående Signaltrupperna krigsorganisation
Arméinspektionen Signalavdelningen 1942-12-01, ej bilagor)*

Militärområdesbefälhavarens (MB) uppgift 1945²⁴

[---]”Paragraf 103

M i l i t ä r b e f ä l h a v a r e (kårchef) äger med den inskränkning ÖB anbefallt, att förfoga över telegrafverkets anläggningar inom militärområde (kårområde) samt att uppdra åt telegrafmyndighet att vidta för deras militära användning erforderliga åtgärder.

Militärbefälhavare (kårchef) utfärdar order för signaltjänsten inom militärområde (kårområde) och bestämmelser för militär användning av av telegrafverkets anläggningar .
Civila förbindelsekrav skola därvid beaktas.

Vissa militära signálnät inom militärområde (kårområde) kunna lyda under annan chef än militärbefälhavare (kårchef) t e d e, som avser mellan ÖB och denne direkt underställda förband och myndigheter ävensom samband mellan dessa inbördes.

²⁴ Signal I A 1945 års upplaga

Samarbetet mellan militärbefälhavare (kårcchef) och telegrafverket förmedlas av i militärbefälsstab (kårstab) ingående personal ur telegrafverket. Telegrafverkets organisation bibehålles såvitt möjligt såsom i fred. Beträffande linjer och vidtas de förändringar i trafikdirigering och personalplacering, som svara mot det militära behovet av förbindelser på permanenta nätet. Militärbefälhavare (kårcchef) ansvarar för att de signalförbindelser inom militärområde (kårområde), som ÖB anbefallt för särskilt ändamål, anordnas, underhållas och skyddas. Militärbefälhavare (kårcchef) anordnar enligt ÖB bestämmelser förbindelser till och inom marin- och flygstridskrafter. [---]"

Kårcchef/ MB uppgift 1945 ²⁵

[---] **Armékår** (gäller även i tillämpliga delar även militärområde (militärbefälsstab)) [---]

[---] Kårcchef vidtager åtgärder enligt ÖB bestämmande för att säkerställa anslutning till permanenta nätet.

Kårcchef anordnar ständiga signalförbindelser till direkt underställda chefer samt enligt ÖB bestämmande till marin- och flygförband, vilka samverka med armékåren. Därjämte anordnar han signalförbindelser mellan etappgrupper (självständiga etappförband) samt mellan fördelningar och främre etappgrupper. Dessutom anordna signalförbindelser för särskilda ändamål, såsom signalspaning och transportledning samt i vissa fall för luftförsvaret (FR 529).

Armékårs signalnät omfattar kårstabs signalstationer vid stabs- och uplatser, trådförbindelser till fördelningar och brigader, kårtrupper, underhållsförband, samverkande eller underställda marin- och flygstridskrafter, territoriella armémyndigheter samt för luftförsvaret och särskilda ändamål såsom signalspaning osv. samt radioförbindelser till ÖB, kårchefens uplats, fördelningar och brigad samt samverkande eller underställda marin- och flygstridskrafter.

Kårstabs stationer utgöres av signalstationer vid kårstaben och kårchefens uplats med till dessa hörande lokala trådnät. Signalstation vid kårstab bör anslutas till centralstation. Förflyttning av kårstab kräver avsevärda omläggningar av signalförbindelserna och måste därför förberedas i mycket god tid (FR 530).

Med fördelning böra minst tre trådtelefon- och en fjärrskriftförbindelse samt radioförbindelser anordnas.

Radioförbindelse till kårchef sökes av fördelningschef. Om i fördelningsstationskompani ingående radio bedömes icke ha erforderlig bräckvidd, bör fördelningschef åtföljas av eller få sig underställt radioförband ur signalbataljonen.

Trådförbindelser, vilka erfordras för att samordna fördelningsartilleri- med kårartilleriförband, upprättas genom kårchefs försorg, i den mån de icke kunna upprättas av kårartilleriet (FR 532). [---]

Arméns Signaltrupper uppgifter 1945 ²⁶

[---] **Arméns och övriga försvarsgrenars signalorgan**

A r m é n s s i g n a l o r g a n omfatta högre staber tilldelade och I lägre staber ingående signalförband.

²⁵ Signal I A 1945 års upplaga

²⁶ Signal I A 1945

De högre staberna tilldelade signalförbanden – stabssignalförband – uppsätts i regel av de för armén gemensamma signaltrupperna.

Dessutom finnas särskilda signalförband för högkvarter och fästningar.

För underhållstjänsten beträffande signalmateriel uppsätts signalförrådskompanier.

De lägre stabernas signalförband – truppsignalförband – uppsätts i regel av del olika truppslagen och omfatta personal m m i regel sammanförda i signaltroppar (-avdelningar).

Signalförband ingå dessutom i vissa territoriella staber och förband.[---]

Ledning av stridskrafter²⁷

Klipp ur "Högkvarteretskommittén" 1945 / 1946

[...]

De högsta enheterna inom svenska armén utgöras av armékårerna med i olika krigsfall efter behovet anpassad styrka, växlande mellan två till flera fördelningar, pansarbrigader osv. Ett sammanförande av två eller tre armékårer i arméförband är med hänsyn till armékårens antal och uppgifter icke av behovet påkallat och skulle alltså innebära slöseri med kvalificerad stabspersonal mm. Däremot kan det vara ändamålsenligt att förbereda förstärkning vid behov av viss armékårstab för att underlätta ledningen på stridsfältet av högre förband. Ett införande av chefen för armén såsom ett led mellan överbefälhavaren och armékårcheferna (militärbefälhavarna) skulle endast medföra en onödig och fördröjande befälsinstans.

[...]

Under krig och vid förstärkt försvarsberedskap komma alltså armékårchefer och militärbefälhavare att lyda under överbefälhavaren. Något utrymme för chefen för armén i operativt hänseende ges sålunda icke. Denna erfordras i krig för ledande av verksamheten vid depåerna och handläggningen i hemorten av ärenden beträffande ersättningsväsendet. Det vore orimligt att i fred på chefen för överflytta operativ planläggning, en planläggning med vars genomförande han i krig intet har att skaffa.

[...]

Underställda överbefälhavaren bli alltså vid krig och förstärkt försvarsberedskap armékårchefer, militärbefälhavare, chefen för marinen och chefen för flygvapnet.

[...]

De order och anvisningar, vilka av försvarsstaben utarbetas, bära både till form och innehåll vara ensartade vare sig de äro ställda till armékårchef (militärbefälhavare) eller till chefen för marinen eller till chefen för flygvapnet. I operativt hänseende äro ju armékårchefer (militärbefälhavare) även i fred direkt underställda överbefälhavaren.

[...]

Genom 1942 års försvarsordning tillkommo ställföreträdande militärbefälhavare med uppgift att närmast handhåva utbildningen för militärområdenas truppförband. På grund härav kunna militärbefälhavarna ägna huvuddelen av sin tid åt operativt krigsförberedelsearbete.

[...]

²⁷ Fst Avd A nr 38:21 (uppdraget); 1945-09-30 Utredningens förslag; HKV Ast / Kvm 1946-01-10 nr 38:5 (ÖB till Fö insända svar)

S1/ Sk 1946²⁸

Av skrivelsen framgår att Armékårstabens betjäningförband är:

Kårsignalbataljon 1946

(AK Nr: I, II, III)

- Kårstationskompani
- Kårtrådkompani
- Kårkabelkompani
- Kårradiolänkkomp (troligen aldrig organiserat)

S1/ Sk 1946²⁹

Av skrivelsen framgår att Armékårstabens betjäningförband är sålunda:

Kårsignalbataljon 1946

(AK Nr: I, II, III)

- Kårstationskompani
- Kårtrådkompani
- Kårkabelkompani
- Kårradiolänkkomp (troligen aldrig organiserat)

Försvarsstaben 1946³⁰

Av skrivelsen framgår att:

ÖB ledning i krig 1946

• Försvarsstaben	stödjer ÖB
• Chefen för Marinen	leder marina insatser
• Chefen för Flygvapnet	leder flyginsatser
• Armékårchefer	leder markstriden

Organisation av FST

- Sektion I
 - Signaltjänstavdelning
 - Kommunikationstjänstavdelning
 - Kvartermästaravdelning
 - Flyg- och Luftförsvarsavdelning
 - Marinavdelning
 - Arméavdelning
- Sektion II
 - Inrikesavdelning
 - Attachébyrå

²⁸ S1 / Sk 1946-06-12 Avd Mob; H 910; Organisationstider

²⁹ S1 / Sk 1946-06-12 Avd Mob; H 910; Organisationstider

³⁰ Fst 1946-01-10 Avd Kvm; H 38:5; Organisation

- Underrättelseavdelning
- Sektion III
 - Krigsorganisationsavdelning
 - Personalvårdavdelning
 - Upplysningsbyrå
 - Pressavdelning

Anm. Denna organisation innehöll 70 officerare och 30 civila samt några övriga.

Chefen för armén leder icke operationer utan depåverksamhet samt handläggning av ersättningsväsendet

Inrättandet av tjänst som ÖB i såväl fred som krig anfördes sålunda:

Försvarets högsta militära ledning

[---] I proposition nr 240/1942 anförde föredragande departementschefen, att han ville ansluta sig ”till förslaget om inrättandet redan i fred av en beställning för överbefälhavare över rikets försvarskrafter. Erfarenheterna från det nuvarande beredskapstillståndet och myndigheternas yttranden peka på den tvingande nödvändigheten av att äga tillgång till en över försvarsgrenarna stående auktoritativ instans med uppgift att förbereda och samordna krigsmaktens uppträdande i olika krigslägen och även att förbereda de under fred svårbemästrade och ofta ömtåliga frågorna om avvägningen av försvarsgrenarnas anslagsbehov inom ramen för våra begränsade statsfinansiella resurser[---]

Riksdagen beslöt i enlighet med ovanstående proposition.

ÖB uppgift:

[---] Enligt instruktionen för Överbefälhavaren (SFS 799/1942 §§1 och 2) utövar denne ”under Kungl Maj:t den militära ledningen och uppsikten över krigsmakten. Överbefälhavaren är, i vad på honom ankommer, Kungl Maj:t ansvarig för att krigsmakten äger högsta krigsduglighet och tjänstbarhet i övrigt samt att militära operationer planläggas och ledas i enlighet med de riktlinjer, som må av Kungl Maj:t angivas. [---]

Chefens för armén uppgift

[---] Under krig och vid förstärkt försvarsberedskap komma alltså Armékårchefer och Militärbefälhavare att lyda direkt under Överbefälhavaren. Något utrymme för Chefen för armén i operativt hänseende ges sålunda icke. Denne erfordras i krig för ledning av verksamheten i depåerna och handläggningen i hemorten av ärenden beträffande ersättningsväsendet. Det vore orimligt att i fred på chefen för armén överflytta operativ planläggning, vars genomförande han i krig intet har att skaffa. [---]

Armékårchefens uppgift

[---] Armékårchefen för således det direkta befälet över samtliga fördelningar, självständiga brigader, försvarsområden, etappgrupper m.m. Han är icke endast taktisk chef, utan den främste militära representanten för det totala försvaret inom militärområdet och skall såsom sådan samråda med ett stort antal myndigheter.” [---]

AST Kvm 1946-01-10; Nr 38:5; Organisation av försvarets högsta ledning

Arméstaben bestod 1936 av 63 off/uoff samt 12 Generalstabsaspiranter

Förslag till Ast/Sign organisation 1942:

Signalinspektör	1
Stabschef	1
Detaljchefer	2
Signalingenjör	1
Expeditionsoff	1
Kontorsbiträde	1

S1 1946-05-23 Avd M; Nr 30; Organisationstider

Av skrivelsen framgår att HKV betjäningförband är sålunda:

HKV betjäningförband 1946

- Signalkompani
- Radiokompani
- Kabelkompani
- Fast radio vid S1

S1/ Sk 1946-05-23 Avd Mob; H 910; Organisationstider

Av skrivelsen framgår att Fördelningsstabernas betjäningförband är sålunda:

Fördelningsstabsförband 1946 (Nr: 1, 2, 3, 4, 11, 12, 13, 14, 15, 16)

- Fördelningsstationskompani
- Fördelningskabelkompani

C I 18 1946-05-22; H 45 Bilaga 3 Organisationstider

Av skrivelsen framgår att C MKG betjäningförband är sålunda:

- C MKG Stabskompani

Milostab Org 1949, att gälla efter 1954-02-01³¹

Milostab Typ I med stabskompani (495 man) Troligen I. och VI. milo.

Milostab Typ II med stabskompani (432 man) II. – IV. Milo

Organisationen i huvudsak likadan mellan typ I och II

Sekt I	Operativ	Sekt II	Underhåll	Sekt III	Personal
I a	Operativ	II a	Kvartermästare	III a	Personal
I b	Underrättelser	II b	Tyg	III b	--
I c	Luftvärn	II c	Intendentur	III c	Själavård
I d	Samband	II d	Sjukvård	III d	Personalvård
I e	Fältarbeten	II e	Veterinär	III e	Utbildning
Exp		II f	Post	III f	Upplysning
		II g	Kassa	Exp	
		Exp			
Sekt IV	Inrikes	Sekt V	Kommunikation		
IV a	Säkerhetstjänst	V a	Järnväg		
IV b	Rättstjänst	V b	Landsväg		
IV c	Krigsfångtjänst	Exp			
Exp					

Militärbefälhavarestabskompani (293 man)

- Kompanistab
- Vaktpluton
- Transportpluton
- Foto- och tryckeripluton
- Musikpluton
- Fångförhörstropp
- Personalvårdstropp
- Radiokontrolltropp
- Förrådsgrupp
- Sjukvårdstross
- Kompanitross
- Reparation-, Drivmedel-, Belysningstross

OBS att flera av ovanstående enheter, i organisation under mitten av sextiotalet, överfördes till Milostabskompani A2 samt Milospecialkompani.

Milostab Gotland³²

³¹ Go nr H 50/1954; gäller efter 1954-02-01

³² Ao H 64:4, 1955-04-05 gällande från 1955-09-01, samt ao H 64:4 1961-05-25 gällande från 1961-06-01.

Milostab Gotland med Stabskompani om 275 man,
samt Gplstabspluton Gotland om 58 man.³³

Regional Ledning

Utdrag ur "Motstånd mot stormakt"; Sahlén – Linell; Norstedts 1950; enligt bilaga.

[...]

Två lärare i strategi och taktik vid Krigshögskolan majorerna Linell och Sahlén presenterar härmed sin syn på de svenska försvarsproblemen i "Motstånd mot stormakt" med underrubriken "Fakta contra slagord i försvarsfrågan". Författarna vill medverka till saklighet i försvarsdebatten genom att behandla problemen på ett konkret sätt. Med det militärpolitiska läget och krigserfarenheterna som bakgrund analyseras det svenska riksförsvarets uppgifter. Till slut skisseras ett allsidigt svenskt invasionsförsvar, som främst bygger på elkraftiga och rörliga brigader, lätta och snabba fartygsförband samt uthålliga attack- och jaktflottiljer.

[...]

Ovanstående text i utdrag finns på boken baksida.

I bilaga 2 finns några klipp ur denna intressanta bok skriven 1950, som innehåller många förslag till organisatoriska förändringar som inte genomfördes förrän långt senare om än alls.

Kn Stig Viktor Jungs artikel Nov 1950 "Det militära försvarets ledning"

Bilden av Kadetten 48 Jung på Karlberg 1935-1937 (enligt kursens kursbok)

Skrivet 1950-11-01 av Kn Stig Viktor Jung;
Sedermera Övlt/Res (72-07-01) K1, f.d. GSO, utnämnd Mj/Res 54-12-10
f 1915-05-30.

Dåvarande Kn SV Jung beskriver i denna synnerligen intressanta artikel en organisation och utveckling av MB-nivån som det tog ytterligare ett drygt decennium innan den blev verklighet. Ibland frestas man att undra med vilken visdom världen styres?

Artikeln finns oavkortad i bilaga 2, Organisation

³³ Ao H 64:4 1955-04-05.

IV. Milostaben 1951 Avd ³⁴ Avseende RU i krigsförband våren 1951

[---] Av de under övningarna genomförda stabsövningarna framgick med all tydlighet att vare sig staben eller signalkompaniet äro dimensionerande för att möjliggöra ledandet av större operationer inom milo.

Detta sammanhänger främst med att milosignalkompaniets signalmaterielutrustning endast med svårighet medgiver val av upl på fältet, enär radiomaterielen ej är fältmässigt tranportabel och tillgänglig trådmateriel endast medgiver anslutning till det permanenta nätet. [---]

HKV / Ast Avd O; 1952-07-08; H 67:26 Övningsorg för MB stab RU 1952 Arméledningen 1953-03-06; H 67:5 Övningsorg för V. Milostaben RU

MB stödförband

- MB Stabskompani
 - Kompanistab
 - Vaktpluton
 - Transportpluton
 - Expeditionspluton
 - Lottapluton (*sambandsexpeditionspersonal*)
 - Musikpluton
 - Personalvårdstropp
 - Förhörstropp
 - Kompanitross
- MB Sambandskompani
 - Kompanistab
 - Expeditionspluton
 - Trådstationspluton
 - Radiopluton KV
 - Radiopluton UK
 - Kabelbilpluton
 - Kompanitross
- MB Uppehållsplatssambandspluton (Uplsbplut – avsedd för ”berget”)
 - Expeditionstropp
 - Trådstationstropp
 - Radiostationstropp
 - Nätbyggnadsgrupp (*Kabelgrupp*)
 - Verkstadsgrupp (*Signalrep*)

³⁴ IV. Milostaben 1951 Avd IIIa; H 3504; 1951-05-18

HKV 1952 avseende organisation av kårstab och betjäningsförband³⁵Organisation av kårstab (204 personer):

- Sektion I Operationssektion
 - Op
 - Und
 - Sign
 - Farb
- Sektion II Underhållssektion
 - Kvm
 - Int
 - Tyg
 - Sju
 - Vet
 - Post
- Sektion III Personalsektion
 - Pers
 - Rätts
 - Självård
 - Säkerhet
 - Utb
 - Upplysning
 - Krigsfång
 - Kassa
- Sektion IV Inrikesavdelning
- Sektion V Kassaavdelning
- Sektion VI Expeditionsavdelning
- Sektion VII Transporter
 - Järnväg
 - Landsväg
 - Sektionsgrp

Kårstabsförband

- 1. Kårstabskompaniet (277 man)
 - Kompanistab
 - Vaktpluton
 - Transportpluton
 - Expeditionspluton
 - Lottagrupp
 - Fångförhørspluton
 - Kompanitross

³⁵ HKV/Ast Avd O H67:1 1952-07-14; Övningsorg Kårstab RU 1952 samt I. Milo Sekt 1; H 302 / Bil 1, Förslag till organisation III. Kårstaben

- 2. Kårstabskompaniet (214 man)
 - Kompanistab
 - Vaktpluton
 - Transportpluton
 - Expeditionspluton
 - Lottagrupp
 - Musikpluton
 - Teknisk pluton
 - Personalvårdstropp
 - Kompanitross

Kårstabsorganisation 1953

PM angående organisation av kårstaber och fördelnings(försvarsområdes-) staber grp B
(Arméstaben, taktikavdelningen Den 21/1 1953)

Avskrift

PM
angående organisation av kårstaber och fördelnings (försvarsområdes-) staber grp B

1. Våra nuvarande armékårer (enligt utländsk terminologi närmast fältarméer) äro på grund av sin storlek och de omfattande kraven på samverkan med flyg- och arméstridskrafter samt med ett stort antal civila myndigheter svårhanterliga. Antalet direkt underlydande myndigheter och förband är ur ledningssynpunkt alltför stort. Som ett exempel kan anföras, att direkt under chefen för 3.ak lyda sammanlagt 18 fördelningar, brigader, etappgrupper och försvarsområden samt 17 andra, lägre förband. Samtidigt skall kårchefen direkt samverka med minst ett 40-tal militära och civila myndigheter.

I samband med de taktiska studierna - senast under kårstabsövningen med 3. Kårstaben 1952 - har därför ett oavvisligt behov framträtt av särskilda kvalificerade högre staber - kårstaber enligt utländsk terminologi - med möjligheter att under militärbefälhavare leda en armékårs om två-tre förstärkta fördelningar operationer. Dessa erfarenheter ha tillfullo bestyrkts under FHS senaste lärokurs samt vid undervisningen på KHS.

Genom tillgången på sådana kårstaber skulle antalet direkt under militärbefälhavare lydande förband nedbringas, samverkan med civila myndigheter underlättas och operationernas lättare kunna samordnas på fältet samtidigt som de smidigare än nu skulle kunna avpassas efter händelseutvecklingen. Ur taktisk synpunkt föreligger sålunda ett bestämt önskemål, att sådana stabsorgan snarast skapas. F n föreligger behov i första hand inom I. militärområdet, där två under militärbefälhavaren lydande kårstaber äro önskvärda. På längre sikt är det önskvärt, att möjligheter skapas att organisera flera sådana staber.

Då tillkomsten av sådana staber påverkar utformningen av både de nuvarande kår(militärbefäls-)staberna och fördelningsstaberna, är det angeläget att dessa olika stabers organisation utarbetas i ett sammanhang.

Till Arméstabens Organisationsavdelning

Det är tänkbart att, dessa kårstaber under vissa förutsättningar skulle kunna byggas upp kring de försvarsområdesstaber - f n i första hand fo 11 och 14 – vars uppgifter kårstaberna borde överta i krig. Härigenom skulle personalbehovet kunna minskas och god sammanknytning mellan fredsförberedelser och krigsanvändning erhållas samtidigt som anknytningen till de territoriella förhållandena skulle bli god.

Som försvarsområdesbefälhavare i fred bör i så fall placeras den regementsofficer, som i krig avses bli kårstabschef. Dessa viktiga försvarsområdesstaber böra utformas så att de dels bli i stånd att utföra krigsplanlägningsarbete, del bli lämpade att smidigt ökas ut till kårstaber genom att tillföras en kårstab grp B.

Kårstaberna synas kräva relativt fullständiga sektion I-III samt stabskompani och sambandskompani(-er).

Som kårchef bör placeras generalsperson eller överste, som är välförtrogen med förhållandena i avsett kårområde.

2. Inom de militärområden, som på grund av bristande tillgång tillsvidare inte kunna tilldelas kårstaber av ovan föreslagen typ, kan det bli nödvändigt att tillföra ytterligare stabspersonal till fördelningsstab och försvarsområdesstab, för att fördelningschefens respektive försvarsområdesbefälhavarens möjligheter att leda även förband, som tillföres som förstärkningar, skola ökas.

Denna stabspersonal bör organiseras som en fördelnings- och försvarsområdesstab grp B och främst innehålla kvalificerad personal för sektion I och II samt förstärkning av fördelnings (försvarsområdets) sambandsmöjligheter.

Det bör dock framhållas, att denna lösning är ett provisorium i väntan på att det tidigare angivna större antalet kårstaber kan organiseras och att den icke får försena arbetet på att skapa dessa.

A.Kjellgren
Avdelningschef

Ove Ljung

Arméorder 1953³⁶Krigstelegrafnätet

1.– 6. samt 8. Krigstelegrafplutonerna (om vardera 16 man ur signaltrupperna samt personal ur Flygvapnet) betjänade under 1950-talet krigstelegrafnätets anläggningar.

Det var en pluton per milo (med motsvarande nummer) samt en (nr 8) för HKV behov.

Krigstelegrafpluton med mobilisering inom:

Nr	1	2	3	4	5	6	8
Mob	Fo16	Fo22	Fo35	Fo44	Fo52	Fo63	Fo51

[---] ÖB krigstelegrafnät var ett radionät för kommunikation mellan högre staber, mellan försvarsledningens krigsuppehållsplatser och milostaberna . Krigstelegrafnätet var främst ett reservsambandsnät för användning om trådsambandet mellan de högre staberna förstörts eller saboterats. [---] Sambandsmaterielen som användes var radiosändare av modell CT5.” (ref: www.bergum.se) [---]

Se även sambandsöversikten i bilaga 3.

PM angående mobilisering av personal för Krigstelegrafnätet.³⁷

I denna PM fastställs bl.a. att Krigstelegrafplutonerna är HKV-förband och skall hanteras av Fst. Även fastslås att S1 skall vara truppregistreringsmyndighet (Trm) för armédelarna.

FST Avd A 1953 avseende behov av högre ledning³⁸

[---] I utgångsgrupperingen skulle erfordras fem Armékårstaber varav en förstärkt samt sex fördelningsstaber. För att möta oförutsedda händelser bör en kårstab finnas i reserv. Som strategisk reserv stå omkring en tredjedel av våra brigader. Om dessa tillföras en eller flera kårer erfordras ytterligare fördelningsstaber förslagsvis tre. För arméns operativa verksamhet på fastlandet krävs:

- Inom Rikshögkvarteret en arméoperationsavdelning
- Inom tre militärområdes högkvarter en arméoperationsavdelning
- Sex armékårstaber varav en förstärkt
- Nio fördelningsstaber [---]

³⁶ ao 1953-04-14 H 64:6 Serie T nr VIII: S1B Mobtabeller samt www.bergum.se

³⁷ Ast Org 1956-09-13; H 67:30 samt Fst/S 1954-06-30; H 50:6

³⁸ FST Avd A H 35:6; 1953-02-28 samt Chefen för Armén 53-03-02; H 67:1

I.Milo sekt 1 1953-11-30; H 302; angående Organisation av kårförband.

I skrivelsen redovisas organisation av Kårstabs- och Kårsambandsförband

Kårstabsförband för betjäning av Kårstab

- ❖ 1. Kårsambandscentralkompani
 - 1. – 3. Sambandscentralpluton
 - Sambandsexpeditionstropp
 - Trådstationstropp
 - Radiostationstropp
 - Nätbyggnadsgrupp
 - Verkstadsgrupp
- ❖ 2. Kårsambandscentralkompani
 - Sambandsexpeditionspluton
 - Trådstationspluton
 - Radiopluton
 - Kabelbilpluton
 - Verkstadsgrupp

Kårsambandsförband för betjäning över ytan = KårSignalbataljon

Chef Kårsignalbataljon med:

- ❖ 1. Kårstationskompaniet
 - 1. – 2. Trådstationsplut
 - 1. – 2. Radiostationsplut
- ❖ 2. Kårkabelkompaniet
 - Lätt kabelbilplut
 - 1. – 2. Tung kabelbilplut
- ❖ 3. Kårtrådkompaniet
 - 1. – 3. Kårtrådpluton
- ❖ 4. Kårradiolänkkompaniet
 - 1.-3. Kårradiolänkpluton

V. Milo, Ia, 1953³⁹

Iakttagelser rörande Miloupphållsplatssambandspluton (Milo Uplsbplut):

[---] 4. Uplsbplut är avsedd som en ”säkerhetsbesättning” i den gemensamma upl. När upl är fullt utnyttjad måste sbcentralen förstärkas med delar ur milosbkomp. Är organisationen av milosbkomp och uplsbplut så avpassad att den nödvändiga samordningen underlättas?

[---]

[---] Ch milosbkomp har föreslagit att uplsbplut skall inorganiseras i milosbkomp (bil 1). M Steffen (bil 2, mom A.5) anser org i stort lämplig men önskar viss personalförstärkning

[---]

[---] De motiv, som ch milostabskomp anfört för sitt förslag, synes knappast bärande. Då uplsbplut skall kvarbliva vid upl, även om milbefstaben lämnar denna, synes det lämpligt att plut utgör ett fristående förband och icke ingår i milosbkomp[---].

³⁹ V. Milo, Ia, 1953-07-14; H 302; Rapport över övning V. Milo

Slutsats:

Vid denna tidpunkt fanns således inte ett entydigt system för bemanning och betjäning av ”berget”. Tanken att ”berget” skulle ha en egen betjäning oavsett om stab fanns där eller ej, återkom c:a 50 år senare, men då som en nödvändighet av det förhållandet att antalet staber och berganläggningar inte stod i ett direkt proportionellt förhållande.

Arméledningen 1953 avseende V. Milostaben RU ⁴⁰

Radiomateriel till V. Milostaben för övning 1953

Avseende	Antal	Anm.
Fältmottagarcentral 610 M	1	Prototypmateriel
Radioterrängbil Ra 610	1	
Radiostn Ra 120	3	
Radiostn 75 W / Tp m/43	6	
Radioterrängpersonbil Ra 500	3	
Telefonstationsvagn	1	Tfnvx 30DL & 60 DL
Tung kabelbiltropp	1	

Arméstaben 1953 ⁴¹ rörande utbildning av stabspersonal

[---] Det ifrågasättes om icke en särskild skola (motsv) bör bildas för utbildning av staber och stabspersonal och studium av stabstjänsten inom armén” [---]

Ast Org 1954⁴²

PM för föredragning av kår- och milbefstabs m.m. organisation

[---]

1. Nuvarande organisation

Kår- och milbefstaber har icke övergått till krigsorganisation 1949. Organisationen är fastställd 1943-1944. Vissa ändringar ha sedan dess anbefallts. [---]

2. Principer för ny organisation

Nuvarande uppdelning milbefstab mm och kårstab mm grp B slopas.

[...]

Endast en ledningsstab i regional instans [...]

3. Prövade övningsorganisationer

3. Kårstaben

Kårstabsövning 1952

II. Milbefstaben

KMÖ 1952

⁴⁰ AL 1953-03-06; H 67:5 Övningsorg för V. Milostaben RU

⁴¹ Studieavdelningen AST; Juni 1953; MB stabsövning Juni

⁴² Ast Org 1954-01-22 PM för föredragning av kår- och milbefstabs m.m. organisation

III. Milbefstaben	Stabstjänstövning 1952
V. Milbefstaben	Stabstjänstövning 1953
[---]	

Övriga frågor

Benämningsfrågan

Ett slopande av kårstab i dess nuvarande betydelse har ifrågasatts. Som följd därav skulle endast benämningen milbefstab användas. Med hänsyn till den Björckska utredningen bör namnfrågan anstå.

Övergång till krigsorganisation 1949

Ch Fst framhåller att erfarenheterna från stabstjänstövningen med 2. kårstaben bör avvaktas innan ny organisation fastställs. Detta innebär att övergång till krigsorganisation 1949 icke kan ske förrän hösten 1955. [...] Organisationen bör därför snarast fastställas och omorganisation ske hösten 1954. [---]

Anm.

Av ovanstående drar man slutsatsen att den krigsorganisation man tänkt sig införa 1949, som skulle löst MB behov som en följd av RB 1942, troligen inte kommer kunna införas förrän 1955! Kårsignalförbanden fanns fortfarande kvar 1961 (Ao 1961).

Mobiliseringstabeller Go 1954⁴³

Av rubricerad Go framgår att Milostabskompanier fanns sålunda:

Milostabskompani Typ I (270 man) (I. & VI. Milo, staben 225 pers)

Kompanistab

Vaktpluton

Transportpluton

Foto- & Tryckeripluton

Musikpluton

Fångförhörstropp

Personalvårdstropp

Radiokontrollgrupp

Förrådsgrupp

Sjukvårdtross

Kompanitross

Milostabskompani Typ II (209 man) (II. - V. Milo, staben 209 pers)

Org lika med Typ I bara något reducerad.

⁴³ Mobiliseringstabeller Go H 50:1954; KRO 1949; Gäller från 1954-12-01

Mobiliseringstabeller 1955 avseende Gotland⁴⁴VII. Militärbefälsstaben (Gotland) (275 man)Milostabskompani G (150 man)

Kompanistab
 Vaktpluton
 Transportpluton
 Fångförhörstropp
 Personalvårdstropp
 Radiokontrollgrupp
 Sjukvårdstross
 Kompanitross

701.Gplstabspluton (58 man)

Chef & Stf
 Plutonsstab
 Vakttropp
 Fältpolisgrupp
 Förplägnadstropp
 Förläggningstropp

Organisationsförändringar vid Gotlands trupper 1956⁴⁵

1.	1.Fostaben	utgår
2.	701. Gruppstaben	tillkommer
3.	701. Grpstabspluton	tillkommer

Arméstaben 1955/1956 avseende miloradiolänkkompanier mm⁴⁶

Organisationsändringar att gälla från 1956-09-01

Från 1956-09-01 bedöms två Milokabelkompanier samt två Miloradiolänkkompanier kunna vara organiserade. Samtidigt utgår kabelenheter hittills organiserade i Milosambandskompanier.

Miloradiolänkkompani (160 man)

Kompanistab
 3 x Radiolänkpluton
 Trosspluton

Milokabelkompani (116 man)

Kompanistab
 Kabelbilpluton
 Lätt Kabeltraktorpluton
 Trosspluton

Miloradiolänkkompani skall kunna upprätta tre förbindelser om vardera fyra radiolänkstationer, bärfrekvensutrustningarna är av samma typ som i kårstabskompanierna samt i milosambandskompanierna, varigenom samtrafik möjliggörs.

⁴⁴ Mobtabeller Ao H 64:4; 1955-04-05 samt Ao H 64:4; 1961-06-01. Krigsorganisation 1949 fastställd 1/9 1955

⁴⁵ Arméledningen, Avd O; H 67:7; 1956-02-14

⁴⁶ Ast Org 1955-08-27; H 67:15 samt Ast Org 1956-03-27; H 67:15

Arméstaben 1955 angående Kårstaber mm ⁴⁷

Två Kårstaber (om 138 man) skulle organiseras nämligen 1957-09-01 en kårstab för I. Milo samt 1958-09-01 en kårstab för VI. Milo. Kårstaben skulle vara en ledningsstab i nivå mellan Militärbefälhavaren och Fördelningsstaben.

[---] Kraven på en operativ mellaninstans mellan MB och fördelning framkommo bl.a. som en erfarenhet av kårstabsövning inom I.Milo 1952 och SÖN 1954. Bl.a. dessa övningar visade nämligen svårigheterna för MB med nuvarande ledningsorganisation såväl direkt leda operationerna inom visst huvudavsnitt som samtidigt bibehålla den samordnande ledning inom hela militärområdets försvar, som ankommer på MB. [---]

[---] I detta fall omfattade kårområdet södra Skåne. Erfarenheterna från denna övning synes visa att den där prövade kårstaben främst borde ha karaktär av en stridsledningsstab, varifrån verksamheten ledes inom viss del av milo – kårområde av en kårchef på ett sådant sätt att dubbelarbete i milbef- och kårstab undviks. [---].

[---] Kårstaben bör därför i princip uppbyggas såsom en främre stabsplatsomgång, dvs med en relativt stark sektion I en reducerad sektion II samt endast vid behov någon representant för sektion III eller någon annan sektion (avdelning). Den bör inte dimensioneras för att detaljreglera verksamheten beträffande luftförsvar, fältarbeten, underhåll och personaltjänst. [...] Samverkansofficerare ur marinen och flygvapnet erfordras för att läget till sjöss och luftläget skall kunna klarläggas för kårchefen [---].

Kårstabskompani (86 man)

Kompanistab

Vaktpluton

Transportpluton

Fotogrupp

Kompanitross

Försvarsstaben 1959 Sambandscentralutredningen (SBC-utredningen) 1955 – 1959⁴⁸

Här presenteras endast SBC-utredningen som sammanfattning.

(Sambandsexpeditionstjänst vid milo och fo finns beskriven i separat handling vid FHT 2013)

[---] Den moderna krigföringen ökade krav i ovannämnda avseenden samtidigt som meddelandevolymen tenderar att öka och delvis nya typer av information skall överföras.

[---]

[---] För att komma tillrätta med dessa problem påbörjade försvarsstabens signaltjänst-avdelning år 1955 i samarbete med arméstabens signalavdelning en utredning angående sambandstjänsten i gpl. [---]

I bakgrundsbeskrivningen i denna utredning beskrivs att vid denna tid dvs perioden 1955-1959 hade en del anmärkningsvärda iakttagelser nämligen:

⁴⁷ Ast Org 1955-12-02; H 67:16

⁴⁸ FST/S 1959-09-30; H53:1:437 S samt AL Avd O; 1959-12-22; H 73:12

1. Vid byggandet av Gpl hade man inte hade erforderligt underlag för vilka krav som skulle ställas på anläggningens utrymmen

[---] Det var således vid denna tidpunkt icke möjligt att avgöra vilka utrymmen som erfordrades och hur dessa skulle disponeras, ej heller exakt efter vilka grunder arbetet skulle bedrivas[---]

2. Underlag för vilken telemateriel som erfordrades, saknades
3. Anskaffning av telefon-, fjärrskrift-, radio- och kryptomateriel pågår vid tiden för utredningen
4. Arbetsrutiner och rationella arbetsmetoder med bestämmelser för tjänstens bedrivande samt modern kontorsutrustning saknas
5. Planer för inredning och möblering saknas
6. Sambandspersonalen är otillräckligt utbildad och i vissa stycken otillräckligt organiserad.
7. Även fördes fram den ”eviga” frågan om sbc skall vara centralt grupperad eller decentraliserad vid stabens sektioner, om sambandsmedel skall finnas centralt eller hos stabens sektioner. Utredningen rekommenderar så småningom den lösning som innebär central SBC med sambandsmedlen centraliserade. Argument i sammanget var rationalitet avseende nyttjande av sambandsmedel och utbildningsnivån på stabsmedlemmarna vad avser nyttjande av sambandsmedel. *(Dessa argument återkommer periodiskt under de kommande 40 årens omorganiseringar av staber med betjäningförband).*

Det framgår även av den fortsatta texten i utredningen att:

1. Utrustning för signalkontroll för såväl trådsamband som radiosamband (som var planerad), fanns helt enkelt inte anskaffad
2. Ett gemensamt system för hantering av anropssignaler fanns inte
3. Ett utarbetat system för utförande av s.k. lösensignalering fanns inte.
4. Bemanning med personal i Gplsbförbundet var undermålig och byggde bl.a. på att förstärkning skulle komma från MB och Fo och frivilligrörelser med kontrakt
5. Utredningen föreslår även en utformning av sambandscentralen (se avsnitt Fasta Ledningsplatser).

Utredningen föreslår även en utformning av ett Sambandskompani för betjäning av Gemensam Stabsplats (Gplsbkomp) sålunda:

Gplsbkomp (enl SBCutredningen) 159 man

- Kompanistab
- Sambandsexpeditionspluton
 - Klassningsgrupp
 - Sambandsupplysningsgrupp
 - Kryptogrupp
 - Ordonnanstropp
 - MCgrp
 - Cykelgrupp
- Trådstationspluton

- Telefonväxelgrupp
- Telefonistgrupp
- Fjärrskriftgrupp
- Radiostationstropp
- Trafikkontrollgrupp
- Verkstads- och Reparationstropp
- Nätbyggnadsgrupp

Sammanfattningsvis kan konstateras att vid denna tidpunkt (1959 då SBC-utredningen redovisades) MB-ledningsplatser med tillhörande personella, tekniska, reglementella eller metoder för arbetets bedrivande helt enkelt inte fanns i verkligheten. Civo fanns nyligen fastställda (1951) samt MB som operativ chef för mark- sjö och luftoperationer först 1966, gjorde att en enhetlig organisation för ledning på MB/CB-nivån inte kunde föreligga eller organiseras förrän medio av 1960-talet. Den organisation som då fastställdes fanns i huvudsak kvar intill år 2000 då Miloorganisationen upphörde. Den övergick då i Militärdistriktsorganisationen vilken i sin tur fick andra uppgifter.

Mobiliseringstabeller 1958 högre ledning ⁴⁹

Fast rastn / milo I. – V. samt 801.

VIII. Sbbat

- Batstab
- Radiokomp
- Kabelkomp
- Sambandskomp

801. – 803 Sbkomp

Milosambandskomp 1. – 7.

Milokabelkomp 1. + 6.

Miloradiolänkkomp 1., 5. 6.

Gplsambandskomp 101, 301, 403, 601,

Gplsambandsplut 102, 201, 202, 203, 302, 303, 304, 401, 402, 404, 405, 501, 602, 701

Fästningssignalbataljonen i Boden

Kårsignalbataljon I. – III.

Fördelningssambandskomp 1-4, 11-16

Fördelningskabelkomp 1-4, 11-16

⁴⁹ ao Ast/O H 64:6; 1958-02-04; gäller from 15/2 1958

Mobiliseringstabeller 1959 högre ledning⁵⁰Varje Milo (1. – 6. Milo)

Fast Radiostation
 Milosambandskompani
 Miloradiolänkkompani
 Milokabelkomp

Sammanlagt 490 man

I. – III. Kårsignalbataljon (i Västmanland, Norrbotten & Skåne)

Bataljonsstab
 Stationskompani
 Trådkompani
 Kabelkompani

Sammanlagt 648 man

Slutsats:

Här finns fortfarande ingen bataljonsstruktur för betjäningförbanden, och dessutom fanns kärnivån fortfarande kvar vid 1960!

Omorganisation av Milosambandsförband 1961

Nedanstående tabell utgör en av författaren gjord sammanställning av remissvaren på skrivelse: ”Organisationsförändringar inom signaltrupperna; Ast/O 19/2 1960 nr H 67:15; ref Kn L Nordinge, ao-remiss”.

Sammanfattning

Utgående förband		
	III. Kårsignalbat	
	I. milosbkomp	
	1. ralänkkomp	
Omorganiserade och nya förband		
	III. milosambandsbat	Ny
	1. milosbkomp	Ny ?
	1. ralänkkomp	Ny ?
	3. milosbkomp	Ny
	3. ralänkkomp	Ny
	4. milosbkomp	Omorg
	4. ralänkkomp	Omorg
	5. milosbkomp	Omorg
	5. ralänkkomp	Omorg
	6. ralänkkomp	Ny

⁵⁰ ao Ast/O 15/10 1959; H 64:5; gäller från 15/12 1959

	601. sbckomp	Ny
	601. sbfkomp	Ny
Övriga förband		
	501. gplstabsplut	Nya mobförråd
	501. gplsbplut	Nya mobförråd
	805.sbkomp	eso
	I. fästningssignalbat	vakantsätts
	Fostabskomp fo 63	Brister
	Gplsbpluton HÅKAN	Brister

Remissvar:

I. milo I a 9/3 1960 nr H:302

III. milo sekt II 8/3 1960 nr H:302:1

IV. milo avd I a 9/3 1960 nr H:302

V. milo avd I a 29/2 1960 nr H:302

VI. miloavd I a 18/3 1960 nr H:302 G

1961-04-01; ao 1961-02-15; H64:5

Fördelningsstaber om 222 man:

I., II., III. IV., V. fördelningsstaben samt
XI., XII., XIII., XIV., XV. Fördelningsstaben

Till dessa fanns då Fördelningssambandsbataljoner

1., 2., 3., 4., 11., 12., 13., 14., 15., och 16.

Med organisation:

Bataljonsstab
Sambandscentralkompani
Sambandsförstärkningskompani
Kabelkompani
Bataljonstross

Slutsats:

Fortfarande finns icke något bataljonsstabskomp, men stukturen är på "G".

Ast/o 1961-04-21, H 64:4, Mobtabeller Serie F HKV

HKV betjäning

Kommendantur I

Stabskompani typ 1
Bevakningenheter
Förplägnadenhet
Transportenhet
Förläggningenhet
Sjukvårdsenhet

Sambandskompani typ 1
Sambandsexpeditionsplut
Trådstationsplut
Radiostnplut
Trafikkontrollgrp
Signalreparationsgrp

Kommendantur IIa

Stabskompani typ 2
I huvudsak = typ 1

Sambandskompani typ 2 a
Sambandsexpeditionsplut
Trådstationsplut
Trafikkontrollgrp

Kommendantur IIb

Stabskompani typ 3
I huvudsak = typ 1
Sambandskompani typ 2 b
Sambandsexpeditionsplut
Trådstationsplut
Trafikkontrollgrupp
Nätbyggnadsgrupp

Rörligt Sambandskompani (117)
Kompanistab
Sambandsexpeditionspluton
Trådstationspluton
Radiostationstropp
Kompanitross

-- 0 --

Ast/o 1961-02-15, H 64:5, Mobtabeller HKV

VIII. Sambandsbataljonen

Radiokompani
Kabelkompani

VIII. Sambandskompani

Mobiliseringstabeller 1961 för milo⁵¹

Milogplsambandskompani Typ 5 (125)

Kompanistab
Sambandsexpeditionspluton
Trådstationspluton
Radiostationstropp
Verkstads- och Reparationstropp
Nätbyggnadsgrupp

Gplsambandspluton typ 12 & 13 (63 – 87 man)

Plutonsstab
Sambandsexpeditionstropp
Trådstationstropp
Radiostationstropp
Verkstads- och Nätbyggnadstropp

Mobiliseringstabeller 1961 för Gotland⁵²

Milosambandskompani Gotland (275 man)

Kompanistab
Sambandsexpeditionspluton
Ordonnanstropp
Trådstationspluton (Tfnvx 100 DL, Bf 531, Bf 211)
Radiostationspluton (Ra 600, 620, 75W Tp, 200, 120)
Kabelbilpluton
Kompanitross

Arméorder 1961 avseende högre ledning⁵³

Varje Milo innehåller:

Fast radiostation
Milosambandskompani
Radiolänkkompani
Milokabelkompani

En st Kårsignalbataljon för vardera av tre Armékårer (I. – III.)

Bataljonsstab
Kårstationskompani
Kårtrådkompani
Kårkabelkompani

⁵¹ Ast/o 1961-04-21; H 64:4; Mobtabeller Serie F

⁵² Ast/o 1961-04-01, H 64:4, Mobtabeller Serie F

⁵³ Ao 1961-02-15; H64:5; 1961-04-01

Arméorder 1961 uppsättande av milosambandsbataljonsstab mm ⁵⁴

<u>Milosambandsbataljonsstab mm Typ VI</u>	<u>(35)</u>
Bataljonsstab	10
Bataljonstross	24
<u>Sambandsförstärkningskompani typ IV</u>	<u>(217)</u>
Kompanistab	
Sambandscentralpluton	
Trådstationspluton	
Radiostationspluton	
Kabelbilpluton	
Kompanitross	

Ao 1961-05-16; H 64:6

Gplats stabspluton och Gplsbplut i varje Fo om c: 70 man

Arméorder 1961 uppsättande av förband för högre ledning mm ⁵⁵

Här synes vara första gången benämningen "Milosambandsbataljon" förekommer!
Observera dock att Kårsignalförbanden likväl är kvar.

- 1. – 6. Milosambandskompani
- I.- VI. Fasta radiostationen
- 1. – 6. Radiolänkkompaniet
- 1. – 6. Kabelkompaniet

XVIII. Milosambandsbataljonen (681 man, mob inom Fo 14 vid I6; troligen är detta f.d. III. Kårsignalbataljonen)

- Bataljonsstab mm
- Sambandscentralkompani
- Sambandsförstärkningskompani
- Kabelkompani

I. och II. Kårsignalbataljonen (648)

- Bataljonsstabskompani
- Stationskompani
- Trådkompani

I. - IV. samt XI. – XVI. Fördelningssambandsbataljonerna (515)

- Sambandscentralkompani
- Sambandsförstärkningskompani
- Kabelkompani

⁵⁴ Ao 1961-04-21; H64:4; 1961; Mobtabeller Serie F

⁵⁵ Ao 1961-05-16; H 64:6

VIII. Sambandskompaniet (122)
801. – 803. Sambandskompaniet
805. Sambandskompaniet

101., 301., 403., 601. Gplatssambandskompanierna (140) för respektive Milo

Fästningssignalbataljonen i Boden (533)
1. – 3. Fästningssignalkompanierna

Anm.

Här synes vara första gången ”milosambandsbataljon” förkommer!
Observera att Kårsignalförbanden fortfarande är kvar!

Läget avseende ledningsförband runt år 1960

Nedanstående förband har ordersatts i mobtabeller åren runt 1960.
I vilken omfattning hela eller delar av dessa förband existerat samtidigt är omöjligt att avgöra med ledning endast av tabellernas fastställandedatum. T.ex. har KRO 1945 i vissa delar genomförts först 1957.

Uppenbart är att den första Milosambandsbataljonen är XVII. Milosbbat, samt att två kårsignalbataljoner fanns kvar vid samma tidpunkt.

HKV

VIII. Sbbat
8. Sbkomp
801-803. Sbkomp
801. fasta rastn

Krigstelegrafplutoner

Militärområden

I. – VII. Milostaben

XVII. Milosbbat (sbf, sbc, kabel)
Milosambandsbataljonsstab mm Typ VI
Sambandsförstärkningskompani Typ IV

Milosbkomp 1. – 7.
Milokabelkabelkomp 1. - 6.
Miloradiolänkkomp 1.-6.
1. + 2. + 6. Milosignkomp

Fast Ra I. –V. Milo

Gplsambandskomp, 101, 301, 403, 601
701. Gplsblut.

Kårer

I. + II. + III. Kårsignalbataljonen (III. Småningom = XVII Milosbbat)

Försvarsområden

Fo:n år 1961:

11, 14, 16, 18, 21, 22, 23, 31, 34, 35, 41, 43, 44, 47, 48, 51, 52, 53, 61, 62, 63,
65, 66, 67

Gruppstaber 1961

101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 201, 202, 203, 301, 302, 401, 402, 403, 404,
405, 406, 501. 502, 503, 601, 701, 703. A-omg och B-omg.

Gplstabsplut, 1961:

101, 102, 201, 202, 203, 301, 302, 303, 304, 401, 402, 404, 405, 501, 601, 602,
701. A- och B-omg.

I. Fästningssignalbataljonen i Boden

Fördelningar

Fördelningsstaber I-IV, XI – XVI.

Fördelningsambandsbataljoner I-IV + XI-XVI

Fördsbkomp, 1-4, + 11-16.

Fördkabelkomp 1-4, + 11-16

Utveckling 1940 – 1960

Milo och Fo organisation var endast att betrakta som staber och regioner för markterritoriell indelning. ÖB ledning av Försvarsmakten i krig skedde via CM, C FV och Armékårchefer. CA hade ingen operativ krigsuppgift.

Om markstridsinsatser erfordrades skulle avdelas ”stridsledningsstaber” och områden med förband därför. Dessa var då Armékårstaber, avdelad terräng samt Fördelningar och Brigader med stödförband.

Armékårstaber fanns i ett antal av 4 (?) med avdelade Kårstabsbataljoner samt fördelningsstaber c:a 10 och 7 st Milostaber. Idén vara tt fredsverksamheten leddes via Milo och Fo. Så fort krigsinsatser behövdes skulle Armékår – Fördelning – Brigad-förband insättas, därest större insatser erfordrades.

Armékåren hade egna ledningsförband men bestod även av reserver ur Milo främst vad avser stabsmedlemmar. Kopplingen mellan frdsorganiserad Milostab och krigsorganiserad Armékårstab var tydlig. Det förefaller som att man betraktade Milostaben som ett kaderförband till Armékårstaben. Det fanns som betjäning organiserade Milosignalkompanier och Milossambandskompanier såväl som Kårstabsenheter av bataljons- och kompanistorlek. Parallelliteten härvidlag är svår att se idag, men en uppenbar dualism förelåg.

Vid början av 1950-talet fanns inte organisatoriskt anordnade ledningsplatser i skyddade bergsutrymmen som vi numer kallar Gpl, eller MB/CB ledningsplats eller Berganläggning. Dessa var då under framtagande (fysiskt under sprängarbeten). Vid denna tidpunkt betraktades berganläggningen som en skyddad uppehållsplats (Upl) och inte som en ordinarie plats för ledning. Denna berganläggning (som man ansåg vara för liten för MB ledning, såsom de som redan var utsprängda ville man ha större) betjänades av en Upl-pluton som man såg som en organisation för att ta berget som ”säkerhetsbesättning” med ytterst starkt behov av förstärkning för att kunna betjäna Milostaben. Denna förstärkning skulle då komma ur Milosignalkompani och Kårsignalförband. Denna typ av idéer och frågor kom ju sedermera att prägla systemet med Berget och Extra Stabsplats för MB.

Det synes alltså något oöverskådligt i perioden 1945 – 1955, vad som var Operativ verksamhet, vad som var taktisk verksamhet och vilka ledningsresurser som fanns över tiden. Det som uppenbart är ett resultat av anbefallda försök med Milostabsbetjäningförband under tidigt 1950-tal är att man inser att det blir alltmer ohållbart med disparation mellan nivåerna Milo – Armékår och nyetablerat Kår samt Fördelning och Brigad.

Flera försök under denna period redovisar behovet av att sammanslå Milo och Armékår för såväl fred som krig. Tillsättandet av en exklusiv befattning av en ÖB i fred (prop 240/1942) underlättade även denna utveckling.

Genom 1964 års riksdag (prop. 1964:109, SU 1964:189, rskr 1964:362) fattades så beslut om införande från 1966-10-01 av nästa stora reform. Militärbefälhavarna fick 1966 ansvar för den samlade ledningen av alla stridskrafter inom militärområdet. De krigsuppgifter som hittills legat på marinkommandochefer och jakteskaderchefer överfördes till militärbefälhavaren. MB blev sålunda operativ chef och skulle utöva det man inom försvarsmakten benämner ”Operativ ledning”.

Åren 1965 – 2000

Krigsorganisation under den senare tiden (1965–2000)⁵⁶

I avsnittet redovisas krigsorganisationen under den senare delen 1965–2000 då militärområdesstaberna med betjäningförband fick sin slutliga utformning. Under 1970- och 1980-talen fastställdes också reglementariskt uppträdande för militärområdesstabs- och sambandsförbanden.

Dessa reglementen beskrev och reglerade den organisation som beskrivs i nedanstående kapitel. Organisationen bygger på systemet med Stabsplats A1 och A2 reservstabsplats samt Extra stabsplats. Organisationen innehåller dessutom rörliga förband för samband över ytan. Organisationen förändrades fortlöpande under åren fram till år 2000 då den utgick. Organisationsförändringar betingades i första hand av teknisk utveckling samt förändrade operativa uppgifter.

Genom 1964 års riksdag (prop. 1964:109, SU 1964:189, rskr 1964:362) fattades så beslut om införande från 1966-10-01 av nästa stora reform. Militärbefälhavarna fick 1966 ansvar för den samlade ledningen av alla stridskrafter inom militärområdet. De krigsuppgifter som hittills legat på marinkommandochefer och jakteskaderchefer överfördes till militärbefälhavaren. MB blev sålunda operativ chef och skulle utöva det man inom försvarsmakten benämner ”Operativ ledning”.

Militärbefälhavarens uppgifter 1943 i tidigare kapitel

Militärbefälhavarens uppgifter 1966/1968⁵⁷

Instruktionen för Militärbefälhavare intogs 1966 i Krigsmaktens tjänstemeddelande och i samband med det upphävdes bestämmelserna från 1940-talet. Denna första instruktion utgjorde en provisorisk instruktion och ersattes 1968. Militärbefälhavarens uppgifter var att leda försvaret av Militärområdet, avseende försvaret i luften skulle detta kunna ske inom två militärområden. En särskild uppgift var att utföra operativt krigsförberedelsearbete och genomföra militära operationer. Militärbefälhavaren fick genom den nya instruktionen nu ansvar fullt ut för gemensamma operationer.

Milo uppgift enligt SFS 1983⁵⁸

8 § Militärbefälhavarna och chefen för första flygeskadern är myndigheter på högre regional nivå. Övriga är myndigheter på lägre regional eller lokal nivå. [---]

⁵⁶ 1973 fastställdes reglemente för Milostabsbataljon (ao1973-07-26; Ast/Ta 804; TKO 73032); 1973 fastställdes reglemente för Milosbbat (ao 1973-07-26 Ast/Ta 804; TKO 73032); 1988 fastställdes SignR Milostabsbat 85 (CA 1988-11-11:804; TFD 88048); 1989 fastställdes SignR Milosbbat 87 (CA 1989-02-08: 804; TFD 89007); 1994 fastställdes TOM Sambandsbataljon 1996 (HKV 1994-07-08; H 12 200:7021); 1990 (?) fastställdes underlag för utveckling av Miloförstärkningsstabsbataljonen. Dessa reglementen beskrev och reglerade den organisation som beskrivs i nedanstående kapitel. Organisationen bygger på systemet med Stabsplats A1 – A2 – Reservstabsplats samt Extra stabsplats. Organisationen innehåller dessutom rörliga förband för samband över ytan. Organisationen förändrades fortlöpande under åren fram till år 2000 då den utgick. Organisationsförändringar betingades i första hand av teknisk utveckling (införande av modernare materiel) samt förändrade operativa uppgifter.

⁵⁷ SFS 1966:484 samt SFS 1968:412

⁵⁸ Förordning (SFS 1983:276) om verksamheten inom försvarsmakten

10 § Överbefälhavaren leder det militära försvaret av landet och har det yttersta ansvaret för att försvarsmakten är krigsduglig.

Överbefälhavaren svarar för att försvarsmakten har den beredskap som läget kräver. Han skall anmäla till regeringen om det behövs beredskapshöjande åtgärder utöver dem som han får besluta om [---]

12 § Varje militärbefälhavare leder försvaret av ett militärområde eller ett annat tilldelat område.

Militärbefälhavaren svarar för att beredskapen inom området är sådan som läget kräver samt för att utbildningen i krigsförband samordnas med hänsyn till planerna för operationernas genomförande.

Det åligger militärbefälhavaren särskilt att

1. leda operativa krigsförberedelser och genomföra militära operationer,
2. leda mobiliseringsförberedelser och mobilisering,
3. bedriva militär underrättelse- och säkerhetstjänst,
4. kontrollera att krigsförbanden och de delar i övrigt av försvarsmakten som avses för militärområdets försvar har krigsduglighet och beredskap,
5. upptäcka och avvisa kränkningar av svenskt territorium

13 § Under militärbefälhavaren leds

1. markstridskrafterna av arméfördelningscheferna, försvarsområdesbefälhavarna och vissa fristående förbandschefer,
2. marinstridskrafterna av cheferna för marinkommandon, kustartilleriförsvar och marindistrikt,
3. flygstridskrafterna av chefen för första flygeskadern och cheferna för flygkommandon. Förordning (1993:530)⁵⁹. [---]

38 § I den mån inte särskilda bestämmelser meddelas, gäller denna förordning också under krig och vid krigsfara.

39 § Under krig och i den utsträckning regeringen bestämmer vid krigsfara biträds överbefälhavaren av högkvarteret. I detta ingår myndigheter eller delar av myndigheter enligt en krigsorganisationsplan, som överbefälhavaren fastställer. Överbefälhavaren meddelar närmare föreskrifter om högkvarterets verksamhet [---]

Milo uppgift enligt SFS 1994⁶⁰

[---] 15 § Chef för ett militärområde är en militärbefälhavare. Militärbefälhavaren leder försvaret av ett militärområde eller annat tilldelat område.

Militärbefälhavaren skall samverka med civilbefälhavaren för att åstadkomma dels en enhetlig inriktning och ledning av totalförsvarets olika delar, dels en samordnad användning av militära och civila resurser.

16 § Under militärbefälhavarna leds den taktiska verksamheten av chefen för Gotlands militärkommando, fördelningscheferna, försvarsområdesbefälhavarna, marinkommandocheferna, flygkommandocheferna och underhållsregementscheferna.

⁵⁹ Ändrad gm [SFS 1990:533](#), ikraft 1990-07-01

⁶⁰ Uppgift för MB SFS 1994:642

Förordning (1997:1201).

17 § Under militärbefälhavarna ansvarar försvarsområdesbefälhavarna för den territoriella verksamheten inom respektive försvarsområde. [---]

Fasta ledningsplatser

Vad är fasta ledningsplatser?

Fasta ledningsplatser utgörs av platser från vilka ledning skall ske och där förberedelser för detta har skett i djupaste fred. En fast ledningsplats kan vara förberedd i olika omfattning. En fast ledningsplats kan vara samma plats i fred och krig, eller olika platser.

I sin mest förberedda och normala omfattning finns alla fysiska resurser på plats t.ex. all sambandsutrustning, all utrustning för förläggning, utspisning eller försvar med uthållighet kombinerad med ett säkert skydd för platsen samt avdelad personal för vidmakthållande av denna funktion. Denna plats har även hög personell och materiell beredskap. En fast ledningsplats kan skyddsmässigt som bäst vara en iordningställd anläggning i berg eller som lägre alternativ t.ex. i en hotellanläggning.

En fast ledningsplats kan ”skalas ned” vad avser förmåga till att endast omfatta alla tekniska resurser eller endast personella resurser. I båda fallen måste man då förlita sig på en annan tillgänglig resurs någon annanstans för komplettering. En fast ledningsplats kan ”parasiter” på en annan fast ledningsplats.

Kostnaden för en exklusiv och egen fast ledningsplats med totalt skydd, betjäning och uthållighet mm, skild från fredsgrupperingsplatsen är synnerligen betydande.

Sekretessen runt dessa platser innebar speciella åtgärder för kontroll och insyn i vilka personer som faktiskt besökte dessa. De flesta av stabsmedlemmarna krigsplacerade på denna plats, har i fredstid inte besökt densamma och har därför ej heller kunskap om dess fysiska belägenhet. Respektive Milostab säkerhetsavdelning fattade beslut efter skriftlig ansökan, om vem som vid enstaka tillfälle skulle beredas möjlighet att besöka anläggningen. Endast ett ytterst ringa antal personer hade s.k. stående besöksstillstånd. Varje besök vid anläggningen oavsett nivå på besöksstillstånd skulle bekräftas i separat besöksloggare som fanns i varje anläggning. Varje besök skulle bekräftas med tystnadsplikt. Anläggningarna var normalt bemannade med vaktpersonal och maskinister.

Beskrivning

MB och CB gemensamma skyddade stabsplats/ledningsplats (gpl A1) utgjordes av en i berg iordningsställd plats med resurser av allehanda slag så att platsen kan vara sluten för omvärlden under lång tid utan brist i funktionen. Denna plats var av säkerhetsskäl väl skyddad för fysisk insyn och kunskap om platsens belägenhet och dess prestanda var väl skyddade. Utöver berganläggningen A1 fanns även ledningsplats A2 för bl.a. logistikledning. CB med samordnade myndigheter fanns i såväl A1 som A2 och på egna separata platser. Sekretessen runt dessa platser innebar speciella åtgärder för kontroll och insyn i vilka personer som faktiskt besökte dessa. De flesta av stabsmedlemmarna krigsplacerade på denna plats, har i fredstid inte besökt densamma och har därför ej heller kunskap om dess fysiska belägenhet. Respektive milostab säkerhetsavdelning fattade beslut efter skriftlig ansökan, om vem som vid enstaka tillfälle skulle beredas möjlighet att besöka anläggningen. Till gpl knöts

geografiskt åtskilda och långt därifrån utgrupperade platser för anslutning till externt samband. Dessa yttre platser innehöll bl.a. resurser för radio kortvåg, radiolänk, tråd och benämndes annex (eller om man så vill sändarplatser eller utpunkter). Delar av MB och CB stab med samverkande myndigheter kunde av utrymmesskäl inte beredas plats i berganläggningen utan grupperades på andra platser i samma geografiska område och inordnas i det tekniska ledningssystemet. Viss samgruppering skedde på stabsdelen A2, men gruppering på ytterligare platser förekom.

På krigsuppehållsplatsen (MB/CB stabsplats A1/A2) samgrupperades MB delar och CB kansli samt vissa delar av civila myndigheter, t.ex. järnvägsbefälhavaren, telebefälhavaren, elbefälhavaren och chef för radioområde. De delar av MB och CB med samverkande myndigheter som inte kunde beredas plats i MB/CB Stabsplats A1 ordnade själva annan grupperingsplats, bergskyddade eller inte, samordnade eller inte. Den struktur för MB/CB ledningsplatser och ledningsresurser som sålunda intogs i mitten av 1960-talet förblev i princip densamma ända intill dess att den högre regionala nivån helt upphörde år 2000. Det som kom att ändras över tiden betingades bl.a. av: förändrad miloindelning, förändrade operativa uppgifter eller förbandsresurser, förändrad syn på behovet av berganläggningar, förändrat behov av tekniska ledningsresurser och materielutveckling samt förändrad syn på utformning av ledningssystem.

För betjäning av stabsplatsen A1 och A2 fanns militärt organiserade förband med denna uppgift. För betjäning internt av CB olika delar med samverkande myndigheter medförde dessa egna resurser för internt behov. Detta gör att på stabsdelarna A1/A2 kunde betjäningfunktionen bestå delat av militära förband och civila resurser. Det stora geografiska område som benämns gemensamt stabsplatsområde innehåller då förutom stabsdelarna A1 och A2 med annex, ur militär synvinkel bl.a. dessa förband: milostabsbataljon för betjäning av stabsdel A1 och A2, milosambandsbataljon för anordnande av telekommunikationer över ytan och dessas vidmakthållande, militärpolis kompani för upprätthållande av militär ordning, jägarförband och hemvärnsförband för ytövervakning, luftvärnsförband för kontroll av luftrummet, underhållsförband för hantering av livsmedel, drivmedel, reparation, transporter och sjukvård. Denna förbandsflora har varierat i hög grad över tiden liksom även organisation och uppgifter till milostabsbataljoner och milosambandsbataljoner. Här kan också behöva klarläggas att förband för den ”direkta” betjäningen av sin stab oftast benämndes stabsbataljon – stabskompani – stabspluton t.ex.: milostabsbataljon, kårstabskompani, stabskompani A1 eller stabspluton. Medan förband för anordnande av yttre samband och samband över ytan brukade benämnas: milosambandsbataljon, sambandskompani, sambandsförstärkningskompani eller upplatsförband.

Förläggningsområden

Till stabsplatser A1 och A2 fanns egna och geografiskt åtskilda förläggningsområden där stabsdelarnas personal skulle förläggas under sina passfria delar av dygnet. Personalen skulle transporteras med bil och buss från A1 och A2 till sina förläggningsområden. Arbetspassen i ”berget” planerades till cirka 12 timmar med avlösning därefter. Ytterst få tilläts eller kunde tillåtas förläggas i ”berget”. Det fanns helt enkelt inte förläggningsplatser i anläggningen, vilket inte ursprungligen alls ansågs vara lämpligt och därför ej heller byggdes så. Senare överprövades detta och man kom att anse att större delen av staben borde hela tiden vistas i anläggningen. I vissa berganläggningar fanns en manlig sovavdelning för cirka femtio personer i logement med tillhörande bastu och sanitetsanläggning med en samtidig och resursmässigt likadan del för kvinnlig personal.

Stabsplatser⁶¹

[---] Stabsplatser för milostab utgörs av fredsstabsplats, ordinarie krigsstabsplatser, reservstabsplats och extra stabsplats (er).

Milostaben grupperas i regel delad på två ordinarie platser (A1 och A2). Uppdelningen i två delar varierar mellan milo. Stabsplats A1 är inrymd i en fortifikatoriskt skyddad anläggning, där sambandet är förberett och klart att tas i drift [---].

Gemensamt stabsplatsområde (G-platsområde / GplO /Gplkomplex)

Område som funktionellt nyttjas av MB/CB ledningsplatser med stödenheter.

- MB har Operativt ansvar inom militärområdet
- Territoriellt ansvariga är respektive Fobef.
- Bataljonschefer inom området har områdesansvar.
- Gplområdet omfattas normalt av MB/CB med samverkande myndigheters grupperingsplatser samt ledningsplats för främst Luftförsvaret (Lfc).
- C Milostabsbat är Chefskommendant inom Gpl-området
- C Milostabsbat lyder under MB stabschef
- C Milosbbat lyder under MB Sambandschef
- Chefskommendanten för befälet över förbanden inom Gplområdet vad avser kommendantur med försvar.
- Chefskommendanten upprättar ”samverkansavtal” med övriga förbandschefer inom Gplområdet med stöduppgifter inom området.
- C Milostabsbat har ansvar för bataljonens eget bataljonsområde
- C Milosambandsbat har endast eget områdesansvar
- Övriga förband inom Gpl-området kan vara:
 - Hemvärn
 - Jbat & Njbat
 - Lf-förband
 - Fristående Art- & Lv-förband
 - Bro-, Tpledningseenheter, Trafikförband & Ing-förband
 - FV-basförband
 - Marina enheter
 - UH-förband / Sjv-förband

Kommendanturskap

Kommendant är den chef som i formell mening för befälet avseende kommendanturfrågor lokalt eller inom angivet geografiskt område.

Kommendanten äger intet inflytande på de operativa, taktiska eller tekniska frågor som betjänat förband/betjänad stab avses leda.

⁶¹ SignR Milostabsbat 85, M7741-155287; Avhemligad genom HKV 2010-11-23; 10816:67884

Förenklat kan sägas att kommandanten svarar för UH-tjänsten och bevakning/säkerhetstjänst för den stab/det förband kommandanten ansvarar för.

- Chefskommendant i MB/CB Gplområde är Chefen Militärområdesstabsbataljonen.
 - Han samordnar härvid kommandanturtjänsten i GplO.
 - Förband i GplO med uppgifter inom GplO t.ex.
 - HV-förband/Jbat/Njbat/MPkomp/LF-förband lyder i detta hänseende under honom.
 - Chefskommendantens åtgärder skall samordnas med Milostaben
- Kommendant i MB/CB Stabsplats A1 är Chefen Militärområdesstabskompani A1.
- Kommendant i MB/CB Stabsplats A2 är Chefen Militärområdesstabskompani A2.
- Kommendant i Lfc är Chefen för ifrågavarande Sambandskompani.

Personellt och ungefärligt innehåll i GplO som Chefskommendanten kunde ha ansvar för

Organisatorisk enhet	C:a Personalstyrka
MB/CB Stabspl A1	
MB stab	300
CB stab	200
Stabskomp A1	150
Sbkomp A1	150
MB/CB Stabspl A2	
MB-stab	125
CB-stab	75
Stabskompani A2	200
Milospeckomp	100
Milosäkkomp	100
HV-förband	400
Jägarbataljon	600
Eget Bataljonsstabskompani	250
Lokalförsvarsförband Lv, Värn, mm	300
Summa cirka	3000

Milostabsbataljonens uppgifter (organisation se bilaga 2) ⁶²

Milostabsbataljonens uppgifter ⁶³

[--] Milostabsbataljon utgör betjäningsresurs för högre regional ledning. Milostabsbataljon skall kontinuerligt kunna betjäna sbc, utflyttat samband och servicefunktioner i gpl med tillhörande annex under lång tid. Förläggning för stabs- och betjäningpersonal kan endast i begränsad utsträckning ske i stabens fortifikatoriska skydd. [---]

⁶² FHT film Arméfilm Sambandsförband Milo

⁶³ SignR Milostabsbat 85, M7741-155287; Avhemligad genom HKV 2010-11-23; 10816:67884

[---] Milostabsbat utgör MB och CB fasta betjäningsresurs och betjänar de sambandssystem (totalförsvarets gemensamma och försvarsmaktens) vid ordinarie gpl som erfordras för att MB/CB skall kunna utöva den operativa ledningen inom militärområdet/civilområdet (milo/civo) [---]⁶⁴

Milostabsbataljonsstabskompani

Batstabskomp uppgift är att utgöra bataljonschefens stöd för ledning av egen bataljon.

Batstabskomp innehåller därför delar för organisation och ledningsresurser för bataljonsstaben. Bataljonsstaben bestod av officerare, reservofficerare, vpl Serg och Fu samt meniga i stabsbefattning.

Bataljonsstabskompaniet innehöll jämväl resurser för bataljongemensamt behov t.ex.:

- Plogenheter
- Drivmedelsgrupp
- Sjukvårdstropp
- NBC-resurser
- Livsmedelsgrupp (för hämtning/distribution av livsmedel till bat)
- Signalreparationsenhet
- Transportförmåga

Milostabskompani A1

Stabskompani A1 uppgift är att (tillsammans med Sambandskompani A1) betjäna MB/CB Gpl (Gemensam stabsplats) berganläggning (ofta kallad ”Huvudanläggningen”) från ”insidan” samt med därtill kopplade externa och fjärrmanövrerade signalannex för samband med kortvåg - radiolänk – tråd (KV-RL-T).

I detta förstås i korthet:

- betjäning av anläggningens kommandanturexpedition med utövandet av kommandanturskap, vilken härvid är underordnad chefskommendanten i Gplområdet (C Milostabsbat är chefskommendant).
- bevakningstjänst i anslutning till berganläggningen och inom densamma med därtill hörande inpasseringskontroller och säkerhetstjänst
 - bevakningstjänsten vid annexen löstes av annextropparna i samverkan bl.a. med HV-förband.
 - bevakningstjänst inom Gpl-området samordnas mellan C Milostabsbat & HV-förband samt övriga territoriella förband t.ex. Jägarbataljoner & Lokalförvarsförband.
 - Jbat & Njbat är inte ovanliga för dessa uppgifter inom Gplområdet.
- vidmakthållande av VVS-funktionen i anläggningen
 - all strömförsörjning t.ex. :
 - apparater för kommunikation & samband
 - belysning
 - fläktar
 - vattenförsörjning, (normalt hade anläggningen egen borrhållning)
 - köket
 - sjukvårdsdelen
 - dieselaggregat för reservkraften, normalt ett aggregat mer än som erfordrades för normaldrift, för att kunna ha ett aggregat för översyn kontinuerligt. Reseservkraften krävde flera tiotal kW.

⁶⁴ SignR Milostabsbat § 1:94-96

- dieselbränsle för lång tids drift av anläggningen utan tillgång till extern strömförsörjning (s.k. skyddsdrift).
- drift av fläktanläggning
 - anläggningen är gastät (skyddsdrift).
 - anläggningen skall stå under något övertryck för att inte omvärldens gaser skall kunna läcka in utan pressas ut (skyddsdrift).
 - anläggningens problem är inte uppvärmning utan avkylning eftersom all utrustning/belysning genererar värme, därutöver genererar
 - 400-500 stabsmedlemmar/betjäning mycket kroppsvärme och utandningsluft
 - inluften behöver tempereras
- avlopps- och sophantering
 - Kontorsavfall
 - arbetsunderlag och handlingar, presentationsunderlag
 - arbetsmaterial från signalskyddstjänst och fjärrskrift
 - kartplast och kartor
 - Dagstidningar
 - Kartonger mm för livsmedel
 - Sopor & köksavfall
 - Sanitetsavfall/toalettavfall/hygienavfall
 - Städning
- mathållning med betjäning i anläggningen H 24/7 med annex och även i förläggingsområdet i begränsad omfattning, med viss utkörning i samverkan med bataljonsstabskompaniet
- **Transporttjänst**

Alla persontransporter inom GplO leds och arrangeras av milostabsbataljonen som också svarar för dessas eskort. Bussar för större personförflyttningar ingår organisatoriskt i bataljonen. ID-kontroller görs vid varje transport. Geografisk adress (plats på kartan) för MB/CB Gpl är inte den plats där anläggningen ligger, utan en plats med en större körcentral där omlastning till milostabsbataljonens transportresurser och vidare transporter sker. Detta sker av säkerhetsskäl (inga okända fordon i GplO).
- **Främre Fordonsplats**
 - Främre fordonsplats är den omlastningsplats, belägen några kilometer från Gpl där omlastning från iögonenfallande bussar till smärre fordon för fortsatt transport till Gpl skall ske. Större transporter av stabsmedlemmar till Gpl äger i normalfallet inte rum med buss efter denna plats.
 - Behörighetskontroll sker vid främre fordonsplats
 - Transporter från främre fordonsplats till ”berget” organiseras av Milostabsbataljonen/Stabskomp A1.
 - Urlastning vid berget sker under – från flyginsyn – skyddad plats, vanligen på större plats med maskeringsnät ovanför. Fordonsparkering av någon större omfattning (flertalet fordon) är icke tillåten. Parkeringsplats med fickor finns av samma skäl icke. För fredsbruk har stundom P-platser i maskerade vagnslider iordningsställt .

- **Bakre Fordonsplats**
 - Bakre Fordonsplats är den omlastningsplats belägen någon mil från Gpl där omlastning från egenorganiserade transporter till av milostabsbat organiserade transporter sker.
 - Bakre fordonsplats är den officiellt angivna geografiska adressen till MB/CB Gpl.
 - Den faktiskt geografiska belägenheten av MB/CB Gpl uppges aldrig – bakre fordonsplats är den angivna besöksadressen.
 - Transporter från bakre fordonsplats till främre fordonsplats organiseras av Milostabsbataljonen/Batstabskomp.
 - Behörighetskontroll sker vid bakre fordonsplats
 - Bakre fordonsplats kan vara grupperad inom Stabskompani A2 område.
- **NBC / ABC – tjänsten**
 - Saneringsbanan i inpassagen
 - Saneringsförmåga vid Milostabsbatstabskompaniet.
- **Sjukvårdstjänst**
 - Gpl A1 hade sjukvårdavdelning i berget.
 - Där fanns förmåga till operativa ingrepp (operation, röntgen, tandvård).
 - Vårdavdelning med ett fåtal platser
 - Central förmåga till sjukvård i Gplområdet fanns vid Milostabsbataljonens bataljonsstabsplats sjukvårdsenhet. Denna var grupperad normalt någon mil från A1, vanligen inom A2 kompaniområde. Resursnivå därefter var Krigssjukhus/Etappsjukhus eller annan jämställd civil sjukvårdsinrättning.

Milosambandskompani A1

Sambandskompani A1 uppgift är att svara för sambandsorganen/sambandsfunktionen i MB/CB Gpl berganläggning med annex. Detta innebär:

- Betjäning av sambandscentralen mm,
 - Sambandsupplysningsdetaljen
 - Klassningsdetaljen
 - Ordonnansdetaljen
 - Externa ordonnanser flyg, bil, mc, kurirer
 - Interna fotordonnanser i anläggningen
 - Radio Kortvågsdetaljen, i form av mottagaranläggning KV (med fjärrmanövrering av KV-sändarannexen).
 - Radio UKdetaljen, främst för närsamband UK för närförsvarets ledning
 - Fjärrskriftsdetaljen i såväl radio- som trådfjärrskriftsnät (mil & civ) med utgrupperad oprumsfjärrskrift.
Hanterar även Telex och FAX samt MILTEX och MILFAX.
 - Kryptodetaljen (för militära krypton). Vissa krypton har både mil och civ nyckel vilka då hanteras av SBC. Vissa krypton har endast civ tillämpning och hanteras då av CB m.fl.
 - Telefonistdetaljen, för talad telefonkommunikation.
 - Telefonväxeldetaljen med betjäning av telefonväxel Fst m/53 för Gpl gemensamt. Kommendanturexp och Järvägsbefälhavaren har egna växlar i Gpl.
 - Signalkontrolltjänst
 - Signalkontrollgruppen är grupperad i anläggningen och har resurser för signalkontroll av all trafik över telefonväxeln vare sig den förmedlas

över TVT eller FTN eller på annat sätt. (med hjälp av ”KUT” – Kontroll-Utrustning-Tråd).

- Signalkontrollgruppen har även förmåga, om än i begränsad omfattning, att övervaka radio
 - Signalkontrollgruppen har inte förmåga till övervakning av kryptotjänst eller Oprumsförbindelser.
- Betjäning av Kortvågsannexen (sändarannex KV).
 - Radiolänkutpunkter och trådutpunkter är normalt obemannade
 - Oprumsfjärrskrift sedermera jämväl MILFAX/MILTEX och MILVOX är decentraliserade funktioner från Sbc. Dessa funktioner finns alltså inte längre enbart i Sbc utan i respektive Sektionsexpedition eller i direkt anslutning till Oprummet. Dessa förbindelser gick till speciella mottagare eller förmedlingscentraler. Oprumsförbindelser ställde krav på separat och samordnad sambandsexpeditionstjänst med krav på samordnad arkivering/registrering.

OBS

Respektive Sektionsexpeditioner och arkiv vid stabsdelar hos såväl MB som CB m.fl. betjänades icke av Sambandskompani A1 utan av personal ur respektive stabsdel. Arkivtjänsten i Gpl följer normal lagstiftning med krav på registrering och arkivering av alla handlingar. Detta komplicerades efterhand i avsevärd omfattning när decentralisering av sambands medel (se ovan) skedde och införandet av ”datorsamband” ägde rum. Försök med datoriserad arkiv och expeditionstjänst gjordes tidigt (projektet DISA).

Samordningen av MB/CB arkivtjänst i Gpl erbjöd minst sagt möjligheter till interna diskussioner om användbara rutiner.

Milostabskompani A2

Stabskompani A2 uppgift är att betjäna Stabsdel A2 d.v.s. de delar av MB/CB som inte kunde beredas plats i MB/CB berganläggning. Stabsdel A2 bestod i huvudsak av CB delar och MB delar för UH/Pers.

Stabskompani A2 uppgift är att svara för betjäning av MB/CB stabsdel A2 i såväl vad avser kommendantur som sambandsfrågor. Detta innebar:

- Kommendanturfrågor
- Sambandscentral med växel mm
- Foto- och Tryckeri-enhet
- Karthantering
- Mat- och drivmedelshantering

Sambandscentralen mm var normalt grupperad skyddad i källarplan eller särskild skyddad lösning, och var normalt förberedd med telefonväxel, sambandsanordningar, inre trådnät, sambandsanslutningar till MB/CB A1 och vissa landsomfattande nät samt TVT.

Själva staben MB/CB A2 fanns grupperad i ovanjordsanläggning såsom:

- Turistanläggning
- Större hotell
- Skola
- Vårdanläggning
- Industrianläggning

Stabskompani A2 hade inga rörliga resurser för ledning.

Stabsdelen A3

Stabsdelen A3 var ”helt civil” och främst avsedd för press(hög)kvarter. A3 hade inget eget avdelat betjäningförband, utan grupperades vid större hotell/turistanläggning/motsvarande för utnyttjande av tillgänglig infrastruktur. Stabsdelen A3 ingick normalt inte i GplO.

En Radio och TV-studio för utsändningar till allmänheten fanns grupperad i A1-anläggningen. I denna studio i berget fanns jämväl redan i fred förberedda och deponerade ljudband för utsändning av ”pausmusik” i etern. Dessa ljudband kunde jämväl nyttjas för pausmusik på LUFOR-utsändningar.

Sveriges Radio / TV hade egna sambandsorgan och egna förbindelser såväl inom företaget som av FM framförda förbindelser för programproduktion. Tidigt var dessa förbindelser skapade med koaxialkabelförbindelser av enkel eller flerkanalstyp. Koaxialkabelförbindelser var ytterst känsliga för fysisk påverkan. Dessa ersattes efterhand med fiber.

Stabsdel B / MB Reservstab

Stabsdel B/reservstab vid MB-nivån var en liten del (c:a 20-30 personer) ingående i MB-staben men som redan i utgångsläget var identifierad och utgångsgrupperad på geografiskt och skyddad annan plats än milostabsdel A1.

- Denna stabsdel B hade ingen egen betjäningorganisation.
- Denna stabsdel B fanns utgångsgrupperad tidsmässigt parallellt med stabsdelen A1.
- Stabsdelen B´s stora problem var att vara korrekt uppdaterad om läget från stabsdelen A1.
- Stabsdelen B var beroende av "annans" infrastruktur.
- Stabsdelen B behövde gott samband för att kunna ”hänga med” i vad som hände i A1.
- Denna stabsdel B fanns därför normalt, av sambandstekniska skäl, grupperad i Luftförvarscentral (Lfc).

Lfc var den högsta regionala ledningsnivån för luftförsvaret. Denna ledningsplats hade ett utomordentligt kvalificerat lednings- och sambandssystem.

Lfc hade egen reservnivå i bl.a. LfuC (luftförvarsundercentral), eller basorg eller i annat Lfc. Reservnivå för MB/B-del fanns inte.

Beskrivning av Lfc över tiden finns i bilaga 3

Stabsplats C / Extra Stabsplats

[---] Extra stabsplats upprättas genom Milosambandsbataljonens försorg. Då stab tillförs benämns platsen därefter med betjänad stabs ordinarie beteckning, t.ex. MB/CB A1. Extra stabsplats förbereds för MB ledning som i reducerad omfattning skall kunna utövas då ordinarie krigsstabsplats eller förberedd reservstabsplats inte kan utnyttjas. [---]⁶⁵

Stabsplats C/Extra Stabsplats är en form av Uppehållsplats (Upl) / Främre Ledningsplats för Militärbefälhavaren.

⁶⁵ SignR Milostabsbat 1:52

CB hade inte en motsvarande funktion. Representanter för CB kunde givetvis medfölja MB på Extra Stabsplats. CB nyttjade ”lokala” Länsstyrelser för chefsbesök.

Stabsmedlemmar med utgångsgruppering i Extra Stabsplats fanns icke organisatoriskt organiserade. Stabsmedlemmar som skulle arbeta vid Extra Stabsplats fick vid behov avdelas ur Stabsdelen A1 eller B då behovet uppstod. Stabsmedlemmar kunde förberedas för denna uppgift.

MB Extra Stabsplats var en ledningsplats för främre operativ militär ledning. Ledningsplatsen avsågs ligga vid en central plats för avgörande operativ ledning med stark chefspåverkan. Ledningsplatsen kunde grupperas på fritt vald plats (helt oberoende eller i anslutning till någon DUC). Ledningsplatsen var inte reservnivå för MB/CB Gpl utan ”bara” en ”framskjuten avdelning” (ryskt begrepp) ur staben. Antalet militära stabsmedlemmar på Extra Stabsplats/Stabsplats C planerades till någonstans mellan 50 & 100 stycken.

Extra Stabsplats hade eget förlägningsområde.

Extra Stabsplats planerades att kunna upprättas på valfri plats i terrängen, men resursbehoven torde i grunden förutsätta en mera fast infrastruktur i form av skola, turistanläggning, hotellanläggning med tillgång till stöd av restaurang, drivmedelsanläggning, transportföretag etc. Extra Stabsplats kunde även planeras att grupperas i utrymd berganläggning såsom tömt ammunitionsförråd, tömt miloförråd etc. Svagheten med sådan lösning är det i berget i stort sett obefintliga telefoni- och strömförsörjningssystemet, ett problem som i och för sig vidlåder vilken annan fritt vald gruppering som helst. Skyddsaspekten i ”berglösningen” är emellertid inte att förakta. Någon större utrymd anläggning i berg för UH-förband kunde tom. ha järnväg in i berget.

Stabskompani C var att betrakta som ett kaderförband för upprättandet av Extra Stabsplats. Stabskompani C kunde endast betjäna stabsplatsen med en avlösning och krävde således en komplettering med ytterligare minst en avlösning ur Sambandskompani A1 som förstärkning. Detta gällde även kommendanturresurser. Stora insatser ur Milosambandsbataljonen med främst RL-resurser och kabelresurser erfordrades jämväl. Stöd ur FV Markteleenheter kunde även krävas.

Vid upprättande av MB/CB Extra Stabsplats krävdes en omfattande planering.

Teknisk planering och UH/Kommendantur måste samordnas mellan:

- MB Stabschef och Sambandschef samt MB kommendant
- C Milostabsbat tillika Chefskommendant
- C Milosambandsbataljonen
- C ur Markteleförband ur FV
- C ur Underhållsorganisation

Extra Stabsplats var rejält rekognoserad, främst vad avser sambandsmöjligheter och resursbehov, med krav på bl.a. FTN och TVT mm. Många förbindelser behövde förberedas/planeras. Det krävde bl.a. större kanalgrupper ur FTN. Upprättandet krävde dessutom insatser från Flygvapnets sambandsenheter med omkopplingar i FTN.

Telefonväxelfunktionen vid Extra Stabsplats hade förmågan att upprätta/bilda ett speciellt Riktnummerområde för denna plats (telefonväxeln hade s.k. RNO-utrustning; Telefonväxelvagn 3, 4 eller 5). Detta krävde – givetvis samverkan med Televerket. Telefonväxelvagnen hade telefonapparater (*Dialog*) för 300 abonnenter lokalt. Komplettering med fjärrskrifts-, krypto, kopierings- och expeditionsutrustningar kunde erfordras. Dessa fick då tas ur Milosambandskompani A1.

Upprättandetid oavsett väl förberett läge upplöpte jämväl till c:a 24-48 timmar (Plogning vintertid oräknad).

Förläggingsområden

Till A1 och A2 fanns egna och geografiskt åtskilda förläggingsområden där stabsdelarnas personal skulle förläggas under sina passfria delar av dygnet.

Personalen skulle transporteras med bil och buss från A1 / A2 till sina förläggingsområden. Arbetspassen i ”berget” planerades till c:a 12 timmar med avlösning därefter. Ytterst få tilläts/kunde tillåtas förläggas i ”berget”. Det fanns helt enkelt inte förläggingsplatser i ”berget”, vilket inte ursprungligen alls ansågs vara lämpligt och därför ej heller byggdes så. Senare överprövades detta och man kom att anse att större delen av staben borde hela tiden vistas i ”berget”.

I vissa berganläggningar fanns en manlig sovavdelning för c:a 50 personer i fler-personers-logement med bastu och sanitetsanläggning med en samtidig och resursmässigt likadan del för kvinnlig personal.

Omloppstiden blir vid tekniken med förläggingsområden ganska lång emellertid:

• Avlösning/överlämning	c:a 1 timme
• Utpassering och uppsittning i bilar/bussar	c:a ½ timme
• Transport till förläggingsområde	c:a 1 timme
• ”komma till kojs”	c:a ½ timme
• Samma procedur åt motsatt håll återigen	c:a 3 timmar
• Återstår till rekreation och sömn	c:a 6 timmar

Det ser ju generöst ut med 12 tim omloppstid/ledig tid men.....?

I Milo NN berganläggning (mycket grovt runt 1980-1990) fanns – ovanligt nog – en manlig sovavdelning för c:a 50 personer i fler-personers-logement med bastu och sanitetsanläggning med en samtidig och resursmässigt likadan del för kvinnlig personal med sov- och bastudel. Detta var ovanligt vid den tiden.

Dåvarande Lfc NN hade ingen inbyggd förläggingsförmåga alls.

För att inte tala om den oerhörda risktagning som dessa transporter innebar ur skyddssynvinkel. Dessa transporter krävde avsevärda skyddsstyrkor och en detaljerad plan för att sprida riskerna mellan bussarna i fordonskolonnen. Inte för många ”ägg i samma korg”.

Milo uppgift enligt SFS 1994⁶⁶

[--] 15 § Chef för ett militärområde är en militärbefälhavare.
Militärbefälhavaren leder försvaret av ett militärområde eller annat

⁶⁶ Uppgift för MB SFS 1994:642

tilldelat område.

Militärbefälhavaren skall samverka med civilbefälhavaren för att åstadkomma dels en enhetlig inriktning och ledning av totalförsvarets olika delar, dels en samordnad användning av militära och civila resurser.

16 § Under militärbefälhavarna leds den taktiska verksamheten av chefen för Gotlands militärkommando, fördelningscheferna, försvarsområdesbefälhavarna, marinkommandocheferna, flygkommandocheferna och underhållsregementscheferna. Förordning (1997:1201).

17 § Under militärbefälhavarna ansvarar försvarsområdesbefälhavarna för den territoriella verksamheten inom respektive försvarsområde. [---]

Organisation och uppgifter för Stabsbataljon MKG⁶⁷

MKG – Stabsbataljon MKG org 1994 544 p

Uppgifter

[---]Bataljonen skall betjäna C MKG med stab, Länsstyrelse och samverkande totalförsvarsmyndigheter i ledning av territoriell, operativ och taktisk verksamhet på Gotland med omgivande luft- och sjöterritorium[---]

[---]MKG stab och delar av Länsstyrelse och samverkande totalförsvarsmyndigheter grupperas vi beredskaphöjning normalt på gemensam stabsplats (gpl). Betjäning av ledning med delad stab skall kunna ske (exempelvis ordinarie fredstabsbyggnad och gemensam stabsplats). [---]

[---]Huvuddelen av den civila ledningsorganisationen grupperas vid ordinarie fredsarbetsplatser. [---]

[---]Samband skall såväl på den gemensamma stabsplatsen som på upplats kunna upprättas på UK, KV, tråd samt på MILTEX och MILFAX. 091[---]

[---]Omgruppering till reservstabsplats liksom upprättande av extra gemensam stabsplats i byggnader med väl utbyggt telenät skall kunna förberedas. Ledning i begränsad omfattning skall härvid kunna utövas 12 timmar efter order och i full omfattning efter två dygn på förberedd plats. [---].

Organisation av MKG Stabsbataljon:

Bataljonsstab	
Bataljonsstabskompani	203
Stabs- och trosstropp	
Bataljonsstabstropp	
Radiolänktropp	(RL47, RL101,)

⁶⁷ Målsättning TOEM Stabsbat MKG (1994-06-01; H 321:8507; Stabsbataljon MKG); Avhemligad gm 2010-06-17;C HKV INSS J6 Förband.

Kabelpluton	(DL 1000, FL 400)
Transporttropp	
Reparationstropp	(Telerep & Fordonsrep)
Sjukvårdstropp	
Förlägningspluton	
Stabskompani MKG	214
Stabstropp	(Bl.a. Signalkontroll)
Närskyddspluton	
Förhørspluton	(Förhørsgrp A, M, FV)
Sambandscentralpluton	
Telereptropp	
Trosspluton	
Stabs- och Sambandskompani MKG	127
Stabstropp	
Uppehållsplatstropp	
Förstärkningsstabspluton	
Sambandspluton	
Trosstropp	

Se även f.d. MKG mm hemsida på Internet:

www.tjelvar.se

3.2 Rörliga ledningsplatser

Vad är rörlig ledning ?

Rörlig ledning innebär att chef vill utöva ledning från annan plats än en fast ledningsplats.

I Milosambandsbataljonerna fanns resurser för att kunna upprätta rörlig ledningsplats. Denna kallades då Extra Stabsplats och krävde avsevärda insatser varvid kan diskuteras om den alls egentligen var rörlig. Vid dåvarande Milo ÖN fanns ett kompani med uppgift att kunna upprätta en rörlig ledningsplats – det s.k. Milouplatskompaniet. Under kortare tid fanns ett separat bataljonsförband (Miloförstärkningsstabsbataljonen med d:o stab) för att delvis kunna lösa detta problem.

MB kan även av andra skäl tvingas lämna stabsplats A1⁶⁸

- Sambandsanordningar har upphört att fungera i erforderlig omfattning
- Stridsverksamhet, sabotage, telekrigföring
- Insats med kärnvapen

Rörlig ledning innebär att chef vill utöva ledning från annan plats än en fast ledningsplats. Rörlig ledning innebär vid vissa förband den enda metoden för ledning. Rörlig ledning innebär att platsen från vilken ledning sker, fortlöpande geografiskt ändras. Denna ändring kan ske varje dygn eller endast någon enstaka gång beroende på vilken militär nivå ledningsplatsen avser.

Vid Fördelning och Brigad sker detta fortlöpande vilket kan innebära flera gånger per dygn, vid Fördelning kanske en gång per dygn eller möjligen vartannat dygn.

Vad innebär då rörlig ledning på Milonivå?

Detta är synnerligen komplicerat att svara på. Frågan som uppstår är ju nämligen när MB kan tänkas ha behovet att lämna sin fasta ledningsplats (MB/CB Gpl A1) för att leda på ”fältet”? En fråga som är rimlig att ställa. Hur ser det läge ut när detta erfordras? Det skulle vara då samordning av flera Fördelningars insatser erfordras. (Ett problem som rimligen inte föreligger år 2010 !). Denna ledningsplats för MB skulle då omfatta ett reducerat antal stabsmedlemmar ur främst militär del för operativ ledning och samordning. Denna del torde då ha omfattat c:a 50-70 personer.

Med tanke på hur mycket resurser som skulle erfordras för att säkerställa att MB från denna tillfälliga plats skulle ha tillgång till samma ledningsresurser och d:o förmåga som på MB fasta ledningsplats torde inte en MB tillfällig ledningsplats kunna anordnas mer än en möjligen två gånger – inte mer - överhuvudtaget, det medgav helt enkelt inte de tillgängliga tekniska eller personella resurserna.

I Milosambandsbataljonerna fanns resurser för att kunna upprätta rörlig ledningsplats. Denna kallades då Extra Stabsplats och krävde avsevärda insatser varvid kan diskuteras om den alls egentligen var rörlig. Vi dåvarande Milo ÖN fanns ett kompani med uppgift att kunna upprätta en rörlig ledningsplats – det s.k. Milouplatskompaniet Under kortare tid fanns ett separat bataljonsförband (Miloförstärkningsstabsbataljonen med d:o stab) för att delvis kunna lösa detta problem.

⁶⁸ SignR Milostabsbataljon Kap 1:51

Milosambandsbataljon 1987⁶⁹ 70

[---] Militärområdessambandsbataljonen (milosbbat) utgör MB rörliga resurs för att vidmakthålla och komplettera befintligt och planerat samband inom milo samt samband till Högkv, sidoordnade MB och till C E1.

Bataljonerna skall på ÖB order kunna omgrupperas och sättas in helt eller delvis i annat militärområde.

Bataljonen utgör, tillsammans med underhållsförband utanför bataljonen, underhållsorgan ur televerket och den områdesbundna teleunderhållsorganisationen, MB/CB resurs för att under lång tid kunna vidmakthålla upprättat samband. [---]⁷¹

[---]

- (1) utnyttjas för att säkerställa samband mellan högsta ledningen/högkvarteret och MB/CB
- (2) utnyttjas för att ersätta delar av eller komplettera landsomfattande samband i försvarets telenät (FTN)
- (3) utnyttjas för att säkerställa MB/CB samband för ledningen inom milo/civo.

[---]⁷²

Milosambandsbataljonens uppgift var att vara MB sambandsreserv.

Milosambandsbataljonen skulle härvid kunna utföra arbeten med reparation, komplettering och ersättning av delar i FTN. Bataljonen hade även resurser för förstärkning med bl.a. radioresurser.

Organisation över åren 1965-2000 enligt bilaga med förklaringar

Organisatoriskt kan anses att Milosambandsbataljonens föregångare var dåvarande Kårsignalbataljonerna (se kapitel om perioden 1930-1960).

Milosambandsbataljonerna organiserades med olika sammansättning inom militärområdena beroende på bl.a. de olika geografiska förhållandena, mängden förband att leda, utseendet på FTN (Försvarets Telenät) samt även Televerkets nät inom området. Även respektive Milo behov av rörlig ledningsförmåga påverkade sammansättningen.

Efterhand som militärområdena ändrade geografisk utsträckning påverkade detta givetvis sammansättningen av Milosambandsbataljonerna. Framförallt blir ju detta aktuellt då nya milon skapas eller milon slås samman.

De ”tyngre” eller om man så vill ”viktigare” milona hade starkare resurser. Dessa milon var normalt Milo Syd, Milo Mitt och Milo ÖN (eller vad de över tiden kom att heta).

Milo Syd och Norr främst m.h.t. militärgeografiska förhållanden och milo Mitt främst m.h.t. huvudstadsregionen.

Radiolänk

Milosambandsbataljonernas tyngsta uppgift var att kunna utföra reparationsuppgifter samt kompletteringsuppgifter i och till FTN. Dessa uppgifter krävde emellertid medverkan från Flygvapnets förband för säkerställande av funktionen i FTN. Samverkan och samarbete

⁶⁹ Underlag från Öing Per Lundgren

⁷⁰ FHT, Film Milosamband

⁷¹ SignR Milosbbat 87; Grunder 1:79

⁷² SignR Milosbbat 87; Grunder 1:80

mellan Milostab, Flygvapnets Sektorstab, Milosambandsbataljonen, Flygvapnets Markteleunderhållsbataljon, samt Televerket och Radioområden gjorde denna planering synnerligen komplex och omfattande. Arbeten i FTN blev således resurskrävande. Särskilda samverkansgrupper mellan dessa intressenter, vilka inte organisatoriskt fanns etablerade behövde skapas för att funktionen skulle säkerställas. Vare sig Milosambandsbataljonen eller Markteleunderhållsbataljonen kunde lösa dessa uppgifter utan den andres samverkan och medverkan.

Exempel på upprättat radiolänknät bild nr 5

Förutom detta kunde milosambandsbataljonerna hantera mer eller mindre avancerade rörliga ledningsplatser för MB. Detta krävde förutom radiolänkresurser även insatser med radio- och kabelförband. Om MB/CB ville lämna berganläggningen för att utöva ledning på annan geografisk plats kunde detta ordnas på olika sätt.

Det mest ”stabila” var Extra Stabsplats som krävde stora insatser. Se avsnittet om Extra stabsplats.

Det ”enklare” alternativet var en fältrörlig plats en förmåga som bara fanns i ÖN genom Milouplkompaniet som liknade Fördelningsstabskompaniets resurser för ledning i fält med fordonsburna ledningsenheter. Även detta alternativ kräver betydande sambandsinsatser. Det enklaste alternativet är att besöka en underställd chefs ledningsplats och därför inte behöva medföra alltför avancerade sambandsresurser.

Miloradiolänkresurserna fanns i tre olika tekniska nivåer/förbindelsekapaciteter (se kapitel om teknik för materieldata). RI 72x var avsedd för att nyttjas i de allra mest kapacitetskrävande situationerna och för direkta reparationer/ersättningar i FTN (s.k. stomnätsradiolänk). RI 47x var en länk med lägre förmåga och RI 101x var till för de klenaste anslutningarna (s.k. anslutningsradiolänk). Systemmässigt bygger man radiolänknät för att ”samla ihop” olika behov i ”förbindelseknippen” och på flera vägar knyta in dessa i FTN. Detta kräver en omfattande planering av bl.a. frekvensval och transmissionsform.

Kopplat till radiolänkstationerna finns ju hela tiden utrustning för anordnande av mångkanaliga överföringar. På den gamla analoga tiden kallades dessa bärfrekvensutrustningar sedermera i den digitala världen multiplexutrustning (MUX). I den analoga världen kom man som mest upp i 300-kanalsgrupper, medan den digitala världen räknar i 2 Mb-grupper (två megabit, ger c:a 30 kanaler), och ”växelmyntet” är 34 MB (c:a 450 kanaler). Normala stomnätsförbindelser innehåller stort antal 34 Mb. Så småningom övergår den digitala världen till att räkna i s.k. STM-förbindelser (STM-1, STM-2, STM-4....) vilket är kolossala överföringskapaciteter (flera tusentals kanaler). Se vidare teknikkapitlet.

Radio

Milosbbat förfogade över sambandsresurser radio avseende kortvåg (KV) samt ultrakortvåg (UK). På milonivå är resurser för kortvågssamband en avgörande resurs, medan UK är mer av stöttande karaktär på begränsad geografisk yta. MB hade inga UK-nät för operativ ledning. KV-resurserna i milosbbat är avsedda främst för att kunna upprätta mobila KV-annex till de ledningsplatser som upprättas utanför MB/CB fasta ledningsplats (Gpl). KV-resurserna kunde även nyttjas för förstärkning av radiosamband vid någon Foledningsplats. Givetvis kunde även resurserna nyttjas som reservnivå för MB/CB fasta KV-annex (se avsnittet om fasta ledningsplatser).

Trådsamband

Milosbbat resurser för trådsamband var av flera sorter:

- ❖ Fysikalisk (koppar-) kabel
- ❖ Optisk kabel
- ❖ Mobila större telefonväxlar
- ❖ Resurser för arbeten i Televerkets nät

Allmänt sett kan sägas att resurser för trådsamband på milonivå är endast avsedda för mer lokalt samband. I första hand passar dessa vid upprättande av Extra Stabsplats/motsvarande. Optisk fiber är kapacitetsmässigt helt överlägsen vanlig fysisk kabel och passar utmärkt bra in i den digitala världen. Optisk kabel passar därför bra vid såväl arbeten av lokal karaktär som arbeten mot stomnätet i FTN. Optisk kabel är nära nog en förutsättning vid digitaliserade system. Kopparkabel medger visserligen flerkansalsöverföring, men kapaciteten är begränsad och överföringsavstånden begränsade.

Vad avser telefonväxlar hade milosbbat från början en telefonväxel (Fst m/53 sedermera Tfnvx 400) som medgav ett stort antal lokala abonnenter (i storleksordningen 300) samt ett stort antal externa förbindelser av olika teknisk förmåga (se teknikavsnittet).

Sambandsbat 96⁷³ (F.d. Milosambandsbataljon)

[---] Sambandsbat 96, utgör en rörlig resurs för att vidmakthålla och komplettera ledningssystemet över ytan avseende stabsplatser och samband. Bataljonens uppgift innebär insatser över stora ytor. Detta medför att bataljonen är extremt utspridd jämfört med andra bataljoner vilket ställer särskilda krav på bataljonschefens ledning. [---]

[---]Bataljonen skall på HKV order inom 48 timmar helt eller delvis kunna omgruppera och insättas i annat militärområde. Bataljonen underställes därvid normalt MB i aktuellt militärområde. [---]

[---]Bataljonen skall med grundorganisationens resurser kunna organisera en ledningsgrupp om 5 man. [---]

Miloförstärkningsstabsbataljon (MFSTbat)⁷⁴

Bataljonen hade som uppgift att betjäna valfri MB i kraftsamlingsriktning eller förstärka av andra skäl. Bataljonen skulle tillgodose behovet av att på Milonivå kunna leda från fältet i samordnande syfte tex. insatser med flera fördelningar. Denna förmåga fanns egentligen endast vid dåvarande Milo ÖN med dess Milouplatskompani (Milouplkomp innehöll inga stabsmedlemmar). MFST-bat huvuduppgift rörde således främst dåvarande Milo Ö, B, och NN samt kunde även ställas som stöd till HKV. Den stab som MFST-bat skulle betjäna var en Miloförstärkningsstab om c:a 30 stabsmedlemmar. Denna stab var i fredstid kaderorganiserad på dåvarande Militärhögskolan i Stockholm i form av militära lärare tjänstgörande vid skolan. Stab och betjäningsförband fanns således samtidigt krigsorganiserade. Den ledningsplats MFSTbat kunde upprätta kan inte uppgiftsmässigt eller prestandamässigt jämföras med MB/CB Extra Stabsplats.

⁷³ TOM sbbat 96, HKV 1994-07-08; H12 100:7021; avhemligad 2010-06-17 C INSS J6

⁷⁴ Intervju med Övlt Staffan Björklund 2010-05-12

Bataljonen fanns krigsorganiserad åren 1989 – 1995 (ungefär). Bataljonen gjorde repetitionsutbildning 1994 tillsammans med 4. Fördelningsstaben.
Bataljonen grundutbildades på dåvarande S1 i Enköping (1993-1994).
Bataljonen kan resursmässigt jämföras med en ”bantad” Fördelningsstabsbataljon.

Organisation:

Bataljonsstab
Stabs- och Trosskompani
Miloförstärkningsstabskompani
Miloförstärkningsradiolänkkomp

Tekniskt innehöll bataljonen bl.a. :

- Stabs- och Sambandshytter för rörlig ledning
- Radiolänkutrustning RI 340 och RL 47
- Telefonväxel Tvx400
- Fiberkabel och fysisk kabel

Bataljonen organiserades bl.a. med nedlagd Fördelningsstabsbataljon som personalram och materielram.

Efter bataljonens nedläggning återanvändes personalramen i bildandet av rörlig ledningsenhet för Högsta Ledningen. Materielramen återanvändes bl.a. i modernisering av Fördelnings-sambandsförband och Fosambandsförband.

Behovet av att, i olika ledningsnivåer, ha tillgång till förstärkningsförband för koncentrerad ledning i uppkomna situationer, har över åren genererat en mängd olika förband för just detta behov:

- Sambandsförstärkningskompanier i alla nivåer
- Foförstärkningskompanier
- Kårsambandsbataljon
- Miloförstärkningsbataljon
- Milosambandsbataljon
- Operativ Ledningsbataljon

Övriga förband

HKV mm

(nedanstående är av sekretesskäl begränsat)

Det militära högkvarteret grupperades med ingående delar, centralt geografiskt i Sverige. I samma område grupperades jämväl de högsta civila ledningsorganen. Såväl militär som civil ledning kunde inte i sin helhet grupperas i berganläggningar i detta centrala ledningsplatsområde.

Precis som vid Milo fanns särskilda förband för betjäning av berganläggning ur kommandantur- och sambandssynvinkel samt enheter för betjäning av yttre sambandsanordningar (annex).

Av naturliga skäl är resursbehoven större vid HKV än vid Milo.

Jämväl organiserades, i likhet med vid Milo, särskilda förband med rörliga sambandsresurser för anordnande av sambandslösningar över ytan såsom yttre ledningsplatser eller reparationer och förstärkningar i nät.

Också, i likhet med Milo, fanns särskilda förband såsom:

- Militärpolisförband
- Polissäkerhetsförband
- Jägarförband
- Underhållsförband
- HV-förband
- NBC-förband

I likhet med Milo fanns – givetvis – möjligheten att utnyttja resurser hos någon DUC.

MB förband

Utöver de förband som direkt har uppgift att svara för betjäning av MB/CB ledningsplatser finns behov av kompletterande stödförband. Dessa förband utbildades icke av Signaltrupperna, men ingick likväl i ledningssystemet.

Det erfordras förband för:

- Territoriell övervakning
 - Jägarförband
- Säkerhetstjänst
 - Militärpolisförband
 - Polissäkerhetsförband
- Lokala bevakningsförband
 - Hemvärdet
- Transportresurser

- Transportledningsgrupper
- Biltransportförband
- Järnvägsenheter
- Frivilligenheter
 - Lottakåren
 - Röda korset
 - Flygkåren
 - FMCK
 - M.fl.

Hemvärn

HV svarade för territoriell verksamhet och bevakning av speciellt angivna skydds objekt. Dessa skyddsobjekt fanns förtecknade i skyddsföremålsförteckningen som upprättades vid Fostab och Milostab. I denna förteckning registrerades och prioriterades objekt inom Milo/Fo. Objekten var prioriterade av såväl teknisk som personell som ledningsaspekt. Bland annat hade HV uppgifter kopplade till MB/CB anläggningar inklusive Annex med antennområden.

Jägarbataljon / Norrlandsjägarbataljon

Dessa bataljonstyper hade till uppgift att ”hålla rent” i GplO, vilket innebar spaning, övervakning samt eliminerande av fientliga insatser. Jbat/Njbat fanns avdelat för GplO med Lfc/B-funktionen och samordnades vad avser insatser av Chefskommendanten (C Milostabsbat). Styrningar inom GplO fastställdes med ”samverkansavtal”. Jbat/Njbat har egen UHorganisation

Militärpolis-kompani

MP-kompani är ett förband med uppgift att svara för militärt polisiära ärenden såsom övervakning, ordningshållning, säkerhetsfrågor och stöd för ledning av förbandsförflyttningar. MPkompani lyder under MB. MPkompani har visst eget UH. MPkompani samverkar bl.a. med Transportkompanier och Trafikkompanier.

Milosäkerhetskompani

Milosäkkompani är ett förband med uppgift att svara för säkerhetstjänst med markering mot kriminell verksamhet och säkerhetshotande verksamhet. Milosäkkompani har resurser för utredning av sådana ärenden. Milosäkkompani har kopplingar därför till RPS. Milosäkkompani lyder under MB.

- Kompaniet bestod av personal ur Polisen.
- Kompaniet hade förmåga till hantering av kriminell verksamhet
- Kompaniet hade förmåga till polisiär spaning och utredning av brott.
- Kompaniet hade inte till uppgift att hantera ”vanliga” polisiära ärenden såsom trafikfrågor, ordningsfrågor eller övervakning. Sådana ärenden löstes av annat kompaniförband nämligen Militärpolis-kompani (MP-komp, normalt ett per Milo) och Trafikkompanier.

Milospecialkompani

Fältartister

Fältartistgrupper består av organiserade enheter av vanliga ”civila” artister som skall verka som artister vid konserter för underhållning vid ”fronten” för soldaterna. Turnéverksamheten organiserades av C Fältartistverksamheten som t.ex. har varit ”Lill-Babs”. Exempel på sådana artister har varit Alice Babs och Charlie Norman.

Krigsgravkadrar

Dessa enheter hade som uppgift att planera och leda organiserandet av krigskyrkogårdar samt dessas verksamhet, i samverkan med de enheter för krigsgravtjänst som fanns vid respektive Fo för iordningsställande av krigskyrkogårdar. Centralt i Sverige ansvarig för registrering av Krigsmaktens-/Försvarmaktens personal vad avser stupade i krig var VPV. VPV rapporterade via magnetband till centrala civila myndigheter.

Milospecialkompani och Milosäkerhetskompani hade ingen egen förmåga till underhåll såsom mathållning eller drivmedelsförsörjning och reparationstjänst eller sjukvårdstjänst. Detta är bl.a. skälet till att dessa kompanier underställts C Milostabsbat som alltså har underhållsansvaret för dessa kompanier.

Efter Mobilisering kvarvarande delar av Regemente / Depå

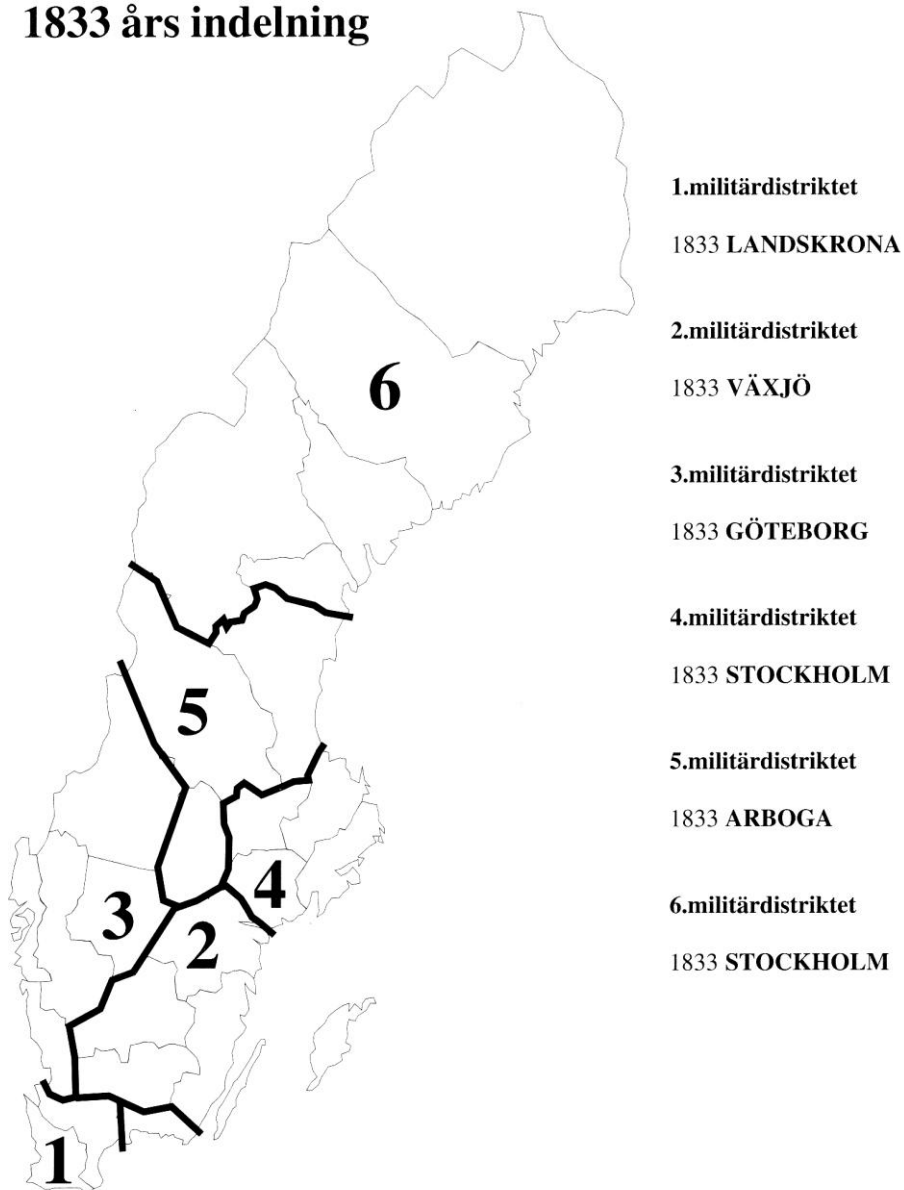
När – efter ledning av Försvarsområdet – mobiliseringen är genomförd finns likväl delar av ett Regemente/Flottilj ändock kvar. Dessa delar samlades under begreppet ”Depå” och kunde innehålla t.ex.

1. Kvarvarande ineliggande värnpliktig årsklass
2. Kvarvarande administrativ personal / verksamhet
3. Kvarvarande förrådspersonal
4. Kvarvarande icke krigsplacerad militär och civil personal

Bilaga 1 (sid 71 – 92)

Kartor över Militärterritoriell indelning åren 1833 – 2013

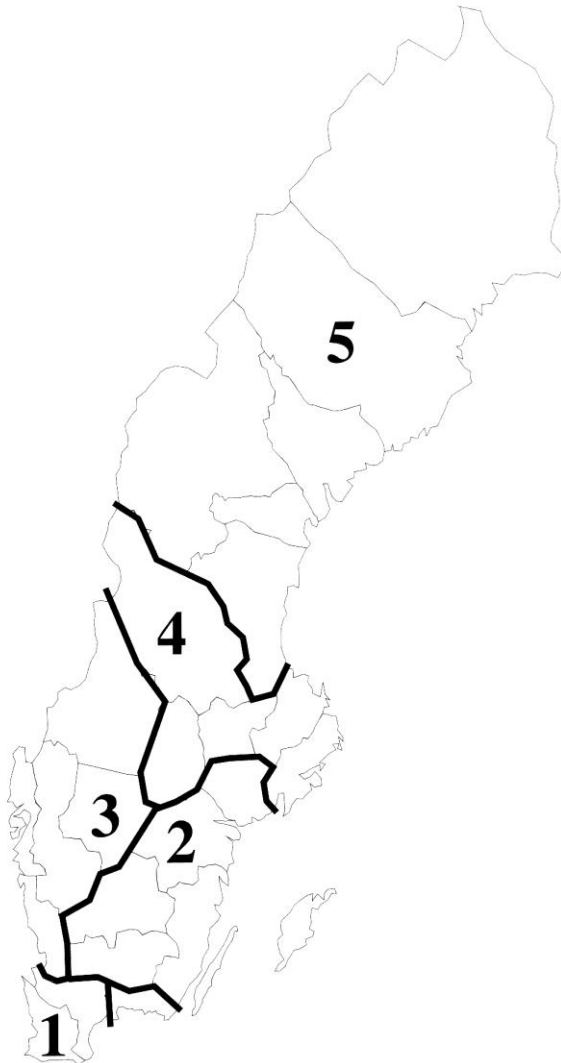
1833 års indelning

Militärdistrikten inrättades 1833 som en endast fredsmässig indelningsform (jfr 1893)

Blekinge län stod utanför indelningen och utgjorde ett Flottans militärdistrikt.

1847 års indelning

1.militärdistriktet

(1833) **LANDSKRONA**, 0000
HELSINGBORG (Södergatan 1),
1863 **MALMÖ**, 1864 **HELSING-**
BORG (Södergatan 1)

2.militärdistriktet

1847? **MARIEFRED**, 0000 **STOCK-**
HOLM, 1863 **LINKÖPING**

3.militärdistriktet

1847? **KARLSTAD**, 1862 **ALINGS-**
ÅS, 1864 **TÖREBODA**

4.militärdistriktet

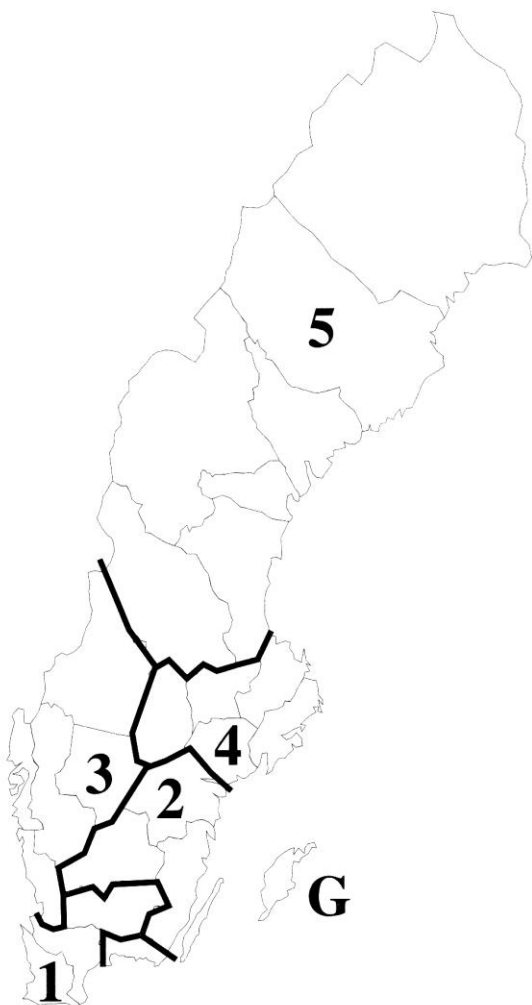
(1833) **STOCKHOLM**

5.militärdistriktet

1847? **GÄVLE**, 1856 **SÖDER-**
HAMN, 1861 **STOCKHOLM**, 1866
GÄVLE

Blekinge län stod utanför indelningen och utgjorde ett Flottans militärdistrikt.

1867 års indelning (fr o m 1867-04-01)

1.militärdistriktet

(1864) **HELSINGBORG** (Södergatan 1),
1887-10-01 **KRISTIANSTAD**

2.militärdistriktet

1867 **JÖNKÖPING**, 1873 **LINKÖPING**
(Norsholm, 1879 Björnsnäs Åby), 1888-
10-01 **EKSJÖ**

3.militärdistriktet

1867 **MARIESTAD**, 1873 **KARLSTAD**,
1878 **STOCKHOLM**, 1882 **KARLSTAD**
(Long Grums), 1885 **SKÖVDE** (Skolga-
tan 10)

4.militärdistriktet

(1833?) **STOCKHOLM**

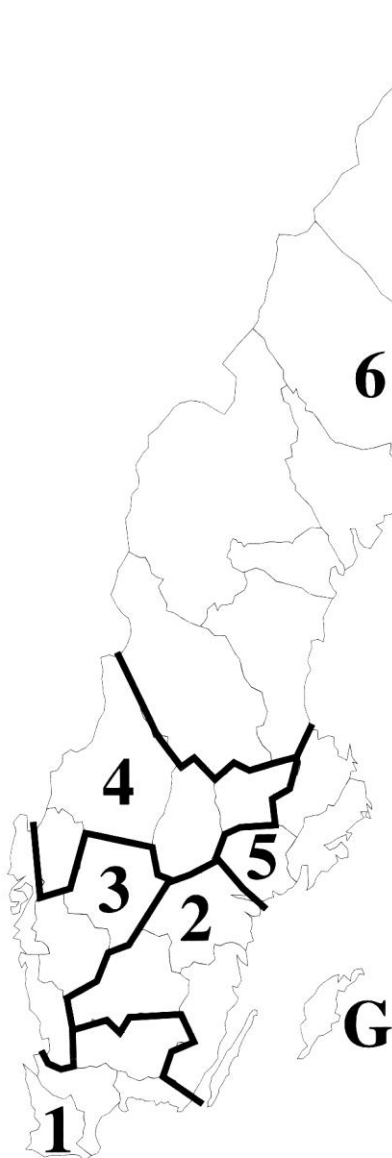
5.militärdistriktet

(1866) **GÄVLE** (1870 Älvkarleö, 1873
Nygård, 1876 Älvkarleö), 1878 **STOCK-
HOLM**, 1888-10-01 **GÄVLE**

Gotlands militärbefäl

1873-09-20 **VISBY** (S:t Hansgatan 19,
1888-09-01 Hamnplan 1)

1889 års indelning (fr o m 1889-01-01)

1.militärdistriktet

(1887) KRISTIANSTAD, 1888
HELSINGBORG (Södergatan 1)

2.militärdistriktet

(1888) EKSJÖ

3.militärdistriktet

(1885) SKÖVDE (Skolgatan 10)

4.militärdistriktet

1889-01-01 STOCKHOLM?

5.militärdistriktet

(1833) STOCKHOLM

6.militärdistriktet

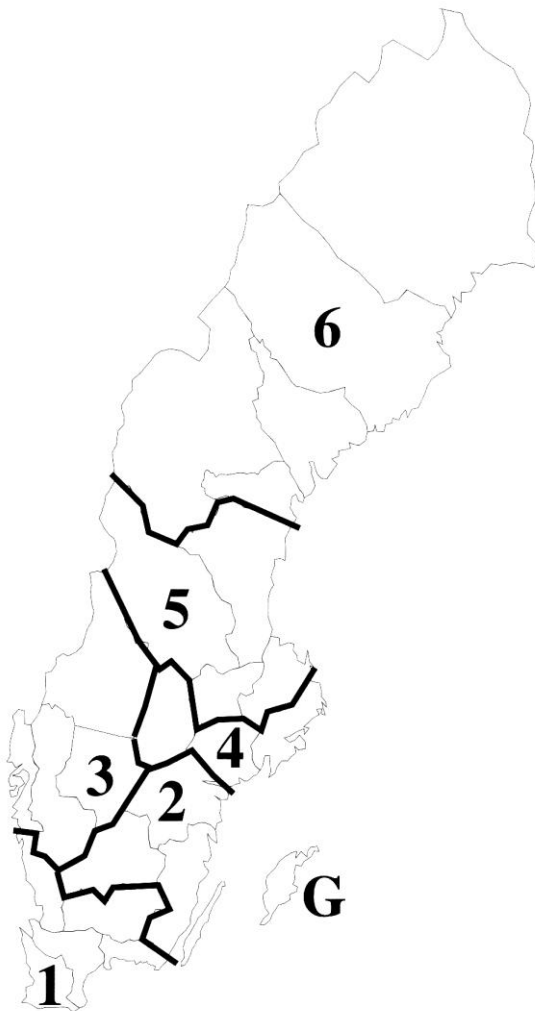
(1888) GÄVLE

Gotlands militärbefäl

(1888) VISBY (Hamnplan 1)

Generalbefälhavaren över militärdistriktet var tillika chef för dithörande fördelning.

1893 års indelning (fr o m 1893-10-01)

1.arméfördelningen ¹

(1888) **HELSINGBORG** (Södergatan 1,
1896 Trädgårdsgatan 13)

2.arméfördelningen ²

(1888) **EKSJÖ**, 1894 **LINKÖPING**

3.arméfördelningen

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10)

4.arméfördelningen

(1833) **STOCKHOLM** (Fredrikshov)

5.arméfördelningen

(1889?) **STOCKHOLM** (Fredrikshov)

6.arméfördelningen

(1888) **GÄVLE**, 1894-10-01 **HÄRNÖ-
SAND** (N Kyrkogatan 23)

Gotlands militärområde ³

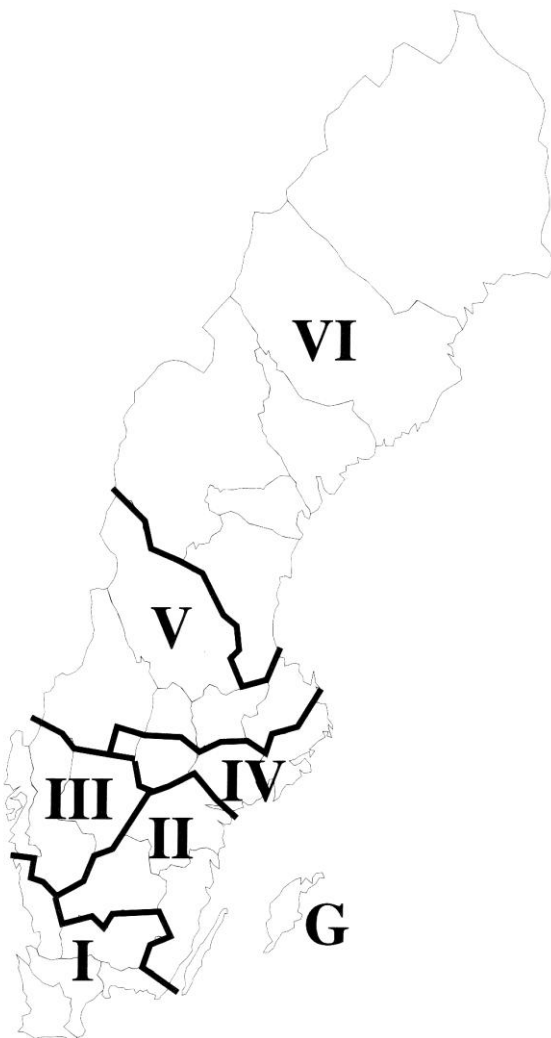
(1888) **VISBY** (Hamnplan 1)

¹ Fr o m 1898 skrevs beteckningarna med romerska siffror.

² Chefen för II.arméfördelningen hade inspektionsrätt över till Gotlands militärområde förlagda trupper.

³ Militärbefälhavaren tillika C I 27.

1902 års indelning (fr o m 1902-01-01)

I.arméfördelningen

(1888) **HELSINGBORG** (Trädgårdsgatan 13, 1904 Drottninggatan 156, 1916 Stortorget 17)

II.arméfördelningen

(1894) **LINKÖPING** (Riksbankshuset S:t Larsgatan 26)

III.arméfördelningen

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10)

IV.arméfördelningen

(1833) **STOCKHOLM** (Fredrikshov, 1913-04-01 Östermalmsgatan 87)

V.arméfördelningen

(1889?) **STOCKHOLM** (Fredrikshov, 1905-01-01 Storgatan 7-9, 1907? Munkbrogatan 2, 1913-04-01 Östermalmsgatan 87)

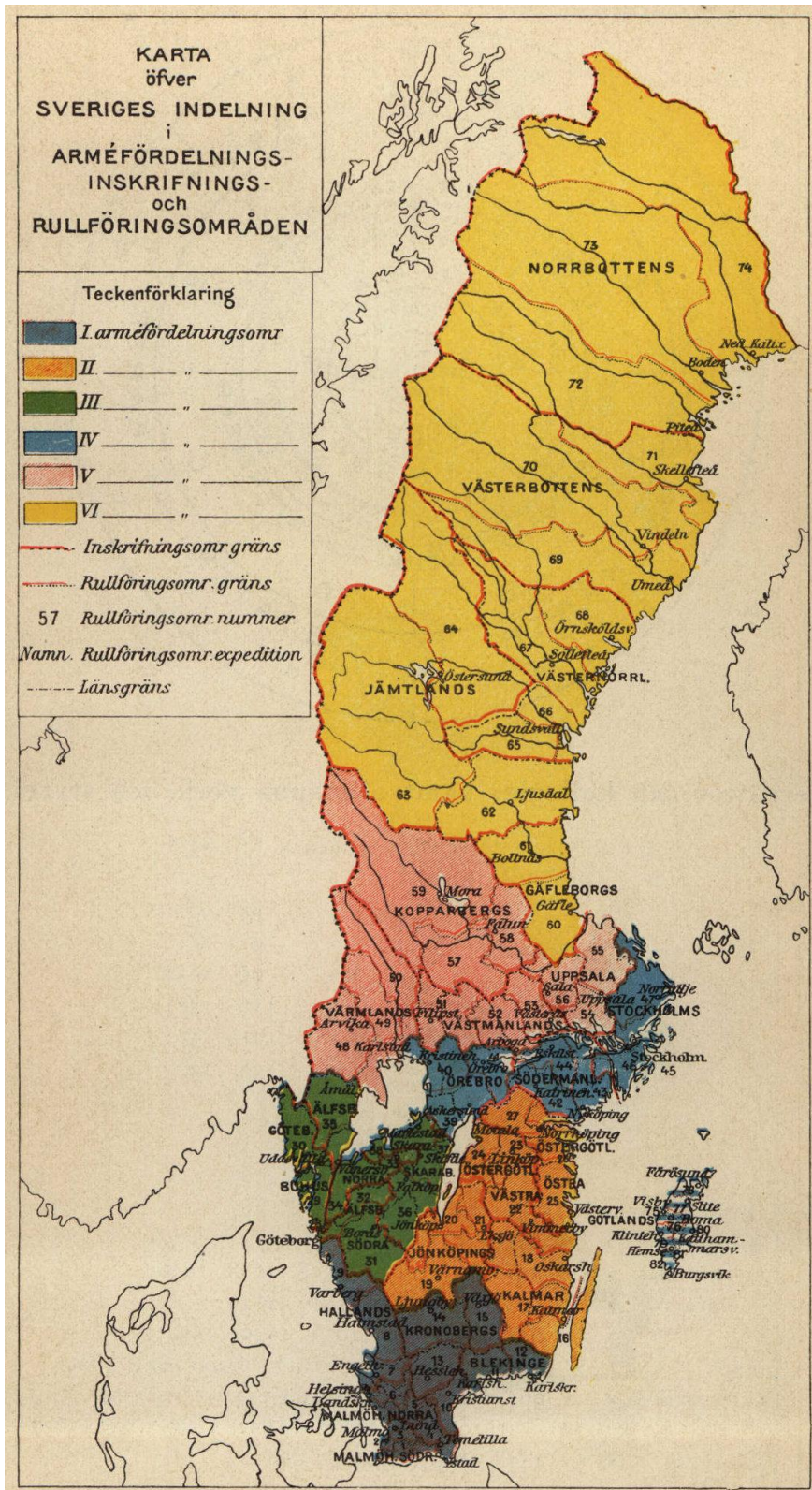
VI.arméfördelningen

(1894) **HÄRNÖSAND** (N Kyrkogatan 23), 1910-10-01 **ÖSTERSUND** (Storgatan 53, 1918 Storgatan 47)

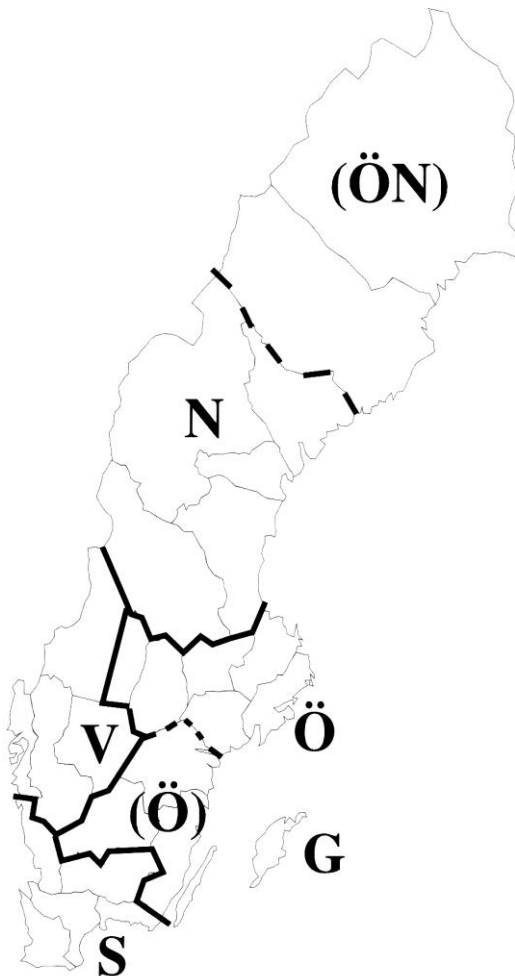
Gotlands militärområde

(1888) **VISBY** (Hamnplan 1, 1903 S:t Hansgatan 15, 1909 Hamnplan 1)

1908

1928 års indelning (fr o m 1928-01-01)

Södra arméfördelningen

(1888) **HELSINGBORG** (Stortorget 17)

Östra arméfördelningen

(1913) **STOCKHOLM** (Östermalmsgatan 87)

Östra brigaden

1928 **LINKÖPING** (I 4* kanslihus)

Västra arméfördelningen

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10)

Norra arméfördelningen

(1918) **ÖSTERSUND** (Storgatan 47)

Övre Norrlands militärområde

1928 **BODEN** (Kommendantshuset)

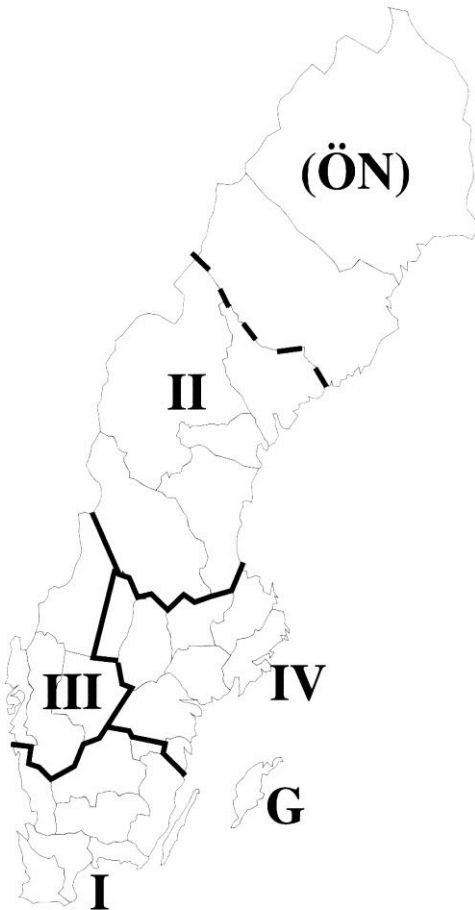
Gotlands militärområde ¹

(1909) **VISBY** (Hamnplan 1, 1928-10-10 vid I 18 Langs väg 4)

¹ Militärbefälhavaren var tillika C I 18 och chef för Gotlands trupper.

Inom varje arméfördelning och vid ÖN trupper fanns ett militärområde. Militärområdesbefälhavaren var territoriell chef, underställd arméfördelningschefen respektive chefen för ÖN trupper.

1937 års indelning (fr o m 1937-01-01)

I.arméfördelningen

(1888) **HELSINGBORG** (Stortorget 17), 1939-10-01 **KRISTIANSTAD** (Kronohuset Ö Storgatan 22)

II.arméfördelningen

(1918) **ÖSTERSUND** (Storgatan 47)

Övre Norrlands trupper (milo)

(1928) **BODEN** (Kommendantshuset)

III.arméfördelningen

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10)

IV.arméfördelningen ¹

(1913) **STOCKHOLM** (Östermalmsgatan 87, 1942-09-12 Stureplan 1)

Gotlands trupper (milo)

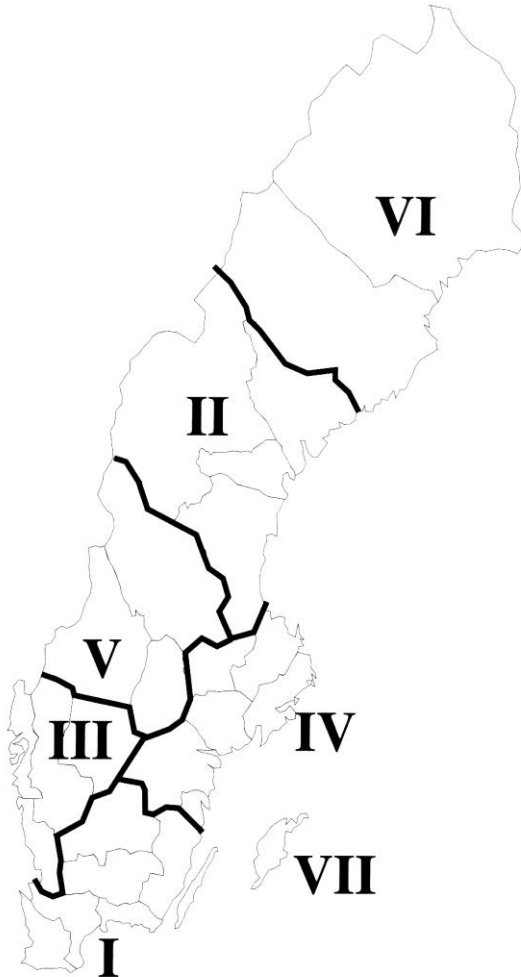
1937-07-01 **VISBY** (S Hansegatan 43 [nuvarande Ö Hansegatan 19])

¹ Östra brigaden drogs in först 1937-12-31. Intill dess kvarstod gränsen mellan I. och IV. arméfördelningarna, d v s Norra Smålands inskrivningsområde hörde till IV.arméfördelningen.

1937 infördes en organisation med arméfördelningschefer, i fred chefer för arméns högre truppförband, och militärområdesbefälhavare. De senare ledde den territoriella verksamheten. Arméfördelningschef, som var chef för motsvarande krigsfördelning, kunde nu helt ägna sig åt sina huvuduppgifter: regementenas utbildning, krigsplanläggning för fördelningens uppgifter samt mobiliseringsverksamheten.

Chefen för ÖN trupper var tillika militärbefälhavare. På Gotland rådde ett likartat förhållande. I praktiken fanns det således sex militärområden. I krig skulle armékärchefer leda ett antal fördelningar inom avdelade operationsområden.

1943 års indelning (fr o m 1943-02-07)

I.militärområdet

(1939) **KRISTIANSTAD** (Kronohuset
Ö Storgatan 22)

II.militärområdet

(1918) **ÖSTERSUND** (Storgatan 47, 1945
Kyrkgatan 53)

III.militärområdet

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10)

IV.militärområdet

(1942) **STOCKHOLM** (Stureplan 1,
1949-05-31 Lidingövägen 28), 1963-06-12
STRÄNGNÄS (Regementsgatan 50)

V.militärområdet

1942-07-06 **STOCKHOLM** (Enskilda
Gymnasiet Nybrogatan 17), 1942-10-01
KARLSTAD (Gamla seminariet Grevga-
tan 2 + förhyrda lokaler, 1945-09-15
Kaserngatan 4)

VI. militärområdet

(1928) **BODEN** (Kommendantshuset,
1953? A 5* kanslihus)

VII.militärområdet

(1937) **VISBY** (Ö Hansegatan 19, 1944-
04-01? f d hospital N Kyrkogatan 3)

Med 1942 års försvarsbeslut tillkom ett sjunde militärområde. Territoriellt ansvar förenades med chefskapet för arméfördelningen. Befälet utövades av en militärbefälhavare. Arméfördelnings- och militärområdesstaberna slogs samman till militärbefälsstaberna. 1943 utgick armékårstaberna ur krigsorganisationen och uppgifterna övertogs av militärbefälsstaberna. Militärbefälhavaren fick ansvar för både den territoriella och den markoperativa uppgiften. Han ansvarade också för arméförbandens utbildning och biträdades härvid av sin ställföreträdare, som var krigsplacerad som fördelningschef.

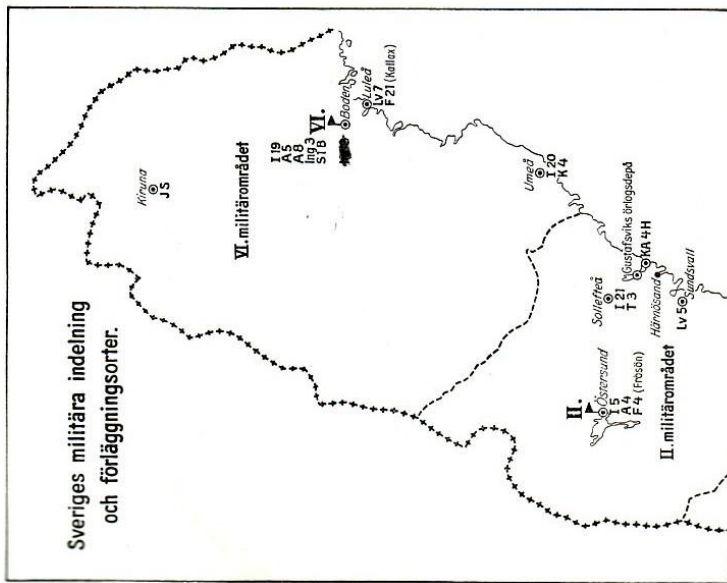

Bild 1 a. Karta över Sveriges militära indelning m m.

- S+K S1-kompani i Kristianstad
- T 4 Kungl Skånska trängementet
- Fo 11 Malmö försvarsområde
- Fo 14 Kristianstads försvarsområde
- Uppsättandet enbart på befallning

Soldatinstruktion för Armén 1949

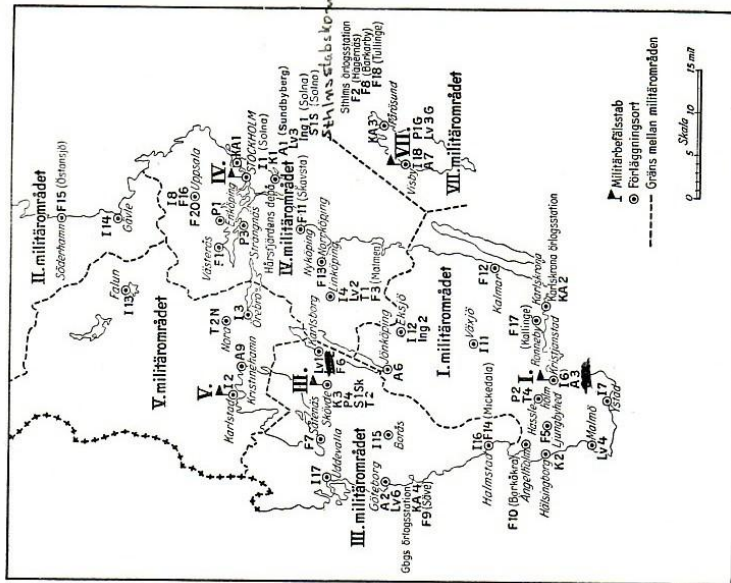

Bild 1 b. Karta över Sveriges militära indelning m m (forts.)

- Fo 15 Karlskrona försvarsområde¹ infanteribefälhavarstab: Karlskrona
- Fo 18/16 Kalmar-Växjö försvarsområde .. postab: Kalmar
- ¹ Marinet fo. Lyder i vissa avseenden under militärbefälhavaren.

1951

Militärbefälhavare (MB) hade sedan 1943 bara en territoriell uppgift medan operativt ansvar fortfarande var uppdelat mellan försvarsgrenscheferna armé, flyg och marin. CB huvuduppgift var samordning i krig och enbart planeringsuppgifter i fred.

1951 fanns 7 milo (I – VII Milo). Milo var indelade i fo. (I Milo 8, II Milo 5, III Milo 5, IV Milo 9, V Milo 4, VI Milo 7, i VII Milo fanns inget fo. Under 1951 inrättades 5 civila distrikt. Distrikten benämndes civo.

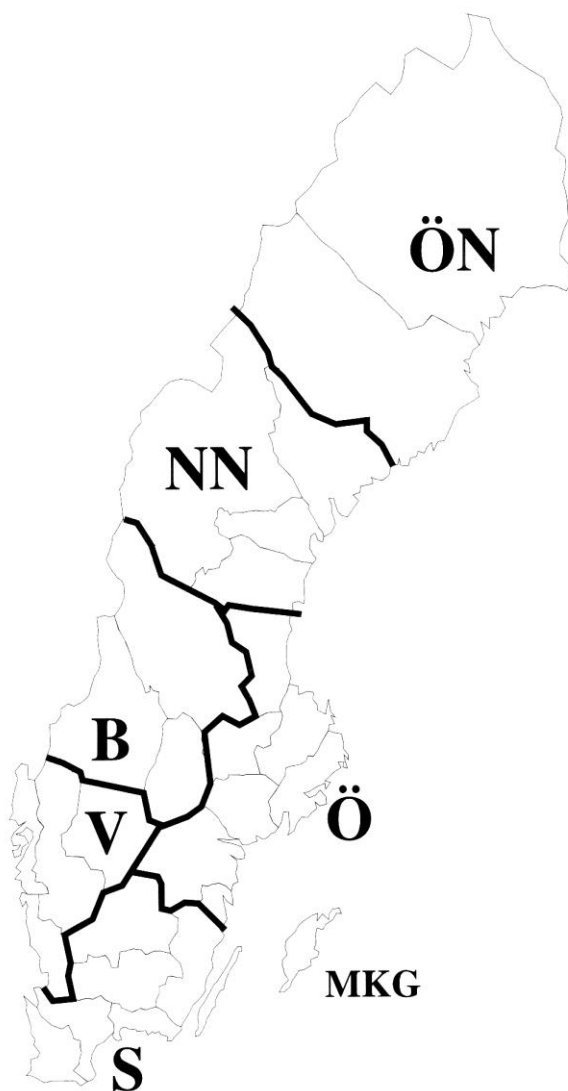
Civo hade samma geografiska indelning och prefix som Försvarsmaktens (FM) milo. I de 5 civo ingick 21 stycken län. (I Civo 6 län, II Civo 3 län, III Civo 4 län, IV Civo 5 län, V Civo 3 län.)

Norr- och Västerbottens län samt Gotlands län ingick inledningsvis inte i något distrikt utan ingick först 1965 i civila distrikt.

Gränser i stort

1966 års indelning (fr o m 1966-10-01)

Södra militärområdet

1966-10-01 **KRISTIANSTAD** (Kockumsgatan 6)

Västra militärområdet

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10, 1966 även Drottninggatan 7-9)

Östra militärområdet

(1963) **STRÄNGNÄS** (Regementsgatan 50, 1966 tillbyggnad, 1969 även annex)

Gotlands militärkommando

(1944) **VISBY** (N Kyrkogatan 3)

Bergslagens militärområde

(1945) **KARLSTAD** (Kaserngatan 4)

Nedre Norrlands militärområde

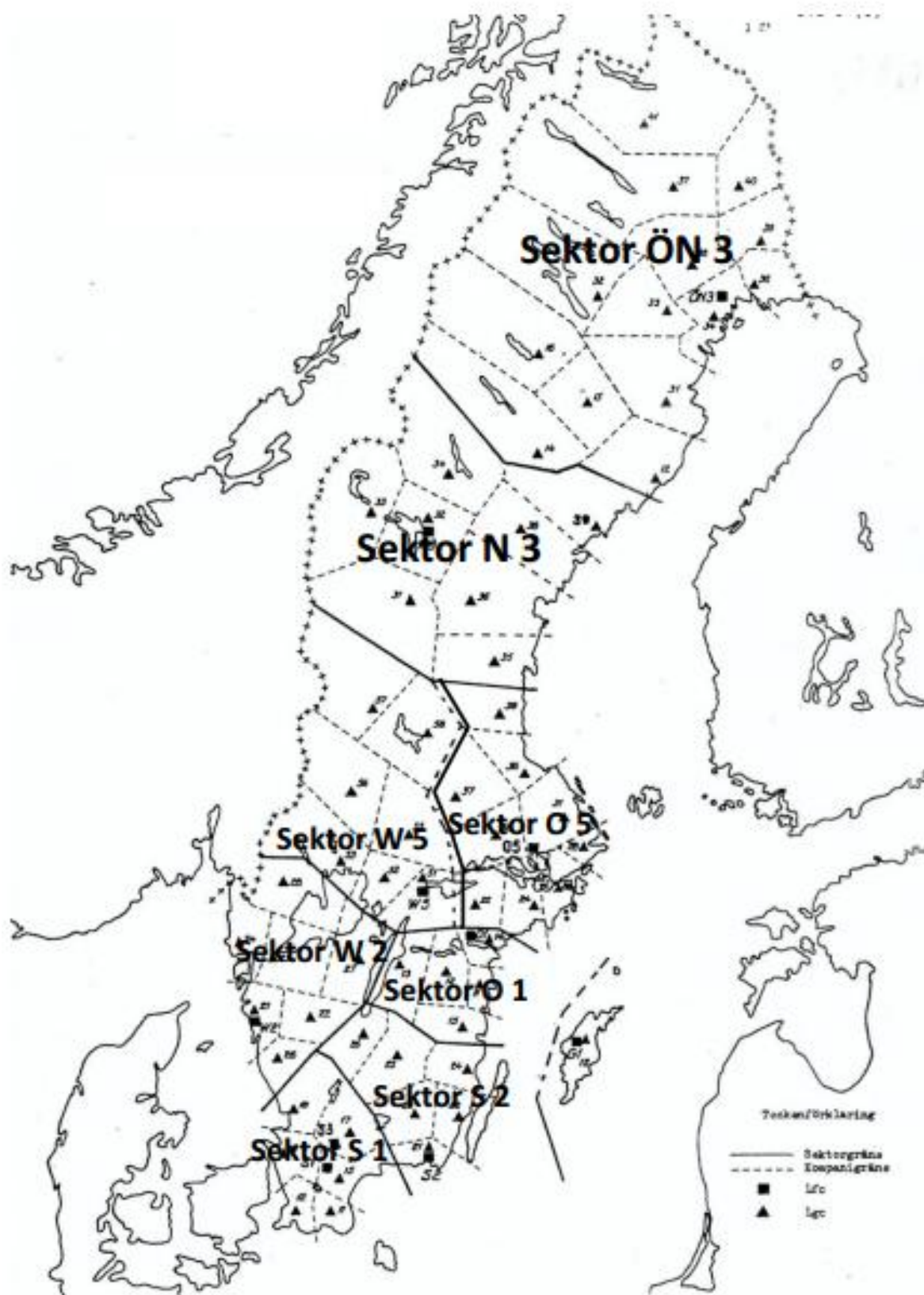
(1945) **ÖSTERSUND** (Kyrkgatan 53, 1969 även Kyrkgatan 76)

Övre Norrlands militärområde

1966 **BODEN** (Kommendantshuset och ny stabsbyggnad)

1966 indelades riket i sex militärområden. Varje militärbefälhavare fick ansvar för den samlade operativa ledningen av alla stridskrafter. De operativa uppgifter som tidigare legat på marinkommandochefer och jakteskaderchefer överfördes till militärbefälhavarna, som redan 1942 fått motsvarande uppgifter för arméstridskrafterna.

Sektorindelning av luftförsvaret år 1966

1971

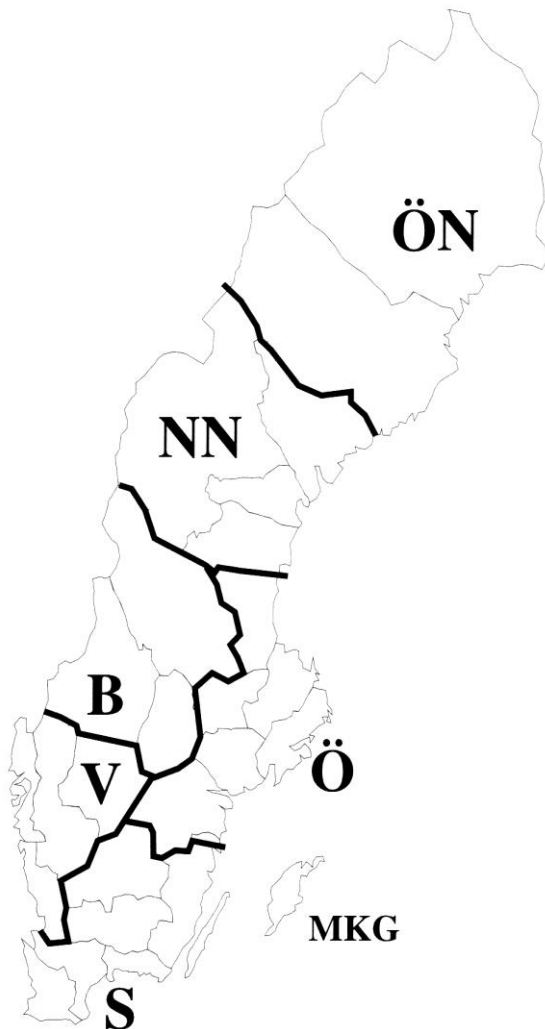
Militärområdesstaber

Milostab S	Kristianstad
Milostab V	Skövde
Milostab Ö	Strängnäs
Milostab B	Karlstad
Milostab NN	Östersund
Milostab ÖN	Boden

Anm: På totalförsvarets civila sida motsvaras militärområde av civilområde (civo). Militärområde och civilområde har gemensamma gränser och benämning. Civilområde leds av en civilbefälhavare (CB). MB och CB är i krig samgrupperade.

1979 års indelning (fr o m 1979-01-01)

Södra militärområdet

(1966) **KRISTIANSTAD** (Kockumsgatan 6)

Västra militärområdet

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10 och Drottninggatan 7-9)

Östra militärområdet

(1963) **STRÄNGNÄS** (Regementsgatan 50)

Gotlands militärkommando

(1944) **VISBY** (N Kyrkogatan 3, 1982-02-11 ny byggnad vid Langs väg)

Bergslagens militärområde

(1945) **KARLSTAD** (Kaserngatan 4)

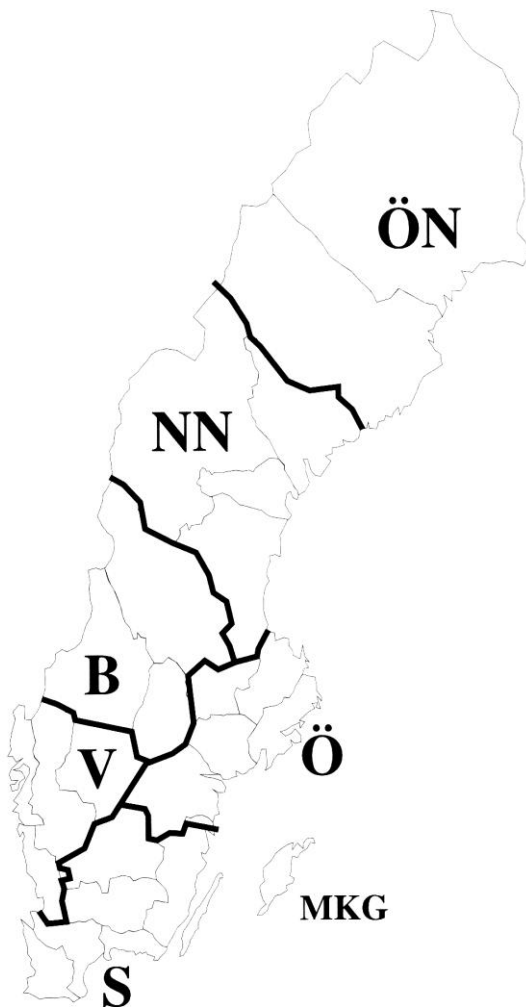
Nedre Norrlands militärområde

(1945) **ÖSTERSUND** (Kyrkgatan 53 + 76)

Övre Norrlands militärområde

(1966) **BODEN** (Kommendantshuset och ny stabsbyggnad)

1982 års indelning (fr o m 1982-07-01)

Södra militärområdet

(1966) **KRISTIANSTAD** (Kockumsgatan 6)

Västra militärområdet

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10 och Drottninggatan 7-9)

Östra militärområdet

(1963) **STRÄNGNÄS** (Regementsgatan 50)

Gotlands militärkommando¹

(1982) **VISBY** (vid Långs väg)

Bergslagens militärområde

(1945) **KARLSTAD** (Kaserngatan 4)

Nedre Norrlands militärområde

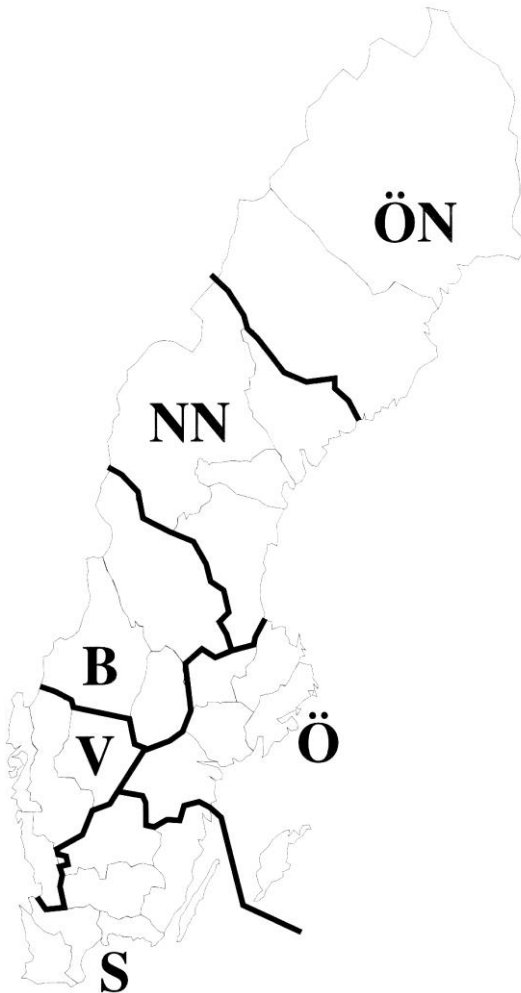
(1945) **ÖSTERSUND** (Kyrkgatan 53 + 76)

Övre Norrlands militärområde

(1966) **BODEN** (Kommendantshuset och ny stabsbyggnad)

¹Försvarsområde (inom armén)

1983 års indelning (fr o m 1983-06-01)

Södra militärområdet

(1966) **KRISTIANSTAD** (Kockumsgatan 6)

Västra militärområdet

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10 och Drottninggatan 7-9)

Östra militärområdet

(1963) **STRÄNGNÄS** (Regementsgatan 50)

Bergslagens militärområde

(1945) **KARLSTAD** (Kaserngatan 4 t o m 1985-06-01, 1984-11-02 Karolinen Våxnäsgatan 10)

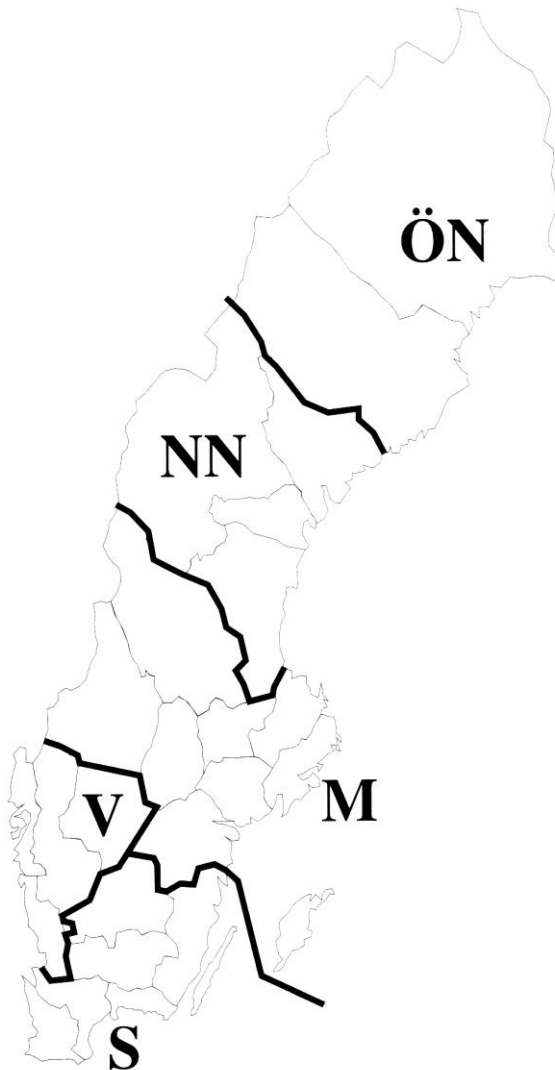
Nedre Norrlands militärområde

(1945) **ÖSTERSUND** (Kyrkgatan 53 + 76)

Övre Norrlands militärområde

(1966) **BODEN** (Kommendantshuset och ny stabsbyggnad)

1991 års indelning (fr o m 1991-07-01)

Södra militärområdet

(1966) **KRISTIANSTAD** (Kockumsgatan 6)

Västra militärområdet

(1885) **SKÖVDE** (Skolgatan 10 och Drottninggatan 7-9)

Mellersta militärområdet

(1963) **STRÄNGNÄS** (Regementsgatan 50)

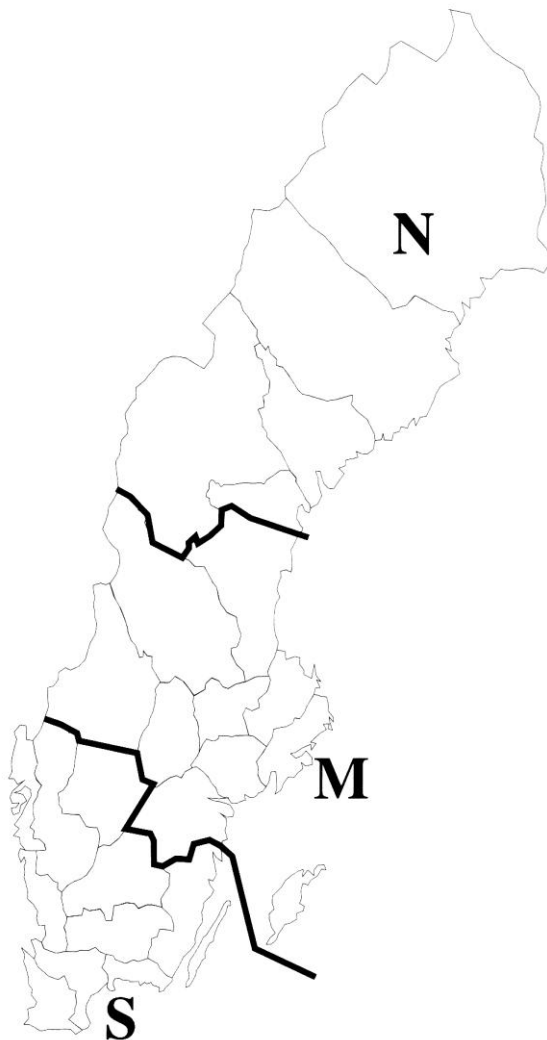
Nedre Norrlands militärområde

(1945) **ÖSTERSUND** (Kyrkgatan 53 + 76)

Övre Norrlands militärområde

(1966) **BODEN** (Kommendantshuset och ny stabsbyggnad)

1993 års indelning (fr o m 1993-07-01)

Södra militärområdet

(1966) **KRISTIANSTAD** (Kockumsgatan 6)

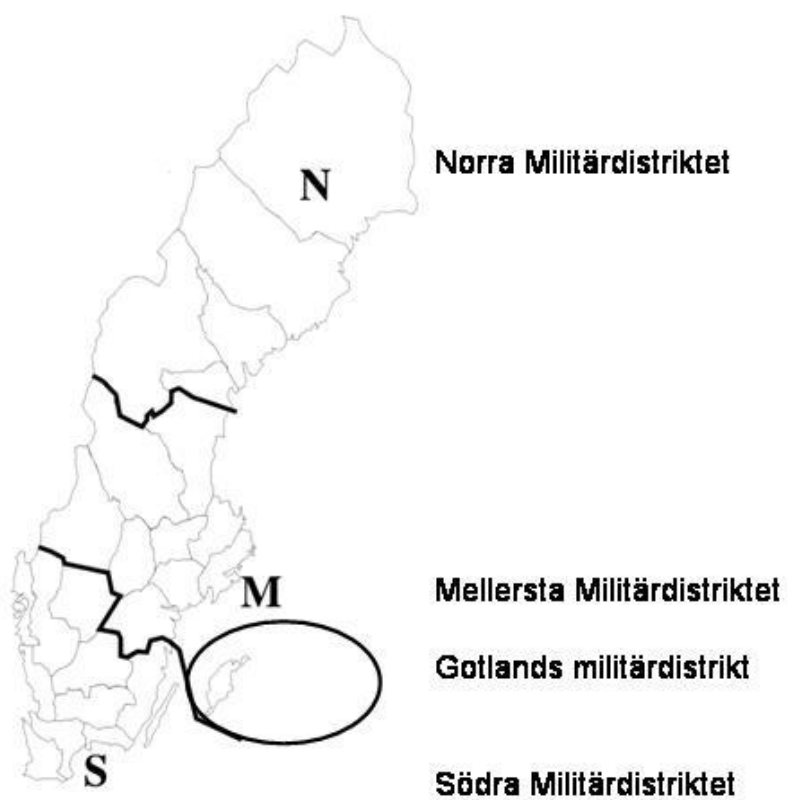
Mellersta militärområdet

(1963) **STRÅNGNÄS** (Regementsgatan 50)

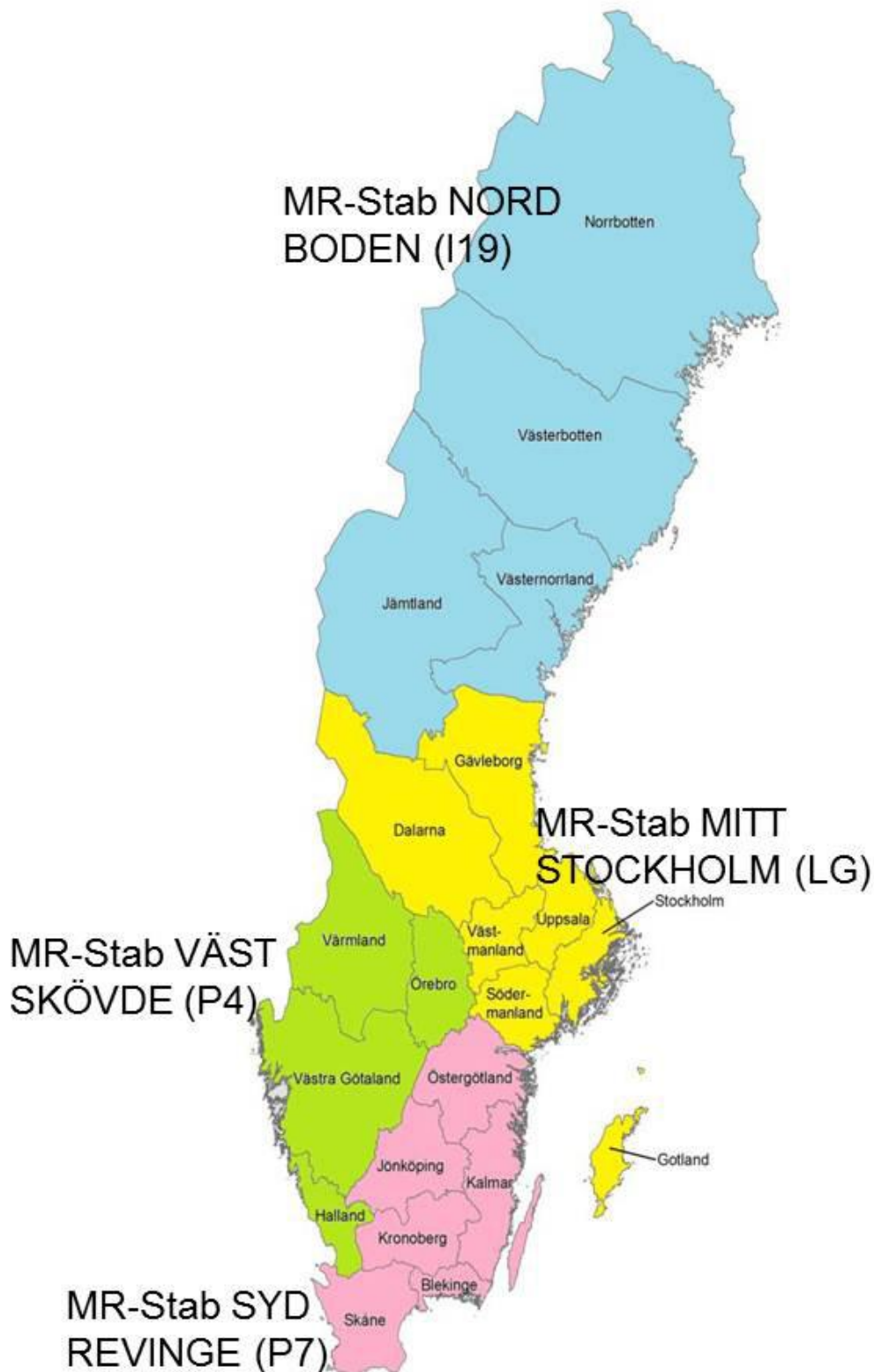
Norra militärområdet

(1966) **BODEN** (Kommendantshuset och ny stabsbyggnad)

År 2000

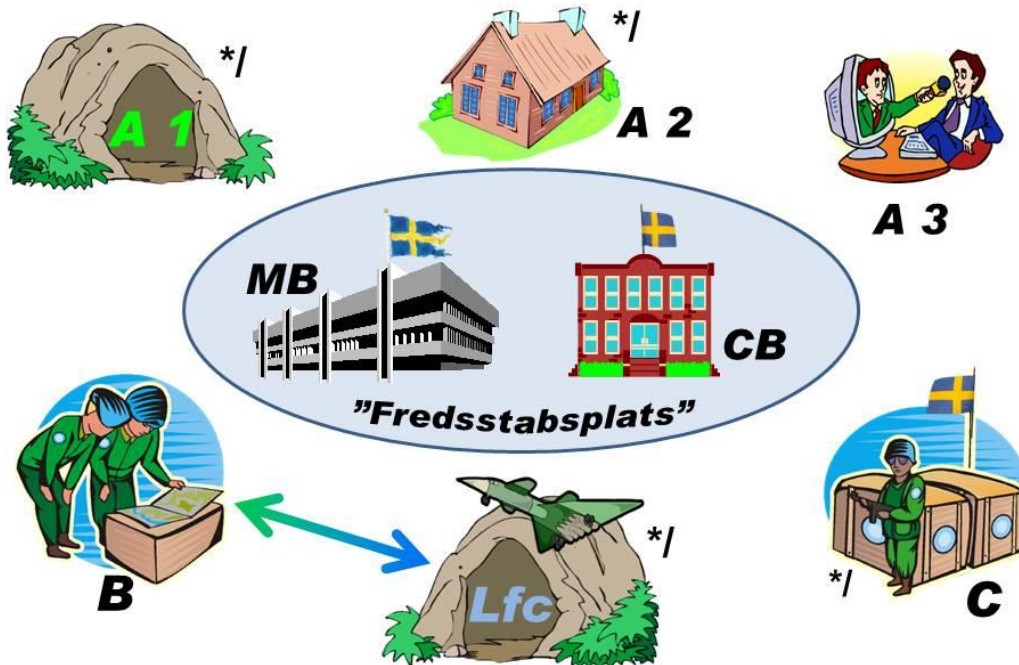
Omorg till Militärregioner Januari 2013

Bilaga 2 (sid 93 – 134)

Organisation

MB/CB principiella gruppering i Gpl-området Bild 1

* / Med sändarplatser samt till respektive stabsplats kopplade förlägningsområden, skilda från stabsplatserna. 1

Bild 1

Stabsdelar - översiktligt

- A 1 • Fortifikatoriskt skyddad anläggning med ABC / NBC –skydd. Operativ och högsta ledning av Milo/Civo med samverkande myndigheter på samma nivå med samverkansgrupper ur t.ex. CB, EB, TB, JB, C Radioområde.
- A2 • Ovanjordsanläggning, vanligen större skola eller semesteranläggning /turistanläggning. Ofta med skyddad del för SBC. Samverkande delar ur MB/CB mm som inte kunde samgrupperas i A1-anläggningen samt övriga stödenheter.
- A3 • Övriga delar av MB/CB komplexet, men i huvudsak presskvarter
- B • Reservstab för MB utan egen fortifikatorisk anläggning, bestående av i grunden ett utgångsgrupperat 20-tal stabsmedlemmar som vid insats skulle förstärkas ur A1 och A2 delar till "full stab". Vanligen grupperad / "inhyst i" LFC, utnyttjande LFC goda sambandsmöjligheter.
- C • Rörlig/terränggående ledningsplats för MB, vanligen omfattande 50-100 stabsmedlemmar ur MB-staben. C-delen kallades **Extra Stabsplats** och grupperades normalt i anslutning till god civil infrastruktur t.ex. i någon mindre ort, men kunde även grupperas i skogen.
- LFC • Luftförsvarets/FV taktiska ledningsplats i fortifikatoriskt skyddad anläggning med betydande sambandstekniska och radartekniska förutsättningar. Lfc var den högsta regionala ledningsnivån för flygstridskrafterna. Varje Lfc hade egen tfnvx/tfnväxlar och eget ledningssystem inom flygsektorn/flygkommandot parallellt med system för kommunikation med övriga Lfc och Jakteskadern / E1. LFC användes normalt som reservanläggning för MB/CB A1.

2

Bild 1

MB/CB A1 ≈ 1970

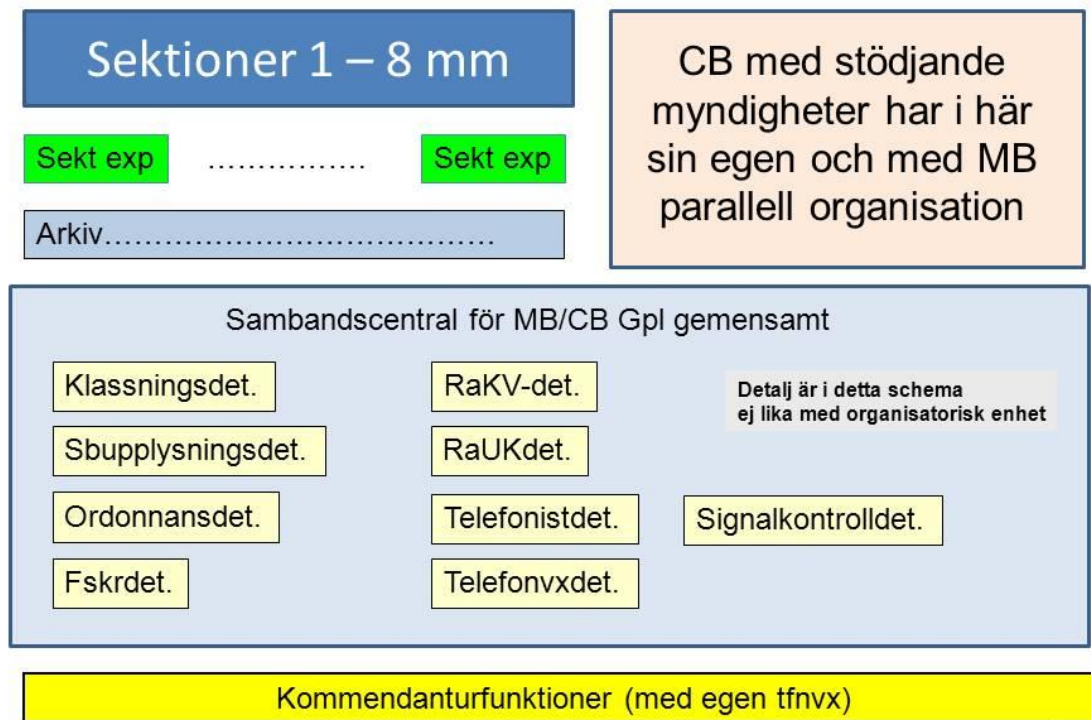

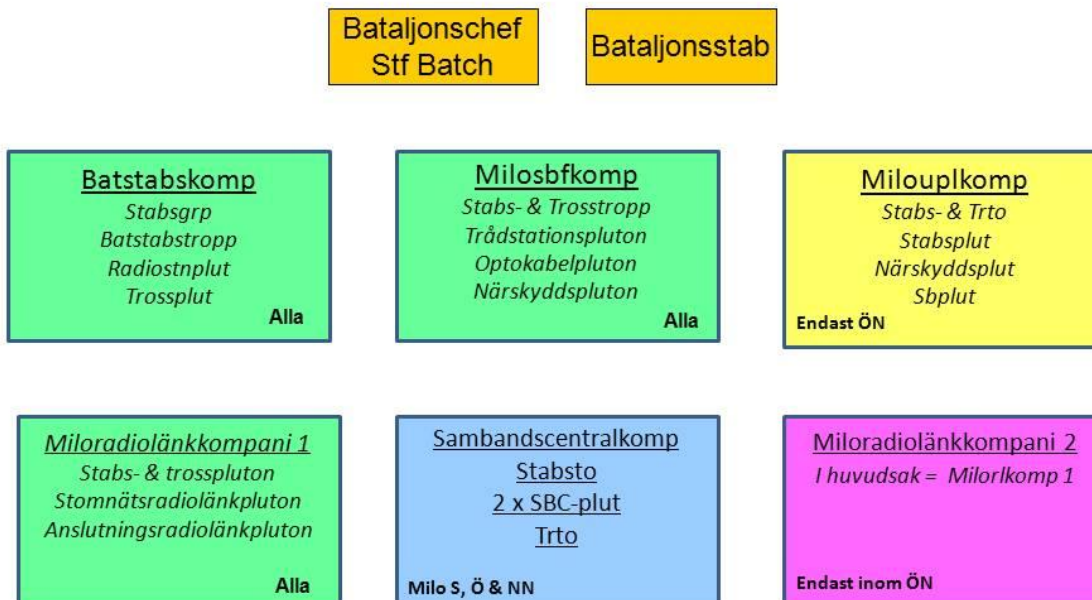
Bild 2

Milostabsbataljon c:a 1200 man

Sambandsbataljon 96

Målsättning för milogemensam bataljonsorganisation för milosambandsbataljonerna som "Sambandsbataljon 96" med ännu milovisa anpassningar, främst betingat av teknikanpassningar och geografiska justeringar.

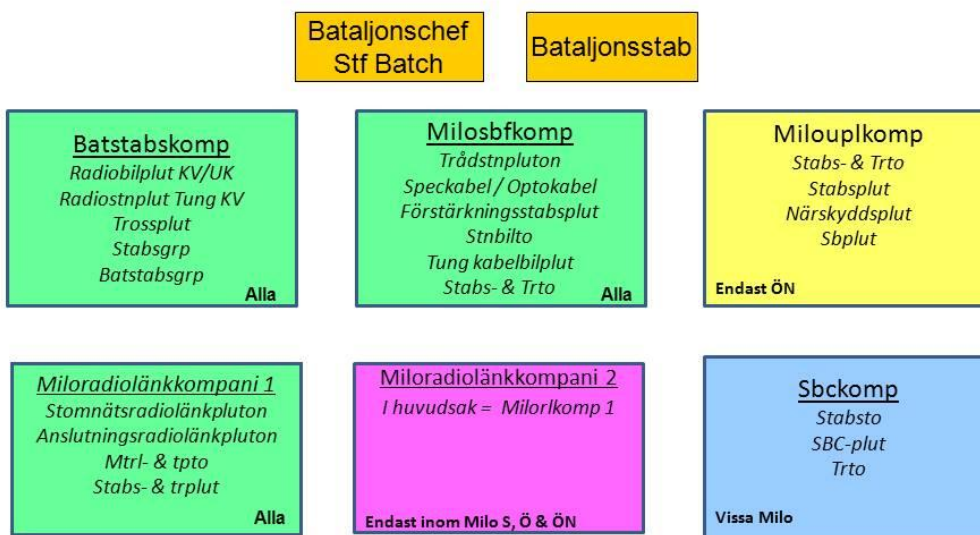

TOM sbbat 96, HKV 1994-07-08; H12 100:7021; avhemligad 2010-06-17 C INSS J6

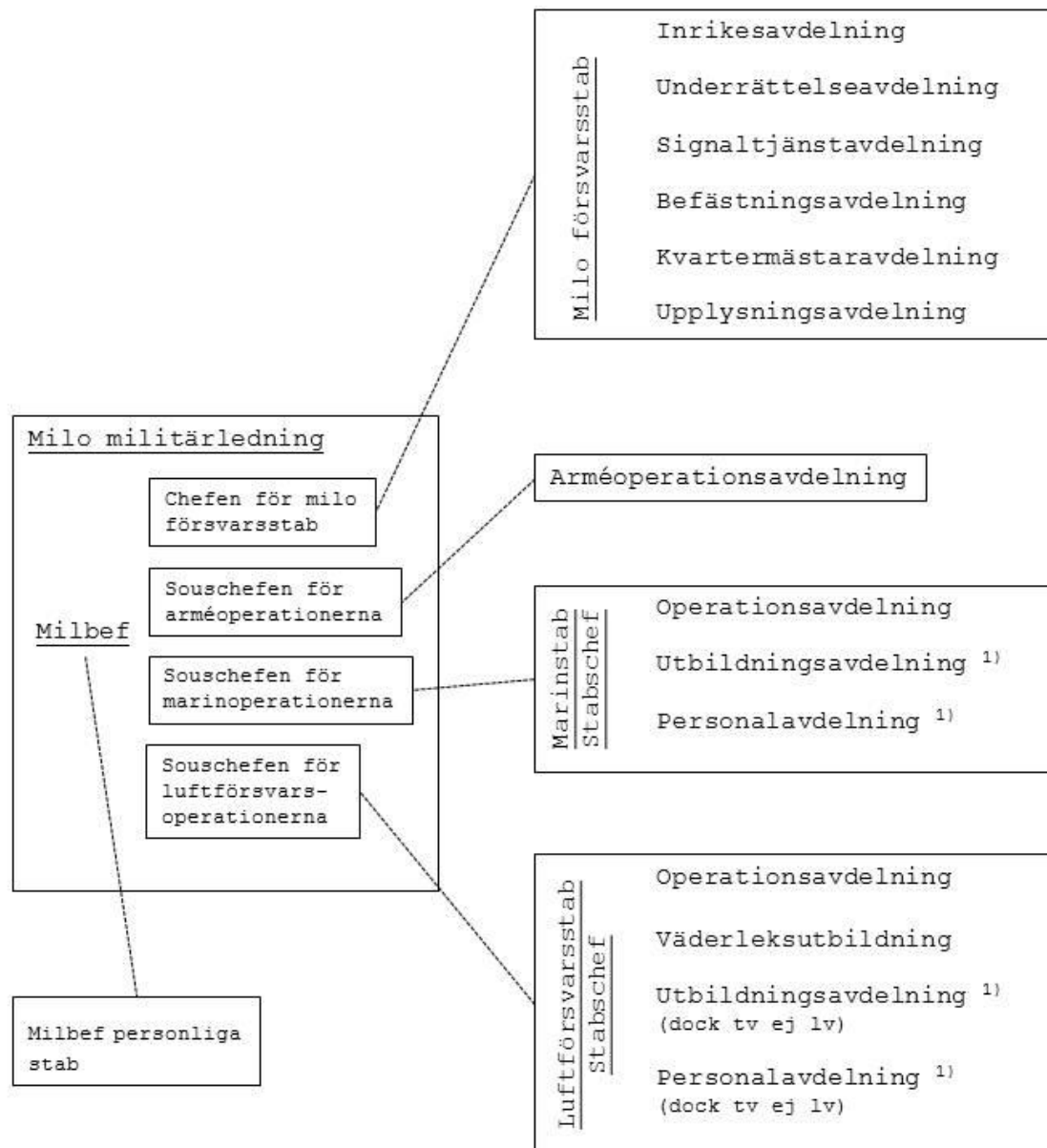
2

Milosambandsbataljon 1970 - 1996

Organisationen har varierat under tidsperioden, organisationen är dessutom olika Milovis, översikten redovisar de mest signifikanta enheterna

Bil 4. Förslag till militärområdes högkvarter organisation
(Kn Jung artikel 1950-11-01)

- 1) I marin- och luftförsvarsstaberna ingå utbildnings- och personalavdelningar, därför att souscheferna för marin- och luftförsvarsoperationerna tillika äro chefer för marinens respektive flygvapnets utbildningsenheter inom militärområdet. Se vidare under kap "Fredorganisation".

Bilaga 5.4

Armékårledningsförband ~ 1946 -1955

Kårstab (204)

Sekt I	Operationer	Sekt IV	Inrikesavd
Sekt II	Underhåll	Sekt V	Kassaavd
Sekt III	Personal	Sekt VI	Expedition
		Sekt VII	Transporter

1.Kårstabskomp (277)

- Kompanistab
- Vaktpluton
- Transportpluton
- Expeditionspluton
- Lottagrupp
- Fångförhårspluton
- Kompanitross

2.Kårstabskomp (214)

- Kompanistab
- Vaktpluton
- Transportpluton
- Expeditionspluton
- Lottagrupp
- Musikpluton
- Teknisk pluton
- Personalvårdstropp
- Kompanitross

Kårsignalbataljon (I., II., III.)

1. Kårstationskompaniet
 - 1.-2. Trådstationspluton
 - 1.-2. Radiostationspluton
2. Kårkabelkompaniet
 - Lätt kabelbilpluton
 - 1.-2. Tung kabelbilpluton
3. Kårtrådkompaniet
 - 1.-3. Kårtrådpluton
4. Kårradiolänkkompaniet
 - 1.-3. Kårradiolänkpluton

För Kårstabens direkta betjäning

För betjäning över ytan

• Militär-Högre-Regional-Nivå* 1941-och-1961 ¶

År	Enhet-/Stab	Ort	Regementen-med-angivet-nummer									Territoriell-underavd
			Inf	Pansar	Kav	Art	Lv	Ing	Sign	Träng	Intk	
1941	I-Arméförd	Kristianstad	6,7,11,12		2	3,6		2		4		Södra-milö
	II-Arméförd	Östersund	5,13,14,21			4				3		Norra-milö
	III-Arméförd	Skövde	2,9,15,16,17		3	2,9				2	2	Västra-milö
	IV-Arméförd	Stockholm	1,3,4,8,10		1	1,10		1	1	1	1	Östra-milö
	Övre-Norrlands-Trupper	Boden	19,20		4	5,8		3	1B		3	Övre-Norra-milö
	Gotlands-trupper	Visby	18			7						
	MKG											
			Inf	Pansar	Kav	Art	Lv	Ing	Sign	Träng	Intk	
1961	I-Milö	Kristianstad	6,7,11,12	2		3,6	4	2		4		Fo-11,14,15,18/16
	II-Milö	Östersund	5,14,21				5			3		Fo21,22,23
	III-Milö	Skövde	15,16,17	4	3	2	6		2	2		Fo32/31,34,35
	IV-Milö	Stockholm	1,4,10	1	1	1	2,3	1	1	1		Fo41,43,44,46,47/48
	V-Milö	Karlstad	2,3,13			9						Fo51,52
	VI-Milö	Boden	19,20,JS	5	4	8	7	3	3			Fo61/62,63,66/65,67
	VII-Milö	Visby	18	1G		7	2G					

- Anm → Samt-även ¶
 → Överkommendatskapet-i-Stockholm ¶
 → Infanteribefälhavaren-i-Vaxholm ¶
 → Infanteribefälhavaren-i-Karlskrona ¶
 → Platsbefälhavaren-i-Karlsborg ¶

▪ Militär-Högre-Regional-Nivå-1997¶

Södra-Militärområdet□	Mellersta-Militärområdet□	Norra-Militärområdet□
Milostab·S□	Milostab·M□	Milostab·N□
Västra·arméfördelningen·3.·förd□	Östra·arméfördelningen·4.·förd□	Nedre·Norra·arméfördelningen·2.·förd□
Södra·arméfördelningen·13.·förd¶	Mellersta·arméfördelningen·14.·förd¶	Övre·Norra·arméfördelningen·6.·förd¶
□	Gotlands·militärkommando·MKG·med·Uhggrp·Gotland□	□
P7/Fo11□	I14/Fo21□	I5/Fo22□
P2/Fo14□	I4/Fo41□	I21/Fo23□
I11/Fo16□	P10/Fo43□	I20/Fo61□
I12/Fo17□	I1/Fo44□	Fo63□
Fo18□	S1/Fo47□	I22/Fo66□
I16/Fo31□	Fo48□	Fo67□
I15/Fo34□	I3/Fo51□	□
P4/Fo35□	I2/Fo52□	□
□	I13/Fo53□	□
IB12,·IB15,·IB16,·□	IB1,·IB2,·IB4,·□	□
□	NB13,·□	NB5,·NB20,·NB21,·□
PB8,·PB9,·MekB7□	MekB10,·MekB18□	MekB19,·□
A3□	A1,·A7,·A9□	A4,·A8□
MKS,·MKV,·MDÖ□	MKO□	MKN,·HMG□
3.·Yaflj□	2.·Yaflj,·1.·Ubavd,·2.·Minkriavd□	□
KAB4□	KAB2□	□
GMB□	FMB□	□
12.·Hkpdiv,·13.·Hkpdiv□	11.·Hkpdiv□	AF1□
FKS¶	FKM¶	FKN¶
UhregS¶	UhregM¶	UHRegN,·¶
MKUhbatS¶	MkUhbatO¶	MKUhbatN¶
MkUhbatV¶	ÖVM¶	¶
K3,·S2,·FJS,·Lv4,·LV6,·Ing2,·T2¶	K1,·AF2,·Lv2,·LV3,·Ing1,·T1¶	K4,·Lv7,·Ing3,·S3,·T3,·¶
¶	Kfl,·Flaggen,·MFlygL¶	¶
¶	¶	¶
F5,·F7,·F10,·F17,·□	F15,·F16,·□	F4,·F21□

* Militärområdesstabens indelning i fredstid-åren:¶

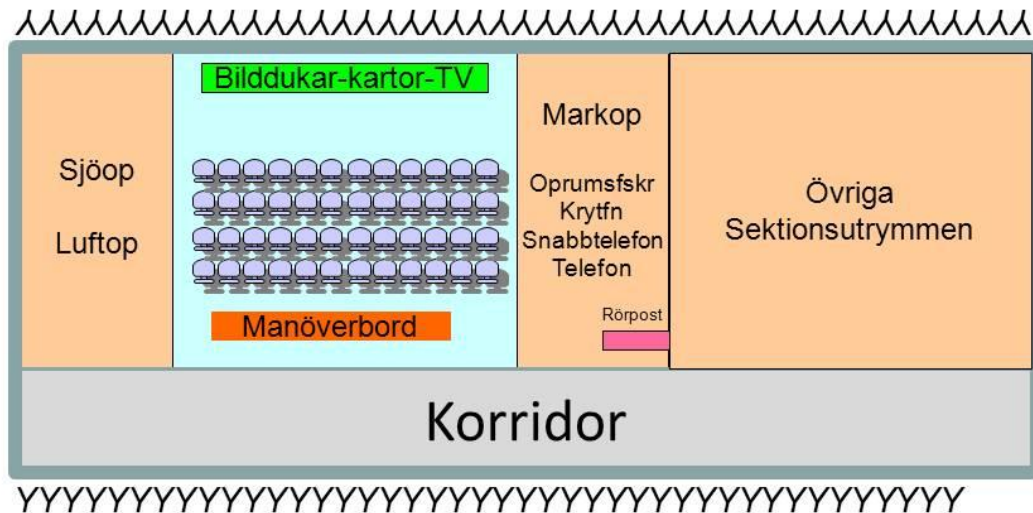
1951--1966□	1966--1982□	1982□	1997□
STF·MB□	Stabschef□	Stabschef□	Stabschef□
Stabschef□	SOUS-chef□	□	□
□	□	□	□
<u>Sektion·I</u> □	<u>Sektion·1</u> □	<u>OP-ledning</u> □	<u>OP-avdelning</u> □
1a-- <u>Striavd</u> □	Markoperativ·avd□	Markoperativ·avd□	Markoperativ·sekt□
1b-- <u>Undavd</u> □	Luftoperativ·avd□	Luftoperativ·avd□	Luftoperativ·sekt□
1c-- <u>Luftförsvarsavd</u> □	Sjöoperativ·avd□	Sjöoperativ·avd□	Sjöoperativ·sekt□
1d-- <u>Sambandsavd</u> □	<u>Sambandsavd</u> □	□	□
1e-- <u>Fältarbetsavd</u> □	□	□	□
□	<u>Und/Säkavd</u> □	<u>Und/Säksektion</u> □	<u>Und/Säkavd</u> □
□	□	□	□
<u>Sektion·II</u> □	<u>Sektion·2</u> □	<u>UH-sektion</u> □	□
2a-- <u>Allmän·UHTjänst</u> □	<u>Centralavd</u> □	□	□
2b-- <u>Tygtjänst</u> □	Tyg□	□	□
2c-- <u>Intendentur</u> □	<u>Int</u> □	□	□
2d-- <u>Sjukvård</u> □	Kameral□	□	□
2e-- <u>Veterinär</u> □	<u>Hälso-och·Sjvavd</u> □	□	□
<u>2f--Post</u> □	□	□	□
□	□	□	□
□	□	□	□
<u>Sektion·III</u> □	<u>Armésektion</u> □	<u>UTB-/·Perssekt</u> □	<u>Pers/Logavd</u> □
3a-- <u>Personaltj</u> □	<u>Flvgsektion</u> □	□	□
3b-- <u>Rättsvård</u> □	□	□	□
3c-- <u>Själavård</u> □	□	□	□
3d-- <u>Personalvård</u> □	<u>Sektion·5</u> □	□	□
□	Järnväg□	□	□
Avd·4·Und□	□	□	□
□	□	□	□
<u>Sektion·VIII</u> □	<u>Sektion·8</u> □	<u>Komm/Farbsekt</u> □	<u>Komm/Farbavd</u> □
Fastigheter□	Fastigheter□	□	□
□	□	□	□
□	<u>Stabsavd</u> □	<u>Admavd</u> □	□
□	□	<u>PE-avd</u> □	□
□	□	□	□

■ Militärområdesstabens-indelning i krigstid.....Exempel på MB/CB samverkande myndigheter¶

Fram till 1982	1982--2000		Myndighet	Beteckning	Anmärkning
Stabschef	Stabschef		Civilbefälhavare	CB	
Souschef			Försvarsområdesbefälhavare	FoBef	
			Landshövding	KB	Kunglig Befallningshavare
Sektion 1	OP-ledning		Värnpliktsverket-Kontor	VK; Kontorschef	Inskrivning, Krigsplacering
Centralavd			Regementschef, Flottiljchef	Regch, Fljch,	Grundutbildning (GU), Repetitionsutbildning (RU)
Markopavd	Markopavd		Elbefälhavare	EB	Kan ha egen skyddad anläggning skild från Gpl
Sjöopavd	Sjöopavd		Järnvägsbefälhavare	JB	Krav på eget samband i Gpl/A1 med egen telefon- växel (selektornät)
Luftopavd	Luftopavd		Telebefälhavare	TB	
Sbavd	Sb/Ledsystavd		Postbefälhavare	PB	
Und/Säkavd			Radioområdesbefälhavare	C-Radioområde	
	Und/Säksekt		Tullen	C-Tulldistrikt	
			Lotsdistrikt	Lotsdirektör	
Sektion 2	UH-sekt		Polisen	Länspolismästare	
Centralavd			Svenska Kyrkan	Biskop	
Tygavd			Länsarbetsnämnd (Lan)	C-Lan	
Intavd			Byggnads och Reparations-Beredskap	C-BRB-Regionkontor	
Personalavd			Väg och Vatten; ¶	C-VV-Regionkontor¶	¶
			Drivmedelcentralen	DMC	
Hälso- och Sjävd			Frivilligorganisationer	C-Frivorg	Frivorg hanteras vid Fostab
Sektion 3					
Personal					
Sektion 5	Komm-Farbsektion				
Transporter					
Kommendanturavd	Kommendanturavd				

Detta utgör exempel på lösning från en av författaren väl känd milostabsanläggning.

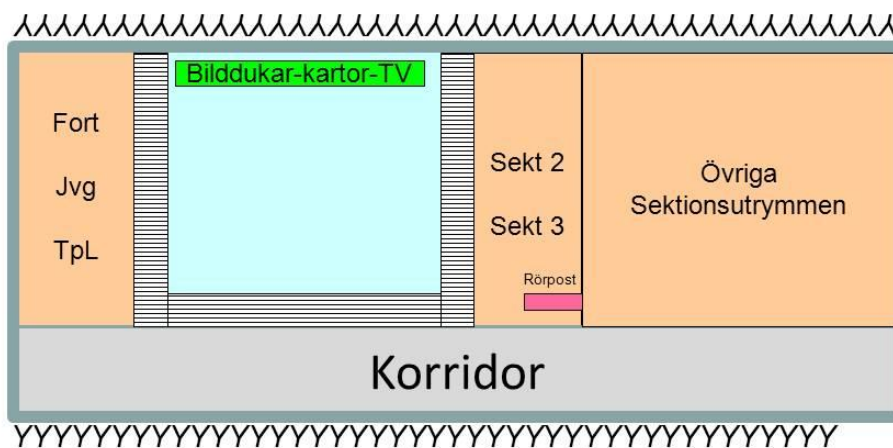
Oprum – bottenvåning

YYYYYYYYYYY = Bergväggen i anläggningen

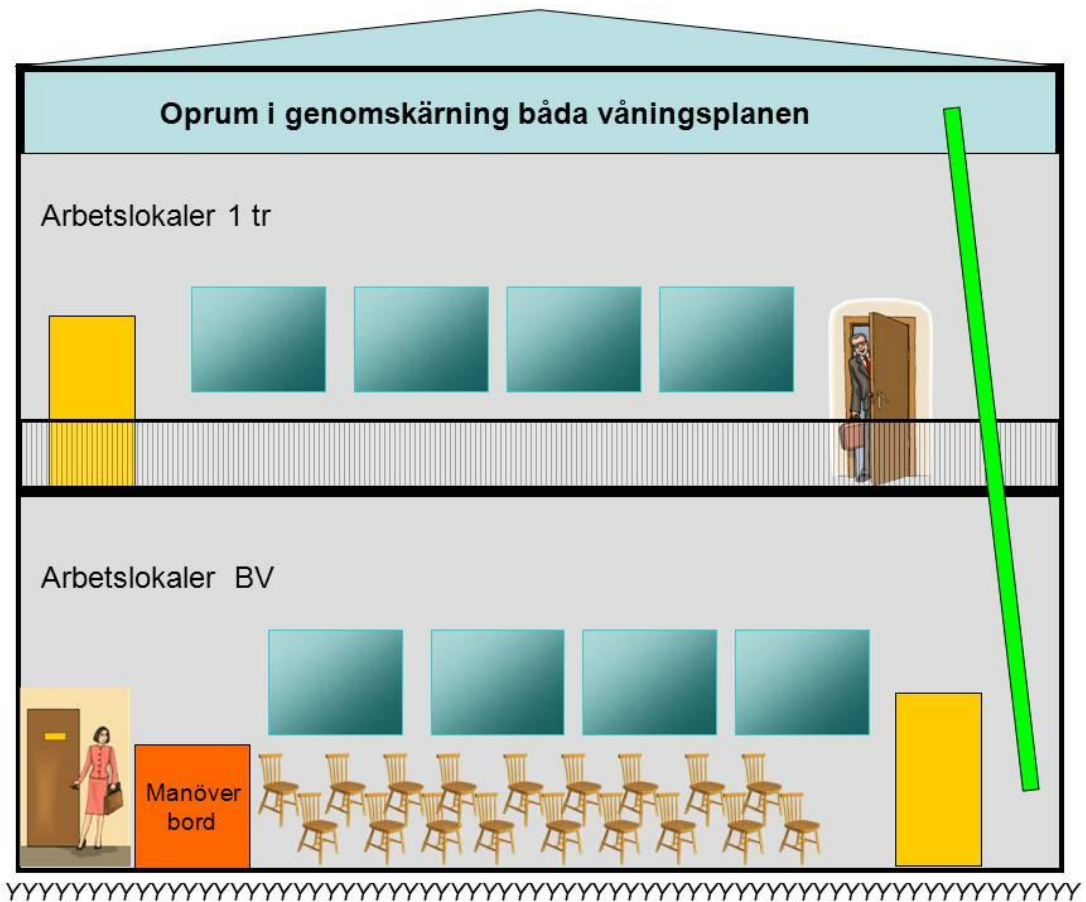
Internt telefonsystem och snabbtelefonsystem i alla arbetsutrymmen

Oprum – 1 tr upp

YYYYYYYYYYY = Bergväggen i anläggningen

 = Balkong runt oprummet

Ledningsplatser & begrepp (1)

- **Stabsplats**
 - Ordinarie och förberedd huvudplats från vilken även funktionsindeldad ledning sker t.ex. Stridsledning, UHledning, Personalledning, Främre Ledning, Bakre Ledning
- **Främre Ledningsplats**
 - Vanligen plats för stridsledning av operativ/taktisk verksamhet, jfr med L1
- **Bakre Ledningsplats**
 - Vanligen plats för ledning av verksamhet över öden, jfr med L3
- **Reservstabsplats**
 - Ordinarie och förberedd plats som utgör reserv för Stabsplats
- **Alternativ Stabsplats (Definition)**
 - Stabsplats från vilken annan uppgift än ordinarie uppgift skall kunna lösas
- **Växelsstabsplats (Definition)**
 - Stabsplats från vilken samma uppgift som på ordinarie stabsplats skall kunna lösas
- **Upphållsplats 1 och 2 (Upl 1-2)**
 - Tillfälligt upprättad mindre ledningsplats för chefspåverkan vid kritisk ledning av verksamhet
- **Ledningsplats L1**
 - Ledningsplats på taktisk nivå som är fritt vald geografisk plats för stridsledning av egna förband.
- **Ledningsplats L2**
 - Ledningsplats på taktisk nivå som är växelsstabsplats till L1.
- **Ledningsplats L3**
 - Ledningsplats på taktisk nivå som innebär främst Underhålls- och Personalledning

Ledningsplatser & begrepp (2)

- **Chefsbesök**
 - En funktion bestående i att Chef besöker underlydande Chef och härvid har med sig erforderlig stabsarbetsförmåga med samband i syfte att leda-påverka-samverka.
- **Stabsplatsomgång 1-2**
 - Stabsplatsomgång 1 och 2 utgör de två delar som stab med betjäningssdelar indelades i för omgruppering till ny plats vid taktiska enheter.
Förutsättning för denna indelning var att andra förhandsdelar fanns utgångsgrupperade på ny plats.
- **Chefsomgång**
 - För det mesta samma sak som Chefsbesök eller mix av Upl 1 eller L1, dvs. ett mycket otydligt begrepp.
- **Förhandsomgång/Förhandscentral (FHC)**
 - Förband & förberedelser för övertagande av ledning från annan plats på taktisk nivå.
 - Förhandsomgång/FHC innehåller endast betjäningssförbandsdelar.
- **(F)HC – FHC – OHC**
 - Nivåer vid internationella uppdrag inom ramen för Sveriges internationella uppdrag.
 - X-HC innebär HeadQuarter varvid:
 - (F)HC är stab att jämföra med stab för förstärkt Bataljon eller reducerad Brigad betjänad av i huvudsak en nation.
 - FHC är stab i brigad – divisionsnivå betjänad/bemannad av flera nationer under ledning av en nation.
 - OHC är stab på EU-nivå, betjänad av en nation med komplettering av andra nationer.

Ledningsanläggning Elefanten

Bilden visar första sidan av utredning utförd av Stockholms Länsmuseum.
Anläggningen var avsedd för civil ledning.
Utredningen finns tillgänglig på internet

Elefanten

Dokumentation av civilförsvarsanläggningen Elefanten, del av Edsberg 10:30 och
Emigranten 1 och 2, Sollentuna socken,
Sollentuna kommun, Uppland

Rapport 2011:49
Martina Berglund
Helena Lundgren

Det militära försvarets ledning

Skrivet 1950-11-01 av Kn Stig Viktor Jung;
Sedermera Övlt/Res (72-07-01) K1, f.d. GSO, utnämnd Mj/Res 54-12-10
f 1915-05-30; d. 2001-10-05; tjt bl.a. vid K2, K3, KHS.

Artikeln ingår i KrA Serie F III, 1949-1953, vol 10
Milo och Fo stab – försök
AL/CA Avd Ta Nr 67:30, 1953-02-11

Texten ordagrant avskriven.

Kommentar:

Författaren beskriver en organisation och utveckling av MB-nivån som det tog ytterligare ett drygt decennium innan den blev verklighet. Ibland frestas man att undra med vilken visdom världen egentligen styres? I ett retrospektivt perspektiv är det alltid lätt att säga ”Vad var det jag sa?”

(Christian Jansson)

Kn S.V. Jung
1/11 1950,

Det militära försvarets ledning

Med 1936 års försvarsordning omdanades försvarets ledning på ett genomgripande sätt. I huvudsak bygger nu gällande organisation på 1936 års försvarsbeslut. Sedermera har på grundval av erfarenheterna under andra världskriget bl.a. överbefälhavarbefattningen tillkommit även i fred. Nödvändigheten av en enhetlig ledning av det militära försvaret erkännes numera praktiskt taget allmänt. Samtidigt har det militära försvaret blivit så tekniskt betonat inom samtliga tre försvarsgrenar att en ökad specialisering blivit nödvändig. I invasionsförsvaret krävs samverkan mellan de olika försvarsgrenarna i en utsträckning som tidigare inte varit förutsedd. En modern försvarsorganisation måste både beakta specialintressena och samverkanskravet.

Med andra världskriget stod det klart, att det moderna kriget berör praktiskt taget alla områden inom samhället. Kriget har blivit totalt. Därför måste också försvaret vara totalt. Tidigare var enbart krigsmakten en värdeämätare på en nations försvarskraft. Nu ha civilförsvaret, det ekonomiska och det psykologiska försvaret tillkommit. Samordningen av det totala försvaret innebär en väsentlig utökning av arbetsbördan hos berörda myndigheter. Då nuvarande organisation tillkom kunde denna utveckling inte förutses.

Den tekniska ledningen av försvaret har å ena sidan underlättats genom förbättrade sambandsmedel. De stora avstånden ha krympt. Å andra sidan ställer det moderna krigets snabba växlingar ökade krav. Genom flygangrepp, beskjutning av robotar, sabotage m m kan ledningsorganen effektivt störas. Ordinarie arbetsplatser måste lämnas. I den mån fullträffsäkra skyddsrum stå till förfogande utgöra dessa det bästa medlet för att säkra ledningen och ge godtagbara arbetsförhållanden. Emellertid är tillgången på sådana skyddsutrymmen mycket begränsad, varför endast de viktigaste myndigheterna kunna beredas skydd i dessa. Övriga måste utspridas inom relativt stora områden och inhysas i provisoriska lokaler. Möjligheterna till samverkan mellan olika myndigheter eller mellan en myndighets underavdelningar bli begränsade. Ju mera centraliserad ledningen är i krig, desto mera tunggrodd blir administrationen. Varje möjlighet till decentralisering måste tillvaratas. Det totala försvarets ledning berör därför icke endast den centrala instansen utan även den regionala.

Som utgångspunkt har nu gällande organisation för den civila och militära administrationen valts. Hänsyn har icke tagits till eventuella organisationsförändringar på lång sikt som t ex ändringar i länsindelningen, kustartilleriets eller luftvärnets överförande till respektive armén och flygvapnet.

I. Det totala försvarets ledning

Kungl Maj:t leder det totala försvaret, som kan indelas i följande verksamhetsområden: det militära, civila, ekonomiska och psykologiska försvaret. Kommunikationsverken intar i viss mån en särställning, då de skola betjäna alla verksamhetsområdena. Det är önskvärt att inom regeringen bildas ett "försvarskabinett", i vilket böra ingå utöver stats-, utrikes-, och finansministrarna de departementschefer, under vilka ovannämnda verksamhetsområden sortera.

Under Kungl Maj:t är överbefälhavaren med biträde av högkvarteret ansvarig för det militära försvaret, generaldirektören för civilförsvarsstyrelsen med biträde av denna ansvarig för civilförsvaret, generaldirektören för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap med biträde av riksnämnden ansvarig för det ekonomiska försvaret. Riksnämnden är dock icke ansvarig för väsentliga områden inom det ekonomiska försvaret (te jordbruksfrågor, som behandlas av jordbruksnämnden). Det psykologiska försvaret – en mycket betydelsefull del i det totala försvaret – företräde ännu icke av någon central myndighet. Om en sådan inrättas, synes det totala försvarets organisation i central instans i huvudsak vara ändamålsenlig.

I den regionala instansen är emellertid ledningen av det totala försvaret icke säkerställd i samma grad. Det militära försvarets ledning är icke enhetlig. Varje försvarsgren har sin territoriella indelning. Civilförsvaret och det ekonomiska försvaret ledas av länsstyrelserna. Antalet län överstiger väsentligt antalet militärområden varigenom samverkan försvåras. Länen torde ur civilförsvarets och det ekonomiska försvarets synpunkt vara allt för små enheter. Flera län komma härigenom att beröras av ett och samma ärende. Härav följer, att centralmyndigheten i ett stort antal fall måste utge reglerande bestämmelser. Med antalet ärenden ökas administrationen och därmed det område, inom vilket centralmyndighet skall utspridas, då den tvingas lämna ordinarie lokaler. Avbrutna eller alltförhårt belastade signalmedel, svårigheter att nå vederbörlig myndighet på dess tillfälliga uppehållsplatser, provisoriska arbetsförhållanden,

stora avstånd mellan samverkande myndigheter utgör var för sig en fördröjande faktor. En långt gående decentralisering torde därför vara nödvändig icke endast för brådskande ärenden utan även för att de för riksförsvaret väsentligaste frågorna över huvud skola kunna behandlas på ett tillfredsställande sätt. En samordnande instans mellan Kungl Maj:t och länsstyrelserna är därför önskvärd. Härutöver erfordras en utbyggnad av det psykologiska försvaret såväl i denna som i länsinstansen.

För att det totala försvaret skall kunna fungera väl krävs största möjlig samordning av den territoriella indelningen, en noggrant avvägd ansvarsfördelning och klara befälslinjer. Alldeles särskilt gäller detta i den högre regionalinstansen. I denna har organisationen – i den mån en sådan redan finns – utformats på principiellt två olika sätt. Sålunda leds sjukvården och posten inom ett militärområde av en representant för medicinal- respektive generalpoststyrelsen. Denna äger besluta på respektive styrelsers vägnar. Beträffande järnvägen användes ett annat system. Önskemål om järnvägstransporter framföres av militärbefälsstab till järnvägstransportledaren inom militärområdet. Denne beställer transporterna hos järnvägsdistrikten, om så erfordras med förtursrätt. Bägge organisationsformerna torde vara ändamålsenliga. Sålunda bör den sistnämnda tillämpas, där den territoriella indelningen av tekniska skäl icke lämpligen kan bringas i överensstämmelse med den civil- och militäradministrativa, som t e beträffande telefon- och telegraf samt kraftdistributionen. I övriga fall förordnas den förstnämnda organisationsformen.

I den högre regionalinstansen bör följaktligen finnas en enhetlig ledning av det totala försvarets olika verksamhetsområden. Härvid böra alla de ärenden, som handläggas av länsstyrelserna, inordnas under en myndighet, här kallad överståthållarämbete. Det är önskvärdt och sannolikt nödvändigt att ämbetets befogenheter utsträcker till att omfatta även andra områden som vägväsendet, drivmedelsdistribution m fl. Härigenom skulle civilförsvaret och det ekonomiska försvaret i väsentlig utsträckning få en gemensam ledning i denna instans. Det psykologiska försvaret bör liksom det militära försvaret ledas enhetligt. Härutöver erfordras representanter för de verksamhetsområden - främst kommunikationsverken och sjukvården - som icke äro inordnade under cheferna för det totala försvarets verksamhetsområden. För att samarbetet mellan de olika verksamhetsområdena skall kunna fungera nöjaktigt, böra de beslutande organen vara lokalt sammanförda. Härigenom vinnes även betydande fördelar ur sambandstekniska och skyddssynpunkt. Förslag till det totala försvarets ledning framgår av nedanstående tablå.

Instans	Myndigheter representerande				
	Det militära försvaret	Civilförsvaret	Det ekonomiska försvaret	Det psykologiska försvaret	Vissa verk samhetsområden gemensamma för totala försvaret
Kungl Maj:t	Försvarsdep	Inrikesdep	Finans-, folkhus hållnings-, handels, och jordbruksdep	Inrikesdep ?	Kommunikations- och inrikesdep
Central instans	Högkvarteret	Civilförsvarsstyrelsen	Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, jordbruksnämnden, arbetsmarknadsstyrelsen m fl	Organisation för det psykologiska försvaret	Järnvägs-, telegrafväg-, och vattenbyggnads-, vattenfalls-, luftfarts-, och medicinalstyrelserna
Högre regional instans	Militärbefälsstab	Överståthållarämbete kansli inrymmande avdelningar för civil- och ekonomiska försvaret		Organisation för det psykologiska försvaret	Representanter för respektive styrelser
Lägre regional instans	Försvarsområdesstab	Länsstyrelse	Länsstyrelse Zoner för drivmedelsdistributionen Krigsindustriombud		Järnvägsdistrikt Telegrafdistrikt Kraftverksblock Vägförvaltningar

II. Det totala försvarets territoriella indelning

- Då det gäller att skapa en regional indelning mellan Kungl Maj:t och länen. Bör hänsyn tagas till både militära och civila synpunkter. En fullständig överensstämmelse mellan det militära och civila indelningen bör eftersträvas. Antalet myndigheter i instansen måste begränsas för att nedbringa kostnader och personalbehov. Endast härigenom torde tillräckligt kvalificerad personal kunna uppbringas, vilket är av avgörande betydelse för organisationens genomförande.
- Områdesindelningen i den högre regionalinstansen får icke göras beroende av det strategiska läget just för tillfället utan bör i stället göras så oberoende som möjligt av lägets växlingar. Endast härigenom vinnes erforderlig stadga.
- Den nuvarande indelningen i militärområden är en produkt av den strategiska utvecklingen under sista världskriget . V. Militärområdet tillkom som en produkt av Norges ockupation. I nuläget är gällande militärområdesindelning mindre lämplig bl.a. därför att arbetsuppgifternas omfattning vid militärområdena skifta alltför mycket. Detta sammanhänger främst med det förhållandet att om militärområdet tillföres större truppstyrkor, det5samma eller del därav övergår till armékårområde. Armékårchefen för sålunda det direkta befälet över samtliga fördelningar, självständiga brigader, försvarsområden, etappgrupper m m . Han är icke endast taktisk chef för den viktigaste delen av militärområdet utan även den främste militäre representanten för det totala försvaret inom militärområdet och skall som sådan samråda med ett stort antal myndigheter. Resultatet av en undersökning för att utröna antalet myndigheter som äro direkt underställda eller samverkande med militärbefälhavarna i nu gällande planläggning framgår av bil 1. Som en av de viktigaste organisatoriska åtgärderna för höjande av krigsorganisationens effektivitet framstår den att inskjuta armékåren som en instans mellan militärbefälhavaren och de operativa enheterna inom områden där flera sådana äro sammandragna. Om denna åtgärd vidtas, kan utan olägenhet de nuvarande militärområdena göras större samtidigt som deras antal minskar.
- Ur strategisk synpunkt har respektive norra, mellersta och södra Sverige sina speciella problem. I Norrland utgör försvaret av landgränsen samt skyddet av förbindelserna till Övre Norrland de stora problemen. De många älvarna, det hårda klimatet, den relativt glesa befolkningen och den förhållandevis otillgängliga naturen i inlandet och det mera folkrika och lättillgängliga kustlandet utgöra bakgrunden till Norrlands speciella militära förhållanden. I Svealand återfinnas stora befolknings- och industri-centra, stora slättområden, lämpade för luftlandsättning, och en kust, som i huvudsak täckes av skärgård. Vidare saknas en landfront – bortsett från landgränsen till Norge - varför en angripare måste invadera över havet eller genom luften med relativt långa transportvägar från utgångsbaserna. Sannolika operationsriktningar i Svealand gå i öst-västlig riktning. Både ur terräng- och klimatologisk synpunkt är Götaland lättillgängligare än Svealand. Avstånden till en angripares baser äro kortare. Om Själland ockuperats, bör Öresund närmast anses som en gränsflod. Ett angrepp på denna del får därför mera karaktär av gräns- än kustinvasion. Den sannolikaste operationsriktningen gåt motGöteborg, alltså i huvudsak syd-nordlig riktning. Om icke speciella skäl tala för en minskning av områdena storlek, bör den högre regionalindelningen ur strategisk synpunkt bestå av tre

områden, vilka i huvudsak sammanfalla med de gamla landsdelarna Götaland, Svealand och Norrland. Den föreslagna områdesindelningen sammanfaller även med den naturliga strategiska indelningen av landets västgräns, varför den bör kunna bestå även om ett läge uppstår liknande det som rådde under sista världskriget.

Med hänsyn till det rikt utbyggda järnvägs-, landsvägs-, telefon-, och telegrafnätet inom södra och mellersta Sverige torde icke några allvarligare erinringar kunna riktas mot indelningen i Götaland och Svealand. Beträffande Norrland (Gävleborgs län hänföres här till Svealand) torde nog främst sambandstekniska skäl f.n. tala för en uppdelning. Å andra sidan är antalet län och därmed antalet myndigheter i lägre regionalinstansen så litet att en uppdelning är mindre motiverad. I stället för en uppdelning i flera områden, vilket visserligen kan underlätta den lokala men sannolikt försvåra den centrala ledningen, bör en utbyggnad av sambandsnätet säkerställa det totala försvarets ledning inom Norrland.

Ur centralinstansens synpunkt är en minskning av antalet direkt underställda myndigheter en fördel. Ur civilförsvaret, det ekonomiska och psykologiska försvarets synpunkt innebära stora områden ökade möjligheter till ett rationellt utnyttjande av begränsade tillgångar. Kraftsamling till det för tillfället viktigaste området underlättas. Tre områden torde därför vara att föredraga framför sex i den högre regionalinstansen.

Landets civil- och militäradministrativa indelning i den högre regionalinstansen föreslås bli:

Götalands överståthållarskap och militärområde bestående av de tio sydligaste länen tom Älvsborgs-, Skaraborgs-, Jönköpings- och Kalmar län. I huvudsak innebär detta en sammanslagning av I. och III. Militärområdena.

Svealands överståthållarskap och militärområde bestående av Stockholm stad och de nio mellersta länen upp tom Kopparbergs- och Gävleborgs län. I huvudsak innebär detta en sammanslagning av IV. Och V. militärområdena.

Norrlands överståthållarskap och militärområde bestående av de fyra nordligaste länen. I huvudsak innebär detta en sammanslagning av II. Och VI. Militärområdena.

Den som vid krig eller krigsfara avses förordnas som överståthållare, bör i fred krigsplaceras på denna befattning. Vissa delar av överståthållarämbetet bör för förberedelsearbetet finnas tredan i fred. Det bör lokalt anknytas till militärbefälsstaben.

III. Det militära försvarets ledning i den centrala instansen

Nuvarande organisation är ur det samfälliga militära försvarets synpunkt i vissa avseenden mindre ändamålsenlig. Det naturliga kravet på nära samband mellan det operativa planlägningsarbetet å ena sidan samt fredutbildning och förvaltning å andra sidan är visserligen tillgodosett beträffande marinen och flygvapnet i vilkas ledning dessa ärenden handläggas – men icke beträffande armén, för vilken den operativa planläggningen äger rum i försvarsstaben.

En av följderna av denna bristande symmetri i den centrala ledningsinstansen är, att vissa av de betydelsefullaste befattningarna i denna med nödvändighet måste rekryteras ur armén. Detta begränsar den önskvärda friheten till urval bland samtliga som ur försvarets synpunkt i stort äga de bästa förutsättningarna för de

ledande posterna. Å andra sidan ha marin- och flygvapencheferna väsentligt större möjligheter än arméchefen att i operativa frågor göra sig gällande i högkvarteret, vilket icke kan vara till förmån för arméchefens intresse för dessa spørsmål och för verksamhetens konsekventa inriktande på de operativa krav, som ställas på arméstridskrafterna.

I den i år utkomna boken "Motstånd mot stormakt" har författarna sökt komma tillrätta med dessa problemen genom ett förslag till omorganisation av den högsta ledningsinstansen (diagram sid 171, här återgivet å bilaga 2). (*anm. Jung avser: Gösta Sahlén – Carl-Gustav Linell; Norstedt 1950 Litt: 502331*)

Det mest karaktäristiska i förslaget är att det operativa planläggningsarbetet och den operativa ledningen helt och hållet koncentreras – under överbefälhavaren – till försvarsstaben.

Samtliga försvarsgrenschefer, sålunda även marin- och flygvapencheferna, undandragas allt ansvar för operationernas förberedande och genomförande - bortsett från ett dunkelt uttryckt inflytande inom militärledningen på operativa frågor av större räckvidd. Förändringen understrykes av att namnet på försvarsgrenschefernas tjänstebefattningar ändras till inspektörer och att försvarsstaben utökas med en marin- och en luftförsvarsavdelning.

Försvarsstabens sektion I skulle enligt organisationsförslaget bli "i personellt hänseende allsidigt sammansatt till båtad för en gemensam grundsyn på landets försvarsproblem".

Ur många synpunkter är detta förslag beaktansvärt. Det utgör en konsekvent utveckling av de principer i riktning mot en enhetlig militär ledning, som utformades i 1936 års försvarsordning och som delvis ytterligare fullföljts genom 1942 års försvarsbeslut. Åtskilliga krigserfarenheter kunna också anföras – dock inte entydigt – till förmån för en stark koncentration av den högsta militära ledningsinstansen. Nackdelarna med en sådan i den form, som här berört organisationsförslag innebär äro dock så betydande att hela spørsmålet synes förtjänt av att ånyo omprövas.

Ej minst böra härvid de sannolika nytillkomna faktorerna i ett framtida krig, där Sverige blir indraget, beaktas.

Vad först de personella förhållandena beträffar, måste man utgå från att försvarsgrenschef skall representera den främsta sakkunskap och mångsidiga erfarenhet, som finns företrädd inom vederbörlig försvarsgren. Det kan då icke vara rationellt att fränhända det viktigaste verksamhetsområdet i krig det operativa – denna sakkunskap. Om så sker ålägges överbefälhavaren och försvarsstabschefen ett otillbörligt stort ansvar vid beslut, som fatta på grundvalen av föredragningar från sektions- och avdelningschefer, som regelmässigt icke rimligen kunna äga samma kapacitet som försvarsgrencheferna.

Sist berörda olägenheter framträda i än högre grad vis de talrika, ofta måhända kritiska tillfällen, då betydelsefulla order måste utfärdas i överbefälhavarens namn och på dennes ansvar utan föregående föredragning för överbefälhavaren. Detta måste på grund av vårt lands storlek beräknas ganska regelmässigt inträffa vid varje ockupationsförsök i större skala. De stora avstånden mellan den centrala ledningsinstansen och de stridande förbanden öka härvid kraven på personligt samband tid efter annan. Högkvarteret måste därför inrymma ett tillräckligt antal i det operativa läget och i de operativa avsikterna fullt insatta befattninghavare, som med vidsträckta bemyndiganden kan sändas ut till de högre förbanden (förbandscheferna) för att efter personlig kontakt med dessa

utfärda order å överbefälhavarens vägnar. För sådana uppdrag fordras den mest kvalificerade personal i högre ställning, som kan uppbringas.

Försvarsgrenchefernas medverkan kan härvid icke ändamålsenligen undvaras, därest ifrågasättande mycket viktiga sida av högkvarterets stridsledning skall tillgodoses.

Det nutida krigets totala karaktär och regeringens ansvar i högsta instans för krigsföringen gör det sannolikt att överbefälhavaren och chefen för försvarsstaben i avsevärd omfattning komma att tagas i anspråk för överläggningar av avgörande krigspolitisk betydelse. Särskilt blir detta fallet, om ett anfall på vårt land resulterar i en allians med andra stater. Vi inordnas då i ett större strategiskt system. Vårt högkvarter måste i stor utsträckning avpassa sina planer efter de allierades önskemål eller kanske direktiv. Den härmed sammanhängande verksamheten kommer att gå på ett avgörande sätt påverka både våra möjligheter att erhålla hjälp och vårt högkvarterets arbetsformer.

Överbefälhavaren och chefen för försvarsstaben måste sannolikt i mycket stor utsträckning ägna sig åt förhållandena ”uppåt”. Såväl om vi få kämpa som om vi härunder skola förbereda allierat bistånd liksom när sådant eventuellt erhållits, måste man följaktligen räkna med så omfattande arbetsuppgifter inom den totala krigsföringen för överbefälhavaren och försvarsstabschefen, att överbefälhavaren måste ha möjligheter att under kortare eller längre perioder överlåta ansvaret för de militära operationerna till fullt kompetent personal, som är i sådan ställning att den lämpligen kan åläggas ett dylikt ansvar. Även detta förhållande pekar på att försvarsgrenchefernas plats bör vara i högkvarteret såsom även i operativt avseende ansvariga chefer.

Som redan förut framhållits måste organisationen medgiva ett nära samband mellan det operativa planläggningsarbetet samt fredsutbildningen och förvaltningen. Detta torde säkrats ernås genom att samtliga verksamhetsområden försvarsgrensvis ledas av en för hela verksamheten ansvarig chef, nämligen försvarsgrenschefen

Inom försvarsgrenarna kan emellertid det ena eller andra verksamhetsområdet under olika förhållanden framträda som det viktigaste. I fredstid träder i viss mån utbildningen i förgrunden. I krig däremot kräver den operativa verksamheten den största uppmärksamheten. Andra omständigheter – större förändringar i försvarsordningen eller i det militärpolitiska läget, hänsynstaganden till viss personals speciella kapacitet mm – kunna också medföra att försvarsgrenschef bör ägna sig särskilt åt ett visst verksamhetsområde. Han bör givas betydande frihet att ägna huvud uppmärksamheten åt det som bedömes vara det för viss period viktigaste. Förutsättningen härför är emellertid, att övrig verksamhet kan i huvudsak överlåtas till därtill kompetent befattningshavare. Under försvarsgrenschef bör därför vart och ett av de olika verksamhetsområdena ledas av en souschef på samma sätt som gäller för försvarsgrensförvaltningarna. Härför tala även de tidigare berörda särskilda uppgifterna i krig för försvarsgrencheferna och det behov som därunder uppstår - bland annat i samband med påräkneliga krigsavgångar - av erforderligt antal kvalificerade ersättare i olika instanser.

Försvarsgrenarnas organisation enligt här anförda synpunkter framgår av nedanstående diagram.

Försvarsgrenschef med personlig stab

- **Souschef för operationerna**

- **Souschef för utbildningen**
- **Souschef för förvaltningen**

För marinens och flygvapnets del torde i fred souschefsskapet för operationerna och utbildningen kunna bestridas av en befattningshavare – marin- respektive flygstabschefen.

I operativa ärenden bära försvarsgrenscheferna för överbefälhavaren. I övrigt bära samma lydadsförhållanden gälla som enligt nuvarande ordning gentemot Kungl Maj:t och överbefälhavaren.

Det är troligt att den i ”Motstånd mot stormakt” hävdade synpunkten att ett sammanförande av samtliga operationsavdelningar i försvarsstaben skulle underlätta en samverkan mellan försvarsgrenarna dock endast vad de lägre instanserna beträffar. I högsta instans (militärledningen) skulle samverkan däremot försvåras - med betydligt allvarigare återverkningar för försvaret i dess helhet – på grund av försvarsgrenschefernas avkopplande från den operativa verksamheten. Den organisationsform som här förordats avser att skapa förutsättningar för en god samverkan genom alla instanser.

Försvarsstabens uppgift blir enligt detta förslag främst att under chefens för försvarsstabens ledning samordna det militära försvaret med det totala försvarets övriga verksamhetsområden samt att handha för de olika försvarsgrenarna gemensam verksamhet. För att förbereda ärenden av gemensam natur även som för att utföra större utredningar vid sidan av det löpande arbetet bör inom försvarsstaben inrättas en särskild operations- och utredningsavdelning med representanter ur samtliga försvarsgrenar.

Försvarsgrenarnas operationsavdelningar och försvarsstaben bära slutligen, för att underlätta avsedd samverkan, sammanföras i lokalt avseende.

Rikshögkvarterets organisation enligt detta förslag – gemensamma förvaltningar undantagna – framgår av bil 3.

IV. Det militära försvarets ledning i den högre regionalinstansen

Den föreslagna militärområdesindelningen nödvändiggör en omprövning av militärbefälsstabernas organisation och uppgifter, en omprövning som även av andra skäl är nödvändig.

Inom det totala försvaret bör – som framhållits i kap I - varje verksamhetsområde ledas enhetligt. Militärbefälhavaren torde vara självskriven som ansvarig chef för det militära försvaret inom ramen av det totala försvaret. Mark- och lokala försvarsoperationer samt därmed sammanhängande åtgärder rörande transporter, signaltjänst och underhåll påverka i regel direkt andra områden inom det totala försvaret. Det synes därför naturligt att mark- och luftförsvaret underställes militärbefälhavaren. Av marinens verksamhet torde främst skyddet av sjöfarten (konvojer och minsvepning), mineringar och spärrning av hamnar direkt inverka på det ekonomiska försvaret medan marinens övriga verksamhet endast ingår som ett led i det militära försvaret.

Inom det militära försvaret kräves en intim samverkan mellan de olika försvarsgrenarna, därom torde alla vara ense. Men därmed är ingalunda avgjort att alla för försvarsgrenarna gemensamma problem kunna lösas genom samverkan. Det vore orealistiskt att hänge sig åt en sådan uppfattning, icke därför att vilja till samverkan skulle saknas utan därför att de olika försvarsgrenarnas verkningsmöjligheter inbjuda till olika taktiska och strategiska

förfaringssätt. Härav följer även lätt olika uppfattningar om sättet för lösandet av en uppgift. Det kan ej heller vara ändamålsenligt att hänskjuta alla dessa mål till högkvarteret, som ofta icke torde disponera över erforderliga detaljuppgifter för att kunna avgöra ärendet bättre än en i de lokala förhållandena mera insatt chef. Även om denna synpunkt icke kan anses avgörande, innebär förfaringssättet en fördröjning av beslutet och en ytterligare belastning av högkvarterets arbetsbörda och av signalförbindelserna till högkvarteret. En regionalmyndighet, som ansvarar för att samverkan kommer till stånd i regional instans och som har skyldighet att besluta i de fall, då de samverkande myndigheterna icke kunna enas, måste vara en styrka för riksförsvaret i dess helhet. Härigenom skulle bl.a. ”Bestämmelser rörande befälsförhållanden och samverkan mellan befälhavare (chefer) ur armén och marinen (BefälsB)”, ”Bestämmelser för försvar av flygplats (FlygplB)” och ”Bestämmelser rörande marina hinder (HinderB)” kunna förenklas. Ur både det totala försvarets och ut det militära försvarets synpunkt torde en enhetlig ledning i den högre regionalinstansen vara att föredraga framför en tredelad försvarsgrensvis ledning.

Vart och ett av de tre militärområdena på fastlandet bör betraktas som en strategisk enhet. Militärområdets ledning bör uppbyggas på principiellt samma sätt som högkvarteret. Härav följer att under militärbefälhavaren bör finnas en souschef för respektive arméns, marinen och flygvapnets operationer samt en försvarsstabschef (för att påvisa likheten med hög kvarterets organisation ha samma benämningar använts). Samtliga dessa chefer bilda tillsammans militärområdet ledning, Militärbefälhavaren

Försvarsstabschefen samt försvarsstabenes personal böra icke tillhöra viss försvarsgren utan en för försvaret gemensam personalkår.

En förutsättning för att kunna en enhetlig ledning inom den högre militära regionalinstansen är, att den föreslagna militärområdesindelningen kan godtas ur marinens och flygvapnets synpunkt.

Våra omgivande farvatten kan marinstrategiskt sett indelas i Bottenhavet, Östersjön, Öresund och Västerhavet. De föreslagna militärområdena innebär en uppdelning av Östersjöns och Bottenhavets kuster. De operativa flottstridskrafternas rörlighet gör emellertid att de böra ledas centralt. Endast då deras verksamhet innebär samverkan med endast ett militärområde under längre tid bör underställande ifrågakomma. Det bli sålunda de lokala marinstridskrafterna, krigshamnarna och kustbevakningen, som komma att lyda under militärbefälhavaren. Det måste vara mycket bärande marina skäl, som skulle kunna motivera en ändring av en territoriell indelning som i övrigt kan anses ändamålsenlig för det totala försvaret.

Flygvapnets nuvarande territoriella indelning i flygbasområden berör endast marktjänsten och luftbevakningen. Någon större svårighet att ansluta dessa till föreslagen militärområdesindelning torde inte finnas. Om emellertid en operativ flygvapenstab upprättas i varje militärområde, bör denna leda samtliga lokalstridskrafter som ingå i i luftförsvaret, d.v.s. luftbevakning, luftvärn och åtminstone sådan jakt, som under längre tid avses verka inom militärområdet. Härigenom säkerställs samverkan mellan luftförsvarets olika delar regionalt. Attackeskadern, som genom sin stora operativa rörlighet kan verka inom flera militärområden med korta tidsintervaller, bör endast undantagsvis – liksom kustflottan – underställas viss militärbefälhavare. Inom varje militärområde torde – i den mån antalet baser över huvud kan anses tillräckligt – ett så stort antal baser finnas, att en rörlig basering skall kunna åstadkommas utan att därför

basering inom annat militärområde behöver ifrågakomma. En benhetlig ledning med ett allsidigt sammansatt högkvarter (den allsidiga sammansättningen synes motivera denna benämning) inom varje militärområde bör avsevärt kunna avlasta försvarsledningens högkvarter. Sålunda böra bl.a. flertalet samverkansfrågor, som med nuvarande organisation måste hänskjutas till den centrala ledningen, kunna avgöras i militärbefälsinstansen. Härigenom skapas möjligheter att begränsa omfattningen av högkvarterets organisation, vilket – som inledningsvis framhållits – är av stor betydelse för att detta skall kunna fungera på ett smidigt sätt.

Förslag till organisation av militärområdeshögkvarter framgår av bil 4.

V. Det militära försvaret i den lägre regionsinstansen

I den högre regionalinstansen är den militära ledningssidan bättre tillgodosedd än den övriga verksamhetsområden inom det totala försvaret. I den lägre regionalinstansen kan den civila administrationen falla tillbaka på gammal tradition. Kungl. Majt:s befallningshavare är bl.a. genom seklers hävd den naturliga centralpunkten på landsbygden. Länsindelningen är grundläggande för flertalet områden av den civila administrationen. Ur det totala försvarets synpunkt kan betydande fördelar vinnas med en gemensam indelning även i den lägre regionalinstansen. Även om vissa militära skäl tala emot, bör länsindelningen i största möjliga utsträckning följas även på den militära sidan. De nuvarande försvarsområdena överensstämmer också i huvudsak med länen.

Av skäl, som här icke närmare behöver påvisas, kommer det militära försvaret i denna instans att huvudsakligen beröra markförsvaret. Ledningen av det militära försvaret åvilar därför f.n. armén. Häri ligger den främsta orsaken till att marinen och flygvapnet icke i samma utsträckning som armén komma att syssla med det totala försvarets olika problem. Någon anledning att frångå den nuvarande ordningen torde icke föreligga.

Försvarsområdesbefälhavaren är sålunda den regionala befälhavaren som, direkt samverkar med landshövdingen samt de organ som i denna instans representera eller komma att representera övriga verksamhetsområden av det totala försvaret. Principiellt bör ha föra befälet över de enheter ur markförsvaret, som äro grupperade inom försvarsområdet. Inom de försvarsområden, där större fältförband avses grupperas, måste emellertid särskilda åtgärder vidtas, därför att försvarsområdesbefälhavaren och hans stab icke rimligen kan åläggas så stora uppgifter. Det är dock ett önskemål att försvarsområdesbefälhavaren har sådana kvalifikationer att ha kan anförtros befälet över brigad, som grupperats inom området.

Den föreslagna militärområdesindelningen innebär en halvering av antalet områden och en ungefärlig fördubbling av deras storlek. Härigenom kommer antalet försvarsområden inom varje militärområde att fördubblas. Emellertid ökar icke antalet direkt under militärbefälhavaren lydande försvarsområden i samma utsträckning, eftersom vissa försvarsområden komma att ingå i avdelade armékårområden, vilken fråga sammanhänger med markstridskrafternas operativa indelning. Armékåren föreslås bli den högsta operativa enheten inom militärområdet.

VI. Det militära försvarets operativa indelning och ledning.

Den operativa indelningen sammanhänger med den aktuella krigsplanläggningen.

Denna beror i sin tur på rådande strategiska läget som kan skifta högst avsevärt alltefter det politiska lägets växlingar. Därför bör icke den operativa indelningen fastlåsas på samma sätt som den regionala indelningen. Genom att områden som alltefter läge tillföras större enheter även tillföras erforderliga operativa ledningsorgan, uppnås den smidighet i organisationen som är nödvändig för att våra begränsade resurser skola utnyttjas på mest rationella sätt.

I militärområdesinstansen har föreslagits att militärbefälhavaren skall förfoga över en operativ stab ur vardera armén, marinen och flygvapnet. Dessa staber bör a dimensioneras alltefter militärområdets strategiska struktur. Sålunda erfordras t.e. icke samma utbyggnad av den marinoperativa staben i Norrland som inom Svealand eller Götaland.

Det har framhållits (sid 5) att armékåren bör inskjutas som en instans mellan militär befälhavaren och de operativa enheterna inom områden, där flera sådana äro sammandragna. Denna organisationsförändring kommer att inverka på den principiella uppbyggnaden av den operativa ledningen på armésidan.

Brigaderna äro de lägsta operativa enheterna. De äro dessutom de största enheterna i vår krigsorganisation med en ständig indelning till skillnad mot försvarsområdena, fördelningarna och armékåren som helt sammansättas alltefter uppgift och läge. Det har i föregående kapitel framhållits att försvarsområdena som regel bör kunna leda inom området grupperad brigad. Om däremot flera brigader grupperas inom samma försvarsområde förslår icke försvarsområdesstaben ur varken kvantitativ eller kvalitativ synpunkt. Det kan vidare erfordras en samordning av två eller flera försvarsområdens verksamhet. Av sambandstekniska skäl och på grund av militärområdenas storlek, torde det i sådana fall vara lämpligt att decentralisera ledningen från militärbefälhavaren åt en operativ chef med stab, här kallad armékårstab.

Inom områden, där stort antal brigader äro grupperade, att de icke lämpligen kunna ledas direkt från armékårstaben, bör erforderligt antal stridsledningsstab, här kallade fördelningsstab med signalförband tilldelas armékåren.

I nuvarande strategiska läge böra följande områden avdelas som armékårsområden:

1. Skåne
2. Stockholmsområdet
3. Mellersta Norrland
4. Övre Norrlands norra delar

Som allmän hållpunkt bör gälla att en armékårstab bör dimensioneras för att leda sammanlagt högst åtta fördelningar, självständiga brigader, försvarsområden och etappgrupper. Vidare bör armékårsområdet ur strategisk och geografisk synpunkt vara en naturlig enhet och icke större än att armékårchefen inom rimlig tid kan förflytta sig till aktuella punkter för att personligen kunna leda verksamheten där.

För ledning av det stora antalet förband, som i nuvarande planläggning avses för Skånes försvar, erfordras två kårstaber av här förordad storleksordning.

Emellertid torde det ur ledningssynpunkt vara en väsentlig fördel med ett enhetligt befäl över ett så begränsat geografiskt så begränsat område som Skåne. Två kårstaber bör liksom f n vara minst fyra.

Stockholmområdet (Fo 44, 46 och 47) har sådan strategisk betydelse att avsevärda styrkor (f n huvudsakligen kustartilleri och lokalförsvarsförband) alltid komma att grupperas här. Samordningen av det totala försvarets olika

verksamhetsområden framstår här som särskilt betydelsefullt.

Militärbefälhavaren torde i hög grad få ägna sig häråt. För att leda och samordna det militära försvaret krävs under militärbefälhavaren ett så kvalificerat ledningsorgan att det kan fungera även sedan större fältförband tillförts Stockholmsområdet. Härför erfordras en armékårstab.

Inom Norrlans militärområde måste på grund av de stora avstånden och signalförbindelsernas sårbarhet ledningsproblemen i instansen under militärbefälhavaren ägnas särskild uppmärksamhet.

För att leda försvaret inom mellersta Norrlands kustområde (Fo 23 och 24) erfordras en armékårstab. Om icke ytterligare förband tillförs området, torde någon fördelningsstab icke erfordras. För att samordna försvaret på djupet i den viktigaste operationsriktningen - mot Östersund – kan lämpligen Östersunds försvarsområde även ingå i kårområdet.

För försvar av Övre Norrland från Tre riksröset till Haparanda enligt gällande planer en armékår = VI. Milo trupper. Armékårområdets bredd är omkring 250 km. Kustområdet är förhållandevis vägrikt. I det inre av landet finns endast en genomgående operationsriktning utmed inlandsbanan. På grund av det stora avståndet mellan kustområdet och den inre operationsriktningen synes stora svårigheter förefinnas för en chef att direkt leda operationerna i bägge riktningarna. Dessa skäl talar för en uppdelning av operationsområdet på två kårområden, ett kustområde bestående av nuvarande Fo 67 och 63 och ett inre bestående av Fo 66 och 65. Inom kustområdet erfordras två fördelningsstaber. I inlandet torde däremot icke behövas någon fördelningsstab.

I utgångsgrupperingen skulle erfordras fem armékårstaber varav en förstärkt samt sex fördelningsstaber. För att möta oförutsedda händelser bör en kårstab finnas i reserv. Som strategiska reserver stå omkring en tredjedel av våra brigader. Om dessa tillföras en eller flera kårer, erfordras ytterligare fördelningsstaber, förslagsvis tre. För arméns operativa ledning på fastlandet krävs

Inom rikshögkvarteret en arméoperationsavdelning

Inom tre militärområdes högkvarter en arméoperationsavdelning

Sex armékårerstaber varav en förstärkt

Samt nio fördelningsstaber.

Behovet av kvalificerad personal i nuvarande och föreslagna krigsorganisation, av ovan berörda staber framgår av bilaga 5.

De marinoperativa staberna inom militärområdes högkvarteren ersätta de nuvarande marindistriktstaberna. Beträffande Norrlandskusten och Ostkusten innebär den föreslagna organisationen små förändringar. Inom Götalands militärområde kommer emellertid den marinoperativa staben att ersätta Sydkustens, Öresunds och Västkustens marindistrikt. Den närmare detaljutformningen av ledningsorganisationen bör med hänsyn härtill närmare utredas.

Souschefen för luftförsvarsoperationerna leder underställda jaktflottiljer, spaningsförband, basförband, territoriellt och flygfältsluftvärn samt luftbevakningen. I nuvarande organisation är beträffande flygförbanden denna princip genomförd i Övre Norrland, där chefen för 5. Flygeskadern för befälet över samtliga här grupperade flygförband. Denna princip skulle tillämpas över hela landet (utom beträffande attackflyget). Förslaget innebär, att av de nuvarande eskadercheferna tre blir territoriella luftförsvarschefer medan attackeskadern bibehålles i dess nuvarande form. Beträffande spaningsflyget bör

närmare utredas om spaningseskadern bör bibehållas. Eventuellt kan den nuvarande spaningseskaderstaben ersättas med ett ledningsorgan anslutet till vardera rikshögkvarteret och milohögkvarteren.

VII. Befäls- och samverkanslinjer

I nu gällande organisation lyda ur operativ synpunkt följande myndigheter direkt under högkvarteret:

Sju militärområden
Fem marindistrikt
Kustflottan
Fem flygeskadrar d.v.s.
Aderton myndigheter

Den föreslagna organisationen innebär att antalet rikshögkvarteret direkt underställda myndigheter nedgår till tillsammans sju myndigheter, nämligen

Fyra militärområden
Kustflottan
Attack- och eventuellt spaningseskadern

Antalet myndigheter, som äro direkt underställda eller samverkande med militärbefälhavarna i nuvarande organisation, har tidigare berörts (bilaga 1).

I denna har för jämförelse inarbetats motsvarande uppgifter för den föreslagna organisationen. Nedanstående tabell utgör ett utdrag ur bilaga 1.

	Militärområde											
	I	III	S:a	Göta lands	IV	V	S:a	Svea lands	II	VI	S:a	Norr lands
Direkt underställda operativa chefer ur armén	18	5	23	11	8	4	12	7	11	15	26	5
Med milbef samverkande myndigheter	41	28	69	47 ¹ 11 ²	45	32	77	56 ¹ 12 ²	28	19	47	26

1) Utan att "Överståthållarämbeten" införes

2) Om "Överståthållarämbeten" införes.

Antalet direkt underställda operativa chefer per militärområde blir i nuvarande organisation i förhållande till föreslagen 10 till 7. Motsvarande tal för direkt samverkande myndigheter bli 33 till 11 respektive 43, beroende på om en högre regional myndighet, "Överståthållarämbete" införs eller ej. Sammanställningen visar, att den föreslagna organisationen ur ledningssynpunkt innebär väsentliga fördelar såväl för det militära som det totala försvaret. Särskilt framträder önskemålet att inrätta en "civil" myndighet i den högre regionalinstansen. Även om en dylik icke kommer till stånd, innebär den föreskrivna organisationen – trots att antalet direkt samverkande myndigheter per militärområde, som enhet under militärbefälsinstansen.

VIII. Fredsorganisation

Inledningsvis har framhållits att nu gällande fredsorganisation tagits till utgångspunkt för utredningen. Detta innebär att krigs- och fredsorganisationen i vissa fall ej överensstämmer. Exempel härpå är luftvärnet, som i operativt hänseende hänförs till luftförsvaret men i utbildningshänseende tillhör armén. I central instans torde samordningen av luftförsvaret åligga försvarsstabens operationsavdelningen medan den i den högre regionala instansen finnes en särskild operativ stab för luftförsvaret. Fullt rationellt kan organisationen icke bli, förrän luftvärnet helt överföres till flygvapnet.

Av de föregående kapitlen torde det framgå att verksamheten inom armén har ett väsentligt större omfång än inom marinen och flygvapnet. I central instans tar detta sig uttryck i att souschefskapet för operationerna och utbildningen vid marinen och flygvapnet kan bestridas av en befattningshavare (marin- och flygstabschefen), medan det vid armén erfordras två. Samma blir förhållandet i den högre regionalinstansen. Här förutses, att souschefen för marin- respektive luftförsvarsoperationerna tillika är chef för marinens respektive flygvapnets utbildningsenheter inom militärområdet och att han i denna egenskap lyder direkt under marin- respektive flygvapenchefen. Däremot torde souschefen för arméoperationerna redan i fredstid ha en så avsevärd arbetsbörda att han icke rimligen dessutom kan svara för arméns utbildningsenheter. Det förutsättes därför, att en särskild befattningshavare med stab är chef för arméns utbildning inom området. Han bör lyda direkt under chefen för armén. Operativa och principiella ärenden böra dock underställas militärbefälhavaren.

Utbildningscheferna i militärområdesinstansen måste liksom deras staber vara högt kvalificerade i fred. I krig torde dessa kvalificerade krafter erfordras för den operativa verksamheten. Inom marinen och flygvapnet kommer så också att ske med föreslagen organisation. På motsvarande sätt böra utbildningsstaberna inom armén utnyttjas i krigsorganisationen, förslagsvis som stommar till kårstaberna.

Om territoriella chefer för luftförsvaret föreslås inrättas och dessa tillika ges befälsrätt över inom deras område belägna utbildningsenheter böra - vilket framgår av bilaga 3 - i flygledningen inrättas inspektörsbefattningar för jakt-, attack- och spaningsflyget. Samtidigt utgå eskadercheferna i fredorganisationen.

Det har inledningsvis framhållits nödvändigheten av att inskränka antalet myndigheter i den högre regionalinstansen för att nedhålla kostnaderna samt för att kunna besätta betydelsefulla poster med tillräckligt kvalificerade befattningshavare. Det är sålunda ett bestämt önskemål att en omorganisation icke medför ett ökat personalbehov utan om möjligt besparingar. En jämförelse mellan antalet beställningar i lönegraderna Mp 21 - Mo 14 i nu gällande och i föreslagen organisation har gjorts i bilaga 6.

Lönegrad	Gemensam stat			Armén			Marinen			Flygvapnet			Summa
	Nu	Förslag	" + " " - "	Nu	Förslag	" + " " - "	Nu	Förslag	" + " " - "	Nu	Förslag	" + " " - "	
Mp 21	1	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Mp 20	-	3	.+3	1	1	0	1	1	0	1	1	0	.+3
Mp 19	-	-	-	1	1	0	1	1	0	1	1	0	-
Mo 17	1	1	0	8	6	.-2	4	4	0	-	2	.+2	0
Mo17/14	1	1	0	1	-	.-1	-	-	-	-	-	-	.-1
Mo 14	-	4	.+4	17	14	.-3	6	5	.-1	8	8	0	0

Förslaget innebär för hela krigsmakten en utökning av tre Mp 20-beställningar å försvarets gemensamma stat. Ökningen kompenseras dels genom en minskning av 1 Mo 17/14 lön, en marindistriktschef, fyra flygbasområdeschefer samt genom besparingar, som kunna göras genom sammanslagning av avdelningar i de nuvarande militärbefäls-, marindistrikts- och flygbasområdesstaberna till de föreslagna militärområdenas försvarsstaber. Armén vidkännes icke obetydliga statsminskningar i huvudsak till förmån för försvarets gemensamma personalstat. Flygvapnet ökas med två generalmajorsbeställningar. Chef för försvarshögskolan, vilken befattning f n icke återfinnes i nuvarande personalstater, är medtagna i beräkningarna.

IX. Sammanfattning

Det militära försvarets ledning har behandlats dels ur det totala och dels ur det militära försvarets synpunkt. Vår nuvarande organisation är behäftad med vissa svagheter. De viktigaste äro

I central instans: beslutanderätten starkt centraliserad, försvarsgrenarna olika representerade i högkvarteret och ett alltför stort antal direkt under högkvarteret lydande myndigheter;

I högre regionalinstans icke enhetlig ledning, helt baserande sig på samverkan utan att ansvarig beslutande myndighet finnes i denna instans, varje försvarsgren har sin egen territoriella indelning, alltför stort antal myndigheter, som är direkt underställda eller direkt samverkande med kårchef (militärbefälhavare)

Det första och viktigaste kravet på den militära ledningsorganisationen torde vara att anpassa densamma efter det totala försvarets krav. Genom att i högre regionalinstansen införa ”överståthållare” vid sidan av militärbefälhavaren samt genom att helt samordna den militära och civila territoriella indelningen i denna instans torde det viktigaste kravet härvidlag vara uppfyllt. För att uppnå denna överensstämmelse (av personella- och kostnadshänsyn torde högst tre överståthållarämbeten kunna organiseras) liksom för att nedminska antalet högkvarteret direkt underlydande myndigheter har antalet militärområden på fastlandet minskats till tre. Genom att införa enhetlig ledning av det militära försvaret i den högre regionalinstansen erhålles klara ansvarsförhållanden, möjliggöres decentraliserad ledning under högkvarteret samt underlättas samverkan med övriga verksamhetsområden inom det totalförsvaret.

Föreslagen organisation av högkvarteret bygger på principen att likartade ärenden skola behandlas på likartat sätt inom försvarsgrenarna. Den tar vidare hänsyn till det läge, som kan uppstå, om våra stridskrafter skola samordnas med allierade. Det viktigaste verksamhetsområdet i krig - det operativa - bör främst tillgodoses. Försvarsgrenarnas främsta representanter - försvarsgrencheferna - böra vara ansvariga operativa chefer. För att icke skapa ett konstlat mellanled överbefälhavaren och militärbefälhavarna böra försvargrencheferna vara föredagande för överbefälhavaren, som om så befinnes lämpligt - kan delegera beslutanderätten till försvarsgrenschef.

Den militära ledningsorganisationen uppbyggs på principiellt samma sätt i central instans och högre regionalinstans. Under militärområdeshögkvarteret bör armékåren vara högsta instans på armésidan, vilket är betingat dels av militärområdenas ökade storlek dels av kårchefernas (militärbefälshavarnas) alltför stora ansvarsområde i nuvarande organisation. Genom att införa operativa

territoriella luftförsvarschefer under militärbefälhavarna säkerställs en enhetlig ledning av luftförsvarets olika delar. Samtidigt underlättas samverkan med övriga försvarsgrenar.

Föreslagen organisation torde inom nu gällande personell och ekonomisk ram tillgodose icke endast det militära utan även det totala försvarets krav på en effektiv ledning bättre än vad nuvarande organisation gör.

IV. Militärbefälsstaben 1/10 1942 – 31/9 1966^(avskrift)

*Mj Olof Brodd artikel 1985-06-28 IV.Milostaben / Adm/arkiv 801
(Fk1944 / I8; Mj i P 10 reserv 1975, f 1920)*

Staben bildades (1942 års försvarsbeslut) genom sammanslagning av de genom 1936 års härordning fastställda myndigheterna IV. Arméfördelningen och Östra militärområdesstaben. (Riksdagens skrivelse 1942 nr 374. Kungl Maj:ts proposition nr 210 1942)

Staben upphörde 31/9 1966. Arbetsuppgifterna övertogs 1/10 1966 av Östra militärområdesstaben. Stor del av IV. Militärbefälsstabens personal överfördes till den nya organisationen. Siste militärbefälhavaren generalmajor Gustav Åkerman blev den förste militärbefälhavaren för Östra militärområdet.

Från 1/1 1965 skrevs 4. Militärområdet och 4. Militärområdesstaben.

Från 1894 till 1927 benämndes fördelningen IV. Arméfördelningen. Den bytte namn mellan 1928 och 1937 till Östra arméfördelningen med Östra brigaden. Åren 1937 – 1942 återkom IV. arméfördelningen med tillägget: samt Östra militärområdet.

IV. arméfördelningsstaben, som även var fredsmyndighet, hade territoriellt ansvar men kunde få och fick operativa uppgifter inom andra delar av landet. Under de första krigsåren (beredskapsåren) organiserades följande försvarsområden (fanns ej i fredstid): Västervik, Norrköping, Linköping, Örebro, Nyköping, Strängnäs, Stockholm, Norrtälje, Östhammar, Stockholms skärgård och Sala.

Östra militärområdesstaben hade sedan 1/1 1940 (SF 1939/943) ansvaret för inskrivningsområdena, Östergötland, (inklusive Västerviks rullföringsområde) Örebro (inklusive Kristinehamns och Filipstads rullföringsområden) Södermanland, Stockholm och Uppsala samt för planläggningen av lokalförsvaret. Staben var underställd chefen för IV. Arméfördelningen.

[...] hänvisning till 10 st bilagor – *ej här* [...]

Alla organisationsförändringar är betingade av att någon (eller några) vill effektivisera och rationalisera och därigenom minska kostnader och personalstyrka.

I IV. Arméfördelningens fredsorganisation ingick enligt Svenska Försvarsväsendets Rulla 1942 18 officerare och underofficerare. I Östra militärområdesstaben ingick 6. Totalt 24 st officerare och underofficerare. I IV. Militärbefälsstaben enligt Rullan av 1943 fanns 25 st officerare och underofficerare.

År 1966 hade siffran stigit till 39.

Staben startade med 3 generaler. 1966 fanns en, militärbefälhavaren.

Stabschefen, dåvarande majoren af Klintberg, har berättat att svårigheterna att leda staben och skapa lämplig arbetsordning samt rimliga föredragningsformer till en början var stora.

De gamla lokalerna i Stockholm för de upphörda staberna bibehölls första tiden. Detta underlättade ej expeditionstjänsten. Olika expeditionsrutiner från IV. Arméfördelningen och Östra militärområdesstaben väl inarbetade var tydligen besvärliga att bryta och ena. Staben fick dock relativt snabbt gemensamma lokaler på Stureplan och flyttade 1949 till Kungl livregementets till häst (K1) ,(senare Livgardesskvadronen) kaserner. 14/6 1963 flyttade staben till nyuppförd stabsbyggnad i Strängnäs.

Intresset för expeditionstjänst och arkivbildning har växlat under IV. Militärbefälsstabens 24-åriga tid.

Den decentraliserade expeditionstjänsten har icke underlättat arkivarbetet. Rutin- och organisationsförändringar har varit många. Arkivförteckningarna följer i huvudsak organisationsförändringarna och torde återspegla arbetsrutinerna.

Staben hade icke tillgång till grupperingsplats (Gpl) i bergslyddsrum. För att inte röja det öppna grupperingsområdet före mobilisering omgavs detta med ytterligt stor sekretess. Samverkande myndigheter och huvuddelen av stabens personal skulle först vid mobilisering få bryta sigillerade kuvert, som innehöll bl.a. grupperingsplatser.

Östra militärområdesstaben betalade årligen avgift för ett bankvalv vid en provinsbank. 1974 kontrollerades valvet, då ingen hade kännedom om varför avgift erlades. I detta, som ej varit besökt sedan 1966 (65?) , återfanns operationsorder och andra handlingar av avgörande betydelse i samband med mobilisering och krig. Handlingarna var ej registrerade och saknades således icke!

Registret (dagslistorna) över kvalificerat hemliga handlingar fördes av militärbefälhavarens sekreterare. Minst 16 personer ansvarade under årens lopp för denna verksamhet. I många fall är det omöjligt att fastställa, vem som sist kvitterat en handling. Brister, som upptäcktes, reglerades i huvudsak efter omorganisationen till militärområdesstab.

Man kan konstatera att av de handlingar som medfördes från Stockholm till Strängnäs stora delar förstörts utan att strykningar skett i dagslistor. Under en kort period tömdes fyllda pärmar med öppna handlingar direkt i pappersäckar. Genom detta förfarande mörklades långa perioder av arbetet. Intresset för arkivtjänsten från i varje fall stabschefer och expeditionsofficerare på 60-talet måste ha varit utomordentligt lågt. Bristen på kunskap om denna tjänstegren torde kanske utgöra en förmildrande omständighet.

Under åren 1965 – 1970 ansvarade i praktiken en helt utbildad man för arkivvården.

Överlämningen av handlingar från IV. Militärbefälsstaben till Östra militärområdesstaben skedde i flera fall utan egentlig kontroll. Vid inventeringar – försök till inventeringar – har konstaterats stora (oförklarliga) brister på handlingar från IV. Militärbefälsstaben.

Riksarkivets gallringsbeslut nr 97 den 6 juni 1964 angående militärbefälsstaverna kom 2 år före stabernas upphörande. Beslutet synes vara uppbyggt kring den organisation som gällde 1963. Flera organisationsförändringar sedan 1942 har dock genomförts. Exempelvis har mobiliseringsärendena ”bytt avdelning”. Svårigheterna att få in handlingar från ”övertagande handläggare” inom Östra militärområdesstaben har varit stora. Våren 1984 erhöles de sista handlingarna rörande kassatjänsten.

Kårstabsorganisation 1953

PM angående organisation av kårstaber och fördelnings(försvarsområdes-) staber grp B
(Arméstaben, taktikavdelningen Den 21/1 1953)

Avskrift

PM

angående organisation av kårstaber och fördelnings (försvarsområdes-) staber grp B

3. Våra nuvarande armékårer (enligt utländsk terminologi närmast fältarméer) äro på grund av sin storlek och de omfattande kraven på samverkan med flyg- och arméstridskrafter samt med ett stort antal civila myndigheter svårhanterliga. Antalet direkt underlydande myndigheter och förband är ur ledningssynpunkt alltför stort. Som ett exempel kan anföras, att direkt under chefen för 3.ak lyda sammanlagt 18 fördelningar, brigader, etappgrupper och försvarsområden samt 17 andra, lägre förband. Samtidigt skall kårchefen direkt samverka med minst ett 40-tal militära och civila myndigheter.

I samband med de taktiska studierna - senast under kårstabsövningen med 3. Kårstaben 1952 - har därför ett oavvisligt behov framträtt av särskilda kvalificerade högre staber - kårstaber enligt utländsk terminologi - med möjligheter att under militärbefälhavare leda en armékårs om två-tre förstärkta fördelningar operationer. Dessa erfarenheter ha tillfullo bestyrkts under FHS senaste lärokurs samt vid undervisningen på KHS.

Genom tillgången på sådana kårstaber skulle antalet direkt under militärbefälhavare lydande förband nedbringas, samve4kan med civila myndigheter underlättas och operationernas lättare kunna samordnas på fältet samtidigt som de smidigare än nu skulle kunna avpassas efter händelseutvecklingen. Ur taktisk synpunkt föreligger sålunda ett bestämt önskemål, att sådana stabsorgan snarast skapas. F n föreligger behov i första hand inom I. militärområdet, där två under militärbefälhavaren lydande kårstaber äro önskvärda. På längre sikt är det önskvärt, att möjligheter skapas att organisera flera sådana staber.

Då tillkomsten av sådana staber påverkar utformningen av både de nuvarande kår(militärbefäls-)staberna och fördelningsstaberna, är det angeläget att dessa olika stabsorganisation utarbetas i ett sammanhang.

Till Arméstabens Organisationsavdelning

Det är tänkbart att, dessa kårstaber under vissa förutsättningar skulle kunna byggas upp kring de försvarsområdesstaber - f n i första hand fo 11 och 14 - vars uppgifter kårstaberna borde överta i krig. Härigenom skulle personalbehovet kunna minskas och god sammanknytning mellan fredsförberedelser och krigsanvändning erhållas samtidigt som anknytningen till de territoriella förhållandena skulle bli god.

Som försvarsområdesbefälhavare i fred bör i så fall placeras den regementsofficer, som i krig avses bli kårstabschef. Dessa viktiga försvarsområdesstaber böra utformas så att de dels bli i stånd att utföra krigsplanläggningsarbete, del bli lämpade att smidigt ökas ut till kårstaber genom att tillföras en kårstab grp B.

Kårstaberna synas kräva relativt fullständiga sektion I-III samt stabskompani och sambandskompani(-er).

Som kårchef bör placeras generalsperson eller överste, som är välförtrogen med förhållandena i avsett kårområde.

4. Inom de militärområden, som på grund av bristande tillgång tillsvidare inte kunna tilldelas kårstaber av ovan föreslagen typ, kan det bli nödvändigt att tillföra ytterligare stabspersonal till fördelningsstab och försvarsområdesstab, för att fördelningschefens respektive försvarsområdesbefälhavarens möjligheter att leda även förband, som tillföres som förstärkningar, skola ökas.

Denna stabspersonal bör organiseras som en fördelnings- och försvarsområdesstab grp B och främst innehålla kvalificerad personal för sektion I och II samt förstärkning av fördelnings (försvarsområdets) sambandsmöjligheter.

Det bör dock framhållas, att denna lösning är ett provisorium i väntan på att det tidigare angivna större antalet kårstaber kan organiseras och att den icke får försena arbetet på att skapa dessa.

A.Kjellgren
Avdelningschef

Ove Ljung

Utformning av Ledningscentral för skyddad ledning.

Här bör påpekas att nedanstående citat är tagna ur en nyutgiven skönlitterär fiction av ett möjligt kommande svenskt scenario. Den direkt ur boken citerade texten utgör en intressant beskrivning av utformningen av en möjlig modern "Gpl".

Alla eventuella likheter med verkligheten är sannolikt en ren tillfällighet.

UTDRAG:

*(Lars Wilderäng "Midsommargryning" 2013
ISBN 978-91-87135-24-8, sid 79 ff)*

Avseende anläggningen "ALBERT" [---]

I och med mellandagskriget hade inriktningen dock ändrats, och bergets fyra stora bergrum och tolv byggnadsskepp hade återställts. Även de civila delarna hade utrustats och nu fanns det både TV och radiostudio i berget, för TV-tittarna identisk med den studio som *Rapport* normalt sändes från.

Naturligtvis fanns där också en mindre plenisal för krigsdelegationens riksdagsledamöter. Insatsstaben hade under de senaste åren opererat från Albert även vid normalt låg beredskap, även om det ställde krav på pendling för dem som normalt tjänstgjorde vid Ledningsregementet i Enköping eller vid det nya högkvarteret i Kungsängen.

På bergen runt Albert fanns de sändarannex för Försvarets Telenät FTN, som servade berget. Alla anslutningar var förstas nergrävda och ingjutna under betong för att inte skadas ens av kärnvapen. Visserligen skedde kommunikationen mest via fiberkabel numera, även mot omvärlden, men det låg också elkablar nergrävda i betongkulvertarna för att ordna elförsörjningen för sändarannexen från Eldforsens kraftverk. Slogs allt ut kunde en serie med enorma dieselmotorer driva hela Albert. Annexen hade förstas även egen nödström. Kylvattnet från Albert pumpades ut i sjön Vakern för att minimera anläggningens infraröda signatur. [---]

Avseende anläggningen "ALBERT" sid 83 ff [---]

En kort passage ledde fram till ett enormt bergrum som var över tio meter högt och åtminstone hundra meter långt. Fyra stora byggnader, som var och en vilade på dussintals stötsvågsdämpande fjädrar fyllde rummet. Byggnaderna låg i ett rutnät, och i passagen mellan dessa kunde Erik se hela vägen från till dörrarna i den motsatta änden av bergrummet. På andra våningen i de fönsterlösa trevåningsbyggnaderna gick överbryggda broar mellan husen så att man inte skulle behöva gå ut i bergrummet för att passera mellan de fyra byggnaderna.

Det här var det militära bergrummet. Ett av husen var avsett för själva Insatsstaben, medan var och en av de tre försvarsgrenarna, markstridskrafterna, luftstridskrafterna och marinstridskrafterna, hade var sitt separat hus, där respektive försvarsgrens-

inspektör hade sin egen krigsstab.[---]

Avseende anläggningen "ALBERT" sid 84 ff[---]

För att komma till det tredje och sista bergrummet var man tvungen att passera genom civilisternas bergrum, om man inte valde att gå igenom det största serviceinslaget . Här fanns alla tekniska stödfunktioner för förläggningarna, anläggningens dieselgeneratorer och övriga tekniska system samt kök, sjukhus, tandläkarklinik och rekreationsrum. Det fanns även en mindre biograf, tänkt att fungera som föreläsningssal eller aula, om man inte använde den större plenisalen i ett av civilisternas hus.

Det fanns förstås separat nödström, enklare sjukrum och möjlighet till vila, rekreation och matrum i varje bergrum, ifall det inte skulle vara möjligt att röra sig mellan dem. Normalt användes servicebergets sovsalar, men vid full bemanning fanns det inte sängar nog för den tusenhövdade personalen, utan man fick sova i treskift. Erik hade dock lyxen att ha egen sovplats på sitt kontor. '[---]

Avseende anläggningen "ALBERT" sid 85 ff – lägesrummet[---]

Mitt i taket hängde fyra projektorer, som var och en projicerade kartor, grafik, videofilmer, foton och rader med uppgifter på dukar på en av rummets fyra väggar. På en halv meter hög plattform i mitten av rummet stod ett konferensbord, omgärdat av bord med datorskärmar som man kunde nå om man snurrade konferensbordets snurrstolar. I övrigt fanns det ett tjugotal arbetsplatser i lägesrummet, de flesta med två eller tre datorskärmar. Uniformerad personal satt framför skärmar eller stod i grupper och diskuterade. Sorlet av röster överröstades nästan helt av datorfläktarnas brusande, skrivarnas surrande och duset från luftkonditioneringen. Rummet var två våningar högt men utan luftkylning skulle temperaturen snabbt höjas till bastunivå.[---]

Utdrag ur boken ”Motstånd mot stormakt”

Linell och Sahlén, Norstedts förlag 1950

Utdrag ur ”Motstånd mot stormakt”; Sahlén – Linell; Norstedts 1950; Sidan 160-161

[...]

I regionala instanser är splittringen ännu större. Det militära försvaret är inte ens territoriellt samordnat. Den operativa verksamheten till lands leds av militärbefälhavare och till sjöss dels av chefen för marinen, dels av marindistriktschefer. Gränsen mellan militärområden och marindistrikt sammanfaller inte. Den flygmilitära bastjänsten och luftbevakningen leds av flygbasområdeschefer, vilkas områden inte överensstämmer med områdena för lant- och sjömilitär ledning. Den flygoperativa verksamheten leds centralt av chefen för flygvapnet, under vilken lyder eskaderchefer utan territoriella befäl. Praktiska skäl men också alltför många prestigeskäl har hittills omöjliggjort försök till en bättre tingens ordning. Den norska försvarskommittén har härvidlag nått enighet. I Nordnorge finns en överbefälhavare med personal ur alla försvarsgrenar i sin stab.

Den regionala samordningen mellan det militära försvaret och övriga delar av det totala försvaret sker i princip mellan försvarsområdesbefälhavare och länsstyrelse. Icke heller härvidlag sammanfaller alla gränser, bland annat därför att viss läns konfiguration inte låter sig förenas med operativa krav. Inom varje länsstyrelse finns en försvarsavdelning med civilförsvarsdirektör och militärassistent. Det är högst önskvärt att länsstyrelsens organisation och arbetsformer i krig utreds av den sittande länsstyrelseutredningen så att behovet av personal för att samordna all civil verksamhet i länet under krig klarläggs. Detta är så mycket viktigare som man måste räkna med att landsdelar kan avskäras från förbindelse med högre myndigheter, varvid den civila verksamheten måste ledas regionalt i nära samverkan med militära chefer. Skall en sådan samverkan kunna leda till snabba åtgärder måste samarbetslinjerna vara enkla, antalet samråd begränsas och beslutanderätten läggas på så få händer som möjligt. Regional ledning av det ekonomiska försvaret saknas. Ett kontaktorgan till militärbefälhavare borde finnas.

[...]

Utdrag ur "Motstånd mot stormakt"; Sahlén – Linell; Norstedts 1950; Sidan 170

[...]

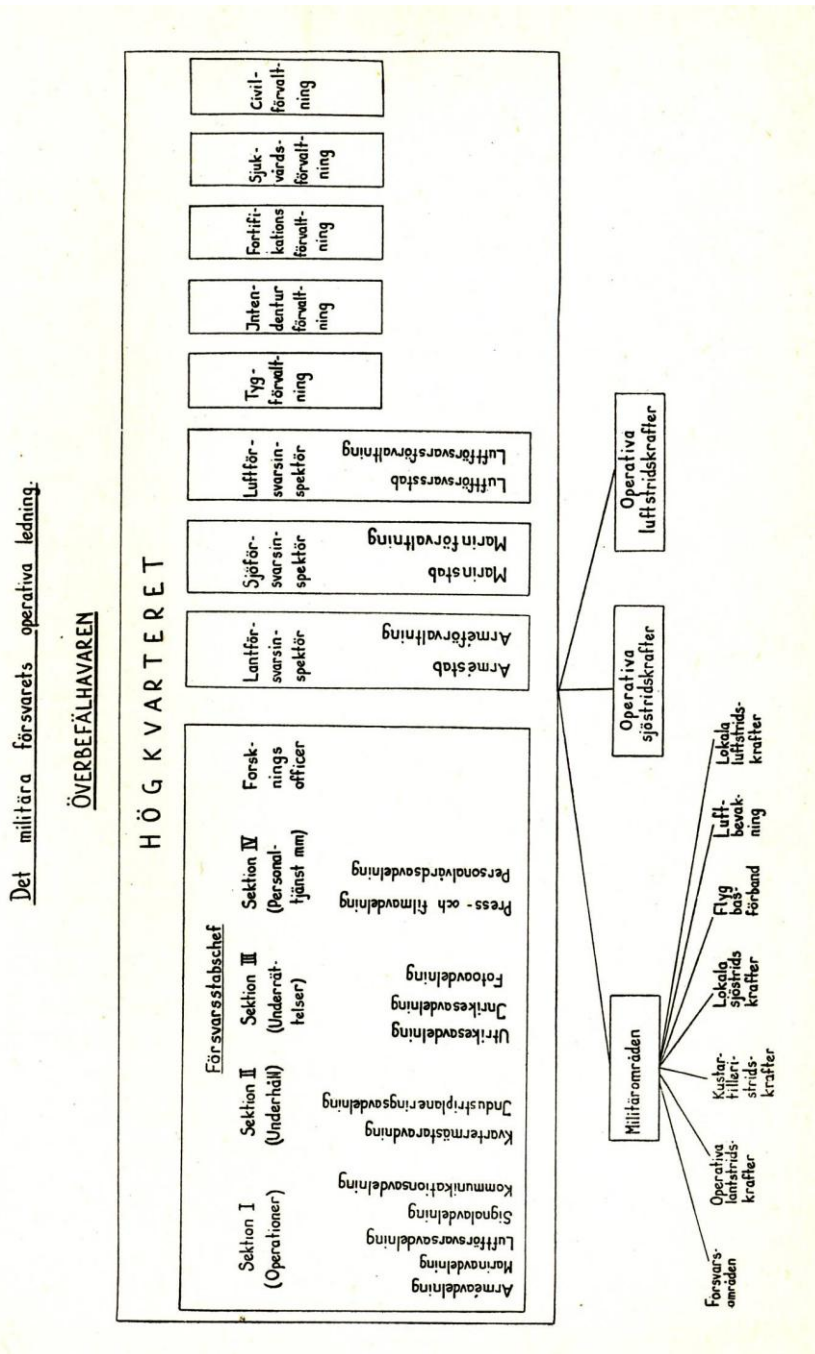
Nästan alla är överens om nödvändigheten av en enhetlig ledning i krig. I fråga om nödvändigheten härav även i fred går dock åsikterna isär. Och dock borde även i detta fall den allmänna principen gälla, att de som skall samarbeta i krig, även i fred bör ges tillfälle att förbereda krigsuppgiften under den för krig gemensamme chefen.

Härigenom undviks bland annat olägenheten av övergång till nya organisationsformer och befälslinjer just i ett krig inledningsskede, vilket – i varje fall för oss – säkert kommer att bli kritiskt. En enhetlig central och regional ledning i såväl fred som krig är därför ett angeläget önskemål.

Det militära försvarets operativa ledning bör i princip organiseras i enlighet med skissen på sid. 171. Detta innebär att den operativa verksamheten till lands, till sjöss och i luften förbereds av en gemensam sektion i försvarsstaben. Därigenom blir denna i personellt hänseende allsidigt sammansatt till båtad för en gemensam grundsyn på landets försvarsproblem. För att möjliggöra en sådan organisation bör gemensam högre utbildning av stabsofficerare snarast komma till stånd.

[...]

Skiss från sidan 171

Utdrag ur "Motstånd mot stormakt"; Sahlén – Linell; Norstedts 1950; Sidan 173

[...]

Betydelsen av en enhetlig regional ledning har tidigare framhållits. I de regionala instanserna – militärområdena – bör därför befälet utövas av en militärterritoriell chef, som i alla avseenden är ansvarig för området militära försvar och för samverkan med civila instanser. Som chef för militärområdet utses den lämpligaste - oberoende av om vederbörande är flyg-, marin-, eller arméofficer. De operativa sjö- och luftstridskrafterna bära lyda direkt under överbefälhavaren. Delar av dem kan dock tillfälligt ställas till territoriell chefs förfogande. Härigenom möjliggörs även regionalt en enhetlig operativ ledning. Flygbasområden samt marindistrikt uppgår i militärområdena i och

med genomförandet av en enhetlig militärterritoriell indelning. Nuvarande militärbefäls-, marindistrikts-, och flygbasområdesstaber slås samman till en gemensam militärområdesstab, i vilken sjö-, luft-, och lantstridskrafternas operativa avdelningar ingår vid sidan av varandra. Inte obetydliga personalbesparingar kan härigenom åstadkommas.[...]

Utdrag ur "Motstånd mot stormakt"; Sahlén – Linell; Norstedts 1950; Sidan 204

[...]

Högre staber och de viktigaste stridledningsorganen i luftförsvaret behöver fullträffsäkra lokaler för att kunna arbeta effektivt. De svårersättliga radarstationerna, som är luftförsvarets och kustförsvarets viktigaste ögon, bör ges bästa möjliga skydd. Härfor oundgängliga kostnader belöper sig till c:a 40miljoner kronor.

Utdrag ur "Motstånd mot stormakt"; Sahlén – Linell; Norstedts 1950; Sidan 212

[...]

Försvarsfrågan gäller nu främst, hur många "de översta miljonerna" skall bli och hur det skall användas. Vi behöver 1200 – 1300 miljoner och de måste användas så att vi får ett försvar, som under de första veckorna och månadernas våldsamma påfrestningar kan bjuda motstånd mot stormakt, och så att vi kan förbli självförsörjande på områden, där hjälp under alla förhållanden är omöjlig eller osannolik. Det sistnämnda gäller främst befästningar, som ingen lär bygga åt oss, ammunition till våra egna vapen, livsmedel och – soldater.

[...]

Observera att kostnader här givetvis är angivna i 1950 års prisläge!

PM angående signaltruppernas krigsorganisation 1942 i jämförelse

Vid KHS stabstjänstövning den 3/2 – 7/2 1942, var deltog ett stort antal signalförband, framhöll chefen för KHS bl.a. följande:

”En sammanfattning av under övningen gjorda erfarenheter på signaltjänstens område giver tydligt vid handen att en väsentligt utökad signalorganisation särskilt beträffande stabssignalförbanden är oundgängligen erforderlig, om rörliga operationer av den art, som under övningen förutsatts, över huvud taget skola kunna genomföras. Härvid måste främst behovet av snabba linjebyggnadsenheter och av radiostationer med tillräcklig räckvidd, rörlighet och framkomlighet beaktas”.

Jämför man den svenska krigsorganisationen med de krigförande staternas, så är den svenska betydligt svagare. Av bifogade tablå bil 1 framgå fördelningssignalförbandens personalstyrkor vid tyska, amerikanska, finska, och svenska arméerna, medan bil 2 lämnar motsvarande uppgifter rörande kårsignalförbanden. Den finska armén, som bör visa den största likheten med den svenska, har sålunda övergått till en bat om 3 signalkompanier per inf div, under det att den vid krigets början endast hade 2 kompanier i såväl division som kår. Övergången till signalbat vid divisionen anses i finska armén vara en mycket stor vinst. I Tyskland är utökningen påtaglig. Vid krigets utbrott fanns visserligen vid varje inf div en NachrichtenAbteilung organiserad som en bat, men ha kompanierna senare givits betydligt ökad manskapsstyrka och erhållit ett flertal nya enheter. Vid armékårens NachrichtenAbteilung är kompaniernas antal 4 och har personalstyrkan i det närmaste fördubblats sedan krigets början. Den grundregel, som rikskanslern uppställt för signaltruppernas organisation, lär vara följande:

”Det är bättre med endast 6 eller 7 infbat i div, om de insätts på rätt sätt än med 9, som irra omkring utan ledning. Erfordras omskolning av ett par tre inf bat till signalbat för att säkerställa ledningen, så skall detta ske (utdrag ur överstelöjtnant Crafoords rapport från Finland juni 1942).

Införandet av tung 4-ledarkabel måste anses som en nödvändighet, om de för operationerna nödvändiga signalförbindelserna skola kunna upprättas och hållas. Vi torde i vårt land allt för mycket ha satt vår tillit till de permanenta telefon- och telegrafförbindelserna och i allt för hög grad bortsett från sabotage- och bombriskerna.

Studerar man de båda tablåerna bil 1 och 2, framgår följande:

Fördelningssignalförband.

- 5) Personalstyrkan.
Tyskland och Finland ha i det närmaste samma personalstyrka. Tyskland kommer något högre på grund av förekomsten av en lätt förrådskolonn. Amerika, som ännu fasthåller vid kompaniförbandet, har inom detta mycket stora plutoner. Personalstyrkan uppgår till 261 enligt tidigare organisation och c:a 400 enligt en nyare organisation. Vårt land skulle enligt förslaget få en personalstyrka av 336 man, sålunda avsevärt mindre än USA och 1/3 mindre än Finland och Tyskland.
- 6) Fordonsantalet.
Fordonsantalet låter sig icke jämföras, enär Tyskland och USA hava helt motoriserade signalförband. Vårt land skulle dock enligt förslaget ligga avsevärt lägre än Finland. (*Finland 50, Sverige 30*)

- 7) Antalet byggande enheter och ledningslängd
Antalet byggande enheter är för Tyskland 13, USA 20, Finland 18 och Sverige enligt förslaget 14. Ledningslängderna äro i samtliga fall i det närmaste lika mellan 220 – 300 km.
- 8) Radiostationer
Radiostationernas antal är för Tyskland 16, USA och Finland 14 och för Sverige enligt förslaget 12.

Kårsignalförbanden

- 5) Personalstyrkan
Tyskland har den största personalstyrkan, i det närmaste 1000 man. USA kommer närmast därefter med omkring 850 och Finland med omkring 650. Sverige skulle enligt förslaget få en personalstyrka om 592. Om man bortser från vissa specialorganisationer i Finland, torde den finska och den föreslagna svenska organisationen överensstämma.
- 6) Fordon
Tyskland och USA ha ungefär samma antal motorfordon och likaledes Finland och Sverige enligt förslaget.
- 7) Byggande enheter och ledningslängder
Tyskland har 25 byggande enheter. USA 32, Finland 28 och Sverige enligt förslaget 30. Dock är det att märka att i den svenska bataljonen inräknas 18 byggande enheter för blanktråd, som i övriga arméer bygges av i högre enheter ingående signalförband. Ledningslängderna är ungefär lika för Tyskland och Finland med för Sverige enligt förslaget omkring 100 km mindre.
- 8) Radiostationer
Radiostationernas antal är ungefär lika för Tyskland, USA och Finland, liksom även styrkan. Sverige får enligt förslaget endast större radiostationer, under det att motsvarighet till övriga länders mindre stationer helt saknas. Däremot är stationernas styrka något större i Sverige enligt förslaget än motsvarande i de ovannämnda 3 länderna.

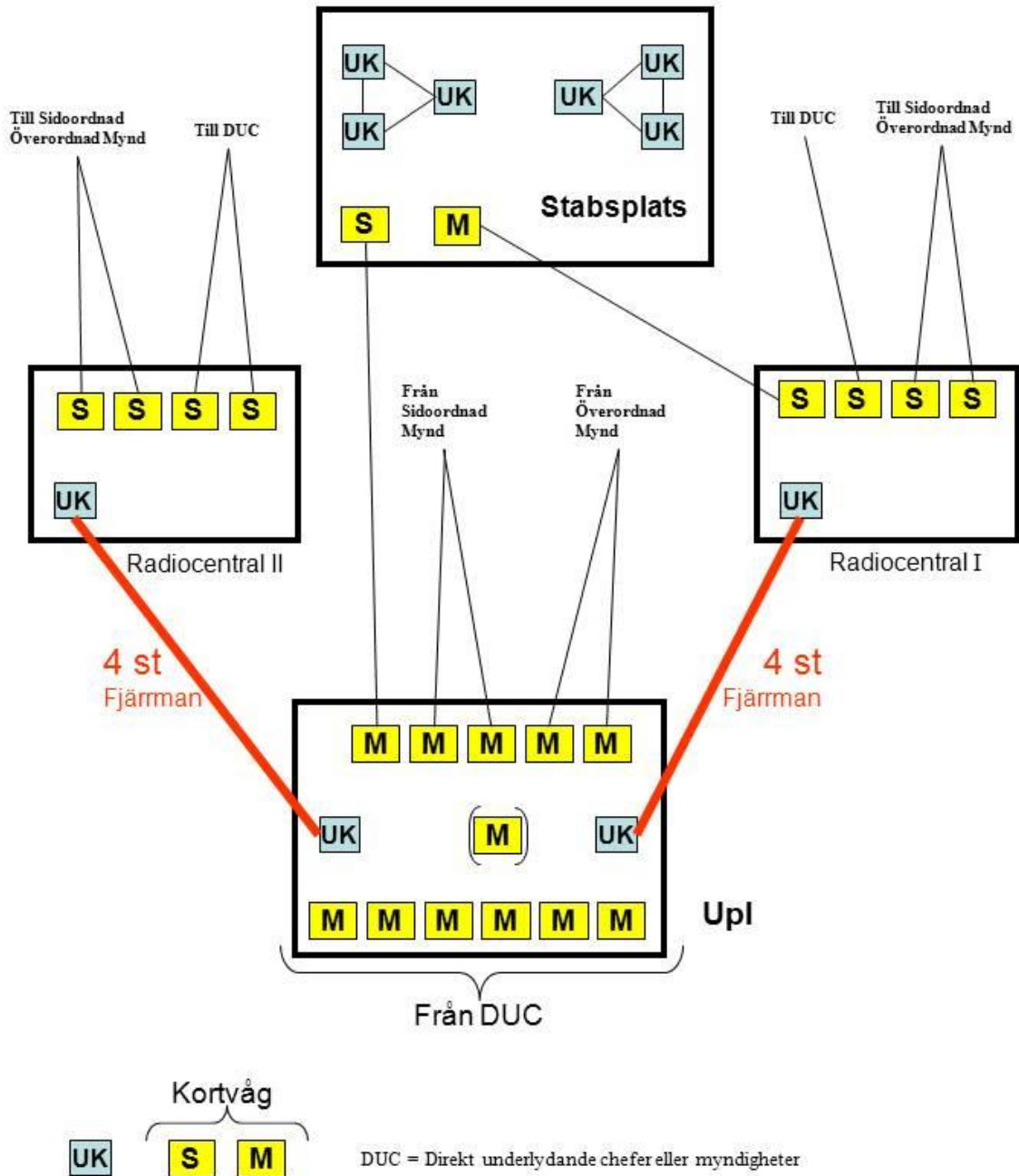
Sedan ovanstående skrivits har uppgift även angående rysk organisation blivit tillgänglig och har införts i bilagorna. Vidare har bekräftats att England övergår till en signalbataljon om tre kompanier med en sammanlagd styrka av 508 man vid infanterifördelningarna.

*(PM angående Signaltrupperna krigsorganisation
Arméinspektionen Signalavdelningen 1942-12-01, ej bilagor)*

Bilaga 3 (sid 135 - 165)

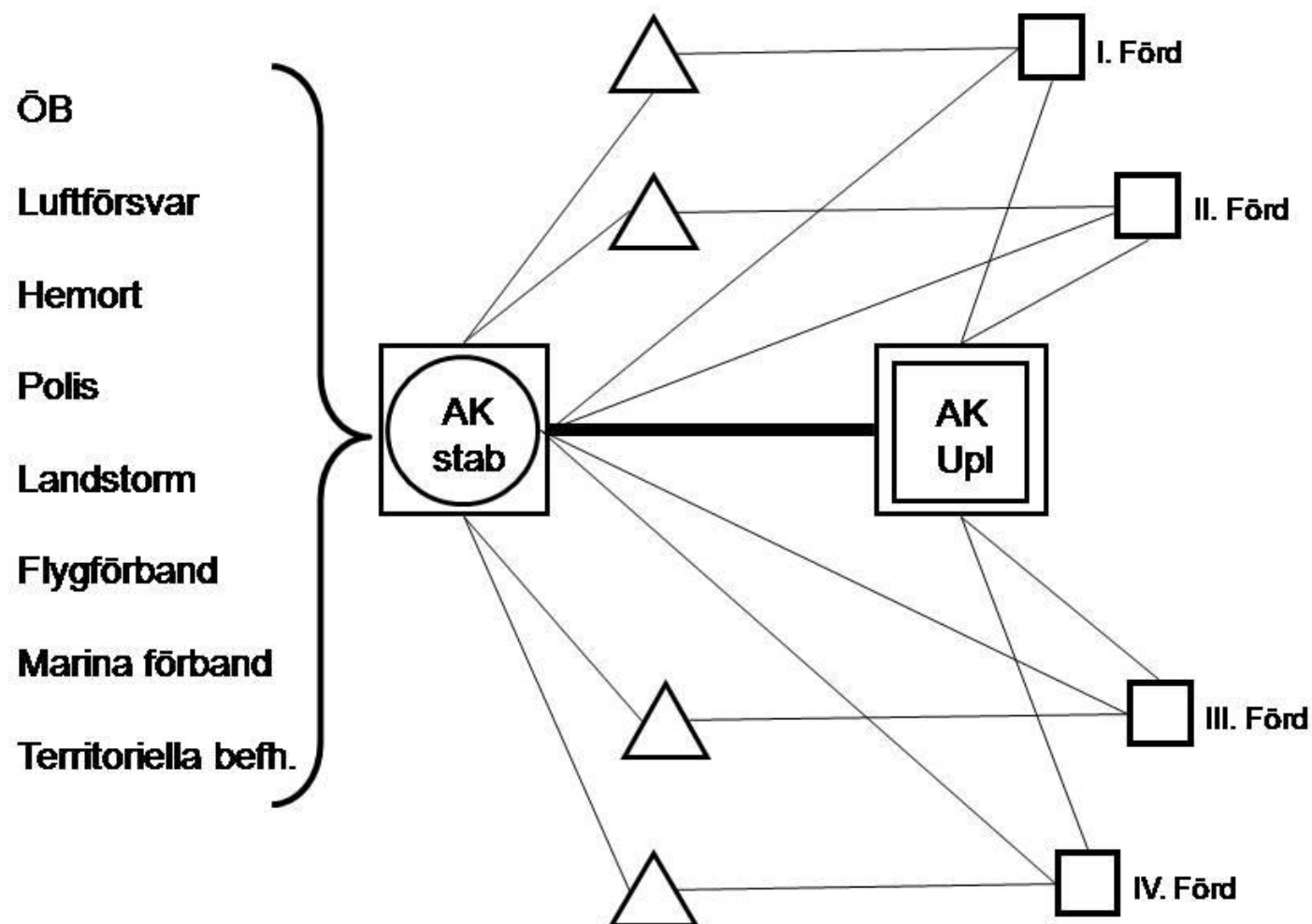
Kårsignalnät KV-UK 1953

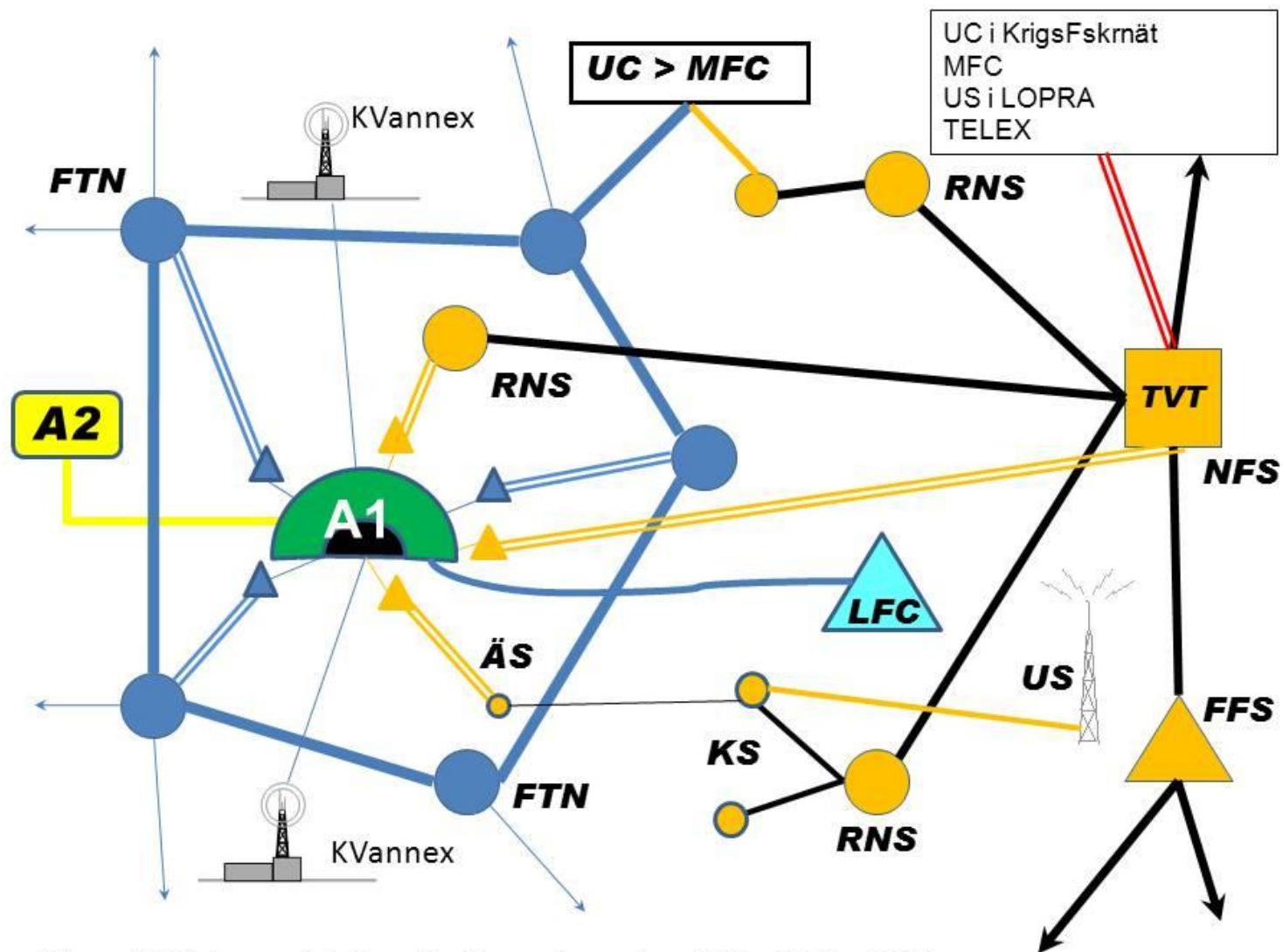
I.Milo /Sekt 1: 1953-11-30; H 302; Ubil 2:1

Trådförbindelser vid Armékår (AK)

Chefen för Armén; 1938-07-30; H547; "Angående utrustning för stationsbilgrupp vid Armékårstabskompani"

Bilaga 5.3 Schematisk översikt över nätstruktur Milo 1970 - 1990

	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	Kommentarer
Infotyp	talet	talet	talet	talet	talet	talet	talet	
Tal i klartext	X	X	X	X	X	X	X	TVT, FTN (Direkt och Växlad), Radio
Tal krypterat					X	X	X	MILVOX, Talkrypto, Krymobiltfn
Text i klartext	X	X	X	X	X	X	X	Telex, Telefax, MOBITEX, e-post
Text krypterad	X	X	X	X	X	X	X	Fskr, MILTEX, MOBITEX, ISUS
Bild i klartext	X	X	X	X	X	X	X	Telefax, MILFAX, TV från 1955
Bild krypterad					X	X	X	MILFAX, Kryfax
Data i klartext					X	X	X	INTERNET, FMIPnät, EMIL
Data krypterad				(X)	X	X	X	DataL, LIE PIFS LEO 80(1982), LEO 85(1988), LEO NYT, IS ORION ISUS, ATLE, IS MARK, SWERAP IS, Internet
Video i klartext					X	X	X	Telekonferens
Video krypterad						X	X	Videokonferens (VTC)
Bil- & Mcordonnanser	X	X	X	X	X	X	X	
Sambandsflyg	X	X	X	X	X	X	X	
Vissa system:								
FMIP						X	X	
FskrC			X	X	X	X		
FTN-FFRL		X	X	X	X	X	X	FTN bildas på 70-talet
KRIGSFOSKR Ra			X	X	X			1963
KRIGSFOSKR T	X	X	X	X	X			Teletype, FskrC, TELEX
LOPRA				X	X			Väder inom FV samt FskrC
FG-TEXT med MFC (4 st)					X	X		1987-02-10--1999-12-21 Fskr>MILTEX>TELEX>AFTN
Milofsknätet			X	X	X			
MILPAK					X	X		
DATEX > MILTEX				X	X	X		1988 första MILTEX-abonnenten
MOBITEX						X	X	Idag kommersiellt (Stöds ej av PTS eller FM)
Krigstelegrafnätet		X						Betjänades av 1. - 6. samt 8. Krigstelegrafplutonerna
RESERVTFGNätet		X	X	X				
Stab-stab Radio > FMHFRa 2000				X	X	X	X	

Fjärrskriftsnät

ÖB:s krigstelegrafnät

ÖB:s krigstelegrafnät var ett radionät för kommunikation mellan högre staber; mellan försvarsledningens krigsuppehållsplatser och milostaberna. Krigstelegrafnätet var främst ett reservsambandsnät för användning om trådsambandet mellan de högre staberna förstörts eller saboterats.

Det fanns sju krigstelegrafplutoner under 1950-talet: en i vart och ett av de sex militärområdena på fastlandet, och en (betydligt större) krigstelegrafpluton vid försvarsledningens krigsuppehållsplats(er).

Sambandsmaterielen som användes var radiosändare av modell CT5. Tack vare Karl-Arne Markström har jag nu kunnat infoga [en sida om radiosändare CT5](#). Tack, Karl-Arne!

Krigstelegrafnätets bemanning upphörde att krigsplaceras år 1958, så det kan antagas att nätet hade lagts ner vid den tiden.

I likhet med det senare [krigsfjärrskriftsnätets radiodel](#), var stationerna i ÖB:s krigstelegrafnät sannolikt grupperade vid respektive stabs (milostaberna, högkvarteret) sändaranläggningar. Tidigt under kalla kriget var sändaranläggningarna belägna i anslutning till staberna, men flyttades under 1950-talet ut till separata sändarannex.

Televerkets reservtelegrafnät

Televerket ansvarade i krig bland annat för förbindelserna mellan [riksstyret](#) och [civilbefälhavarna](#), d.v.s. ledarna för [civilområdena](#). I normalfallet avsågs främst Televerkets trådnät att utnyttjas för denna trafik.

Eftersom trådnät är känsliga för bekämpning, behövdes ett reservsambandsnät. Detta inrättades som ett radionät och kallades *Televerkets reservtelegrafnät*.

Televerkets reservtelegrafnät var ett radionät över kortvåg. Som sändarstation utnyttjades samma typ av station, [CT 5](#), som i [krigsfjärrskriftsnätets radiodel](#).

Fortifikatoriska aspekter

På ett 15-tal platser i landet anlades stationer för reservtelegrafnätet. Drygt hälften av dessa samgrupperades med militära sambandsstationer. De flesta av dessa anläggningar var sändarannex för [milostaber](#) eller [fostaber](#).

Försvarets gemensamma krigsfjärrskriftsnät

Under beredskapstiden fanns fyra separata fjärrskriftsnät: [ÖB:skrigsfjärrskriftsnät](#), [marinens krigsfjärrskriftsnät](#), [flygvapnets krigsfjärrskriftsnät](#), respektive [flygvapnets väderleksnät](#).

Efter andra världskriget lades ÖB:s krigsfjärrskriftsnät ner. Istället blev arméförbanden underabbonnenter i flygvapnets krigsfjärrskriftsnät. Marinen och flygvapnet fortsatte att driva sina respektive krigsfjärrskriftsnät.

I slutet av 1950-talet beslutades att försvarsmakten skulle samordna sina fjärrskriftsnät. Det nät detta resulterade i brukar kallas *försvarets gemensamma krigsfjärrskriftsnät*.

En av huvudidéerna med försvarets gemensamma krigsfjärrskriftsnät var att nätet i princip skulle se likadant ut i fred som i krig. Det skulle därför vara smidigt att övergå från fredsdrift till krigsdrift.

Antalet förmedlingscentraler i det gemensamma krigsfjärrskriftsnätet skulle vara tio. En huvudcentral i fred, en annan huvudcentral i krig, och åtta undercentraler. De åtta undercentralerna byggdes för manuell förmedling av meddelanden, de två huvudcentralerna byggdes för halvautomatisk förmedling av meddelanden.

I fred hade fjärrskriftsnätet fyra förmedlingscentraler bemannade. Detta nät kallades ibland [fredsfjärrskriftsnätet](#).

Krigsfjärrskriftsnätet gick huvudsakligen över tråd. För att kunna ersätta den för bekämpning tämligen känsliga tråden inrättades senare [krigsfjärrskriftsnätets radiodel](#), ett radionät för reservsamband inom krigsfjärrskriftsnätet.

Krigsfjärrskriftsnätets trådnät blev senare en viktig del av det som kom att kallas [försvarets telenät](#), FTN.

Inledning

Luftoperativa radionätet kom till som en komplettering av befintliga sambandsnät för flygvapnet. Existerande trådnät var alltför sårbara i krig, därför byggdes luftoperativa radionätet för att säkerställa flygvapnets behov av fjärrskriftskommunikation i krig.

Luftoperativa radionätet planerades under andra halvan av 1950-talet och byggdes under första halvan av 1960-talet. Luftoperativa radionätet planerades att i en första etapp byggas ut med en huvudstation och 18 understationer. Därefter skulle en komplettering ske med upp till 8 ytterligare understationer.

Organisation

Huvudstationen i nätet fanns i fred i Vallentuna (US 11 i tabellen nedan). I krig var huvudstationen lokaliserad i trakten av Lindesberg.

Varje understation placerades så att flottiljer, flygbaser och staber kunde anslutas med maximalt 8 abonnenter per understation.

Följande understationer existerade i fredstid:

- US 1 i Hörby
- US 2 i Örkelljunga
- US 3 i Långasjö
- US 4 i Bor
- US 5 i Fagerhult
- US 6 i Othem
- US 7 i Mölndal
- US 8 på Billingen
- US 9 i Bjärka-Säby
- US 10 i Flen
- US 11 i Vallentuna
- US 12 i Järlåsa

US 13 i Hässlen
 US 14 i Nianfors
 US 15 i Graninge
 US 16 i Arnäsvall
 US 17 i Degerås
 US 18 i Koler

I krig tillkom som nämnts ovan en huvudstation i trakten av Lindesberg.

Anläggningarna

Varje station i luftoperativa radionätet hade en mottagarplats samt ett sändarannex (huvudstationerna hade två sändarannex vardera). Avståndet mellan mottagarplats och sändarannex uppges mellan tummen och pekfingret till en mil.

Mottagarplats såväl som sändarplats hade en eller flera byggnader, plus ett antal master och antenner. För huvudstationen i Lopra var de två sändarannexen placerade i bergrum.

Eftersom Lopra använde kortvågskommunikation var antennparkerna betydande.

Bilden till vänster föreställer mottagarplatsen för US 8 på Billingen (numera riven).

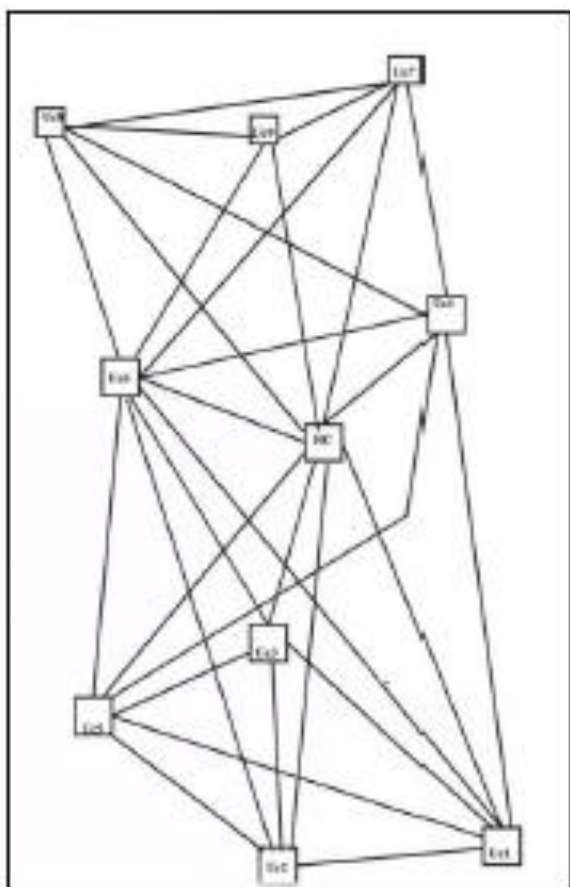
Senare anslöts även andra delar av det militära försvaret till Lopra. Lopra kom därmed att bli en angelägenhet för hela försvarsmakten, framför allt som reservsambandsnät för fjärrskrift i krig. I fred användes Lopra främst för förmedling av väderinformation inom flygvapnet.

I samband med den ökade användningen av datakommunikation (MILTEX) över alternativa kommunikationskanaler slutade flygvapnet använda Lopra för förmedling av väderinformation. Därmed minskade också intresset för Lopra, och nätet lades ner under 1980-talet.

De flesta av anläggningarna är idag rivna. Några har fått alternativt användningsområde inom försvaret, några har sålts till civila intressenter. Antennparkerna är nästan utan undantag rivna.

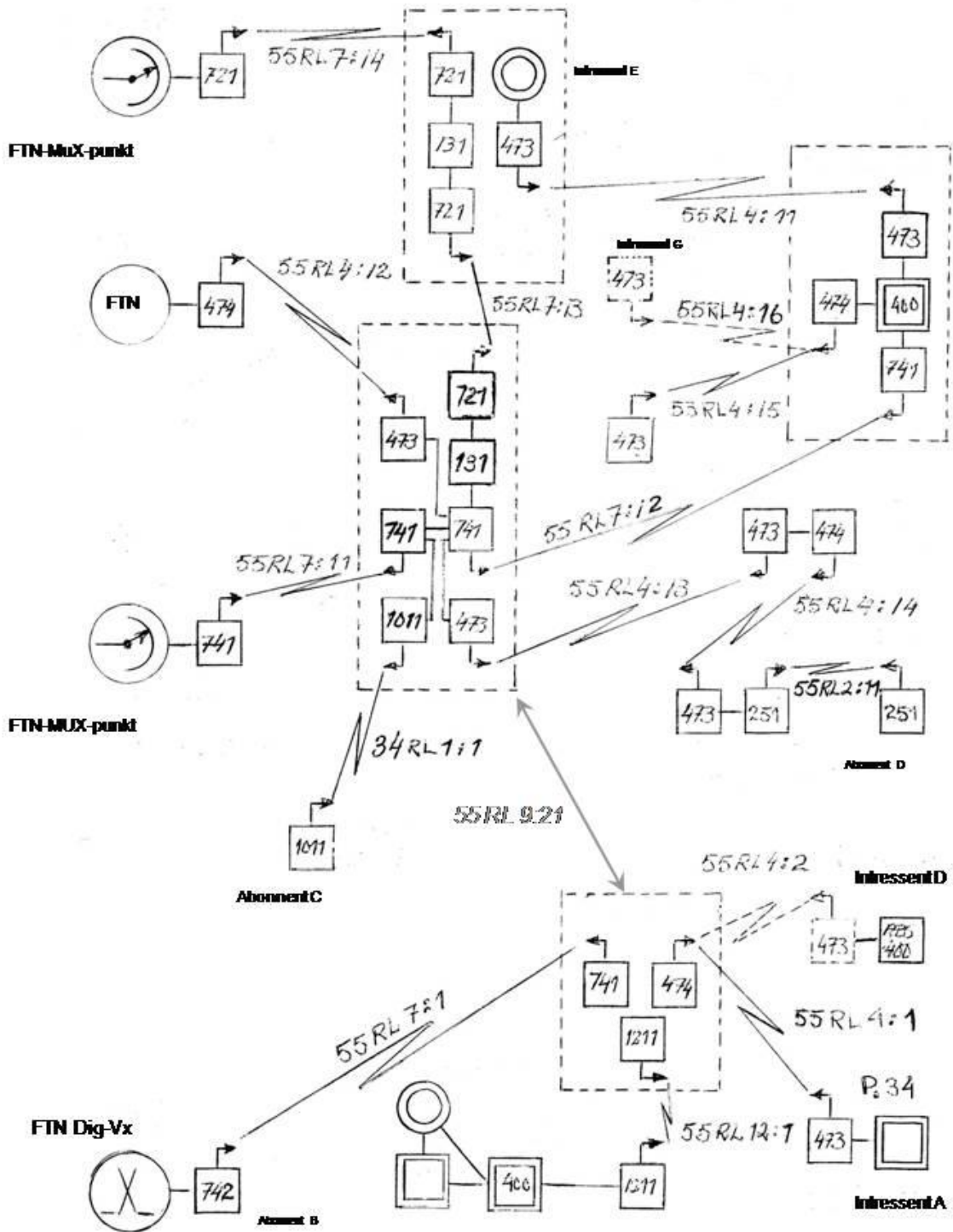
(Kalla Kriget . se)

Nedanstående skiss Krigsfjärrskriftnätet är tagen ur dokument på FHT om fjärrskrift
(förf Arne Svensson)

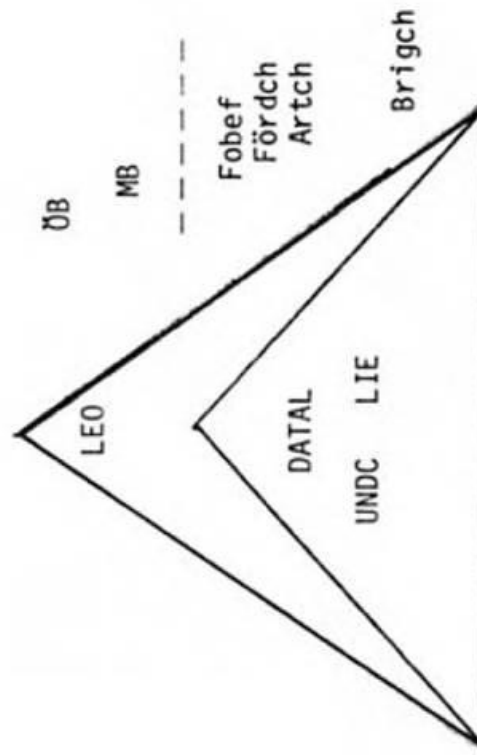

**Bild 3. Stomnät Krigsfjärrskriftnätet.
År 1961 - 1988.**

RL-NATSKLASS

Alla de nämnda arméprojekten DATAL, UNDC och LIE bör ses som uttryck för en kommande datorisering inom armén. På sikt måste denna process leda till ett "fältdatasystem" som ger gott datortekniskt stöd till ledningsfunktionerna. Kraven på samband kommer härvid att öka såväl vad gäller kvalitet som kapacitet. Signaltrupperna får här en utmaning för framtiden.

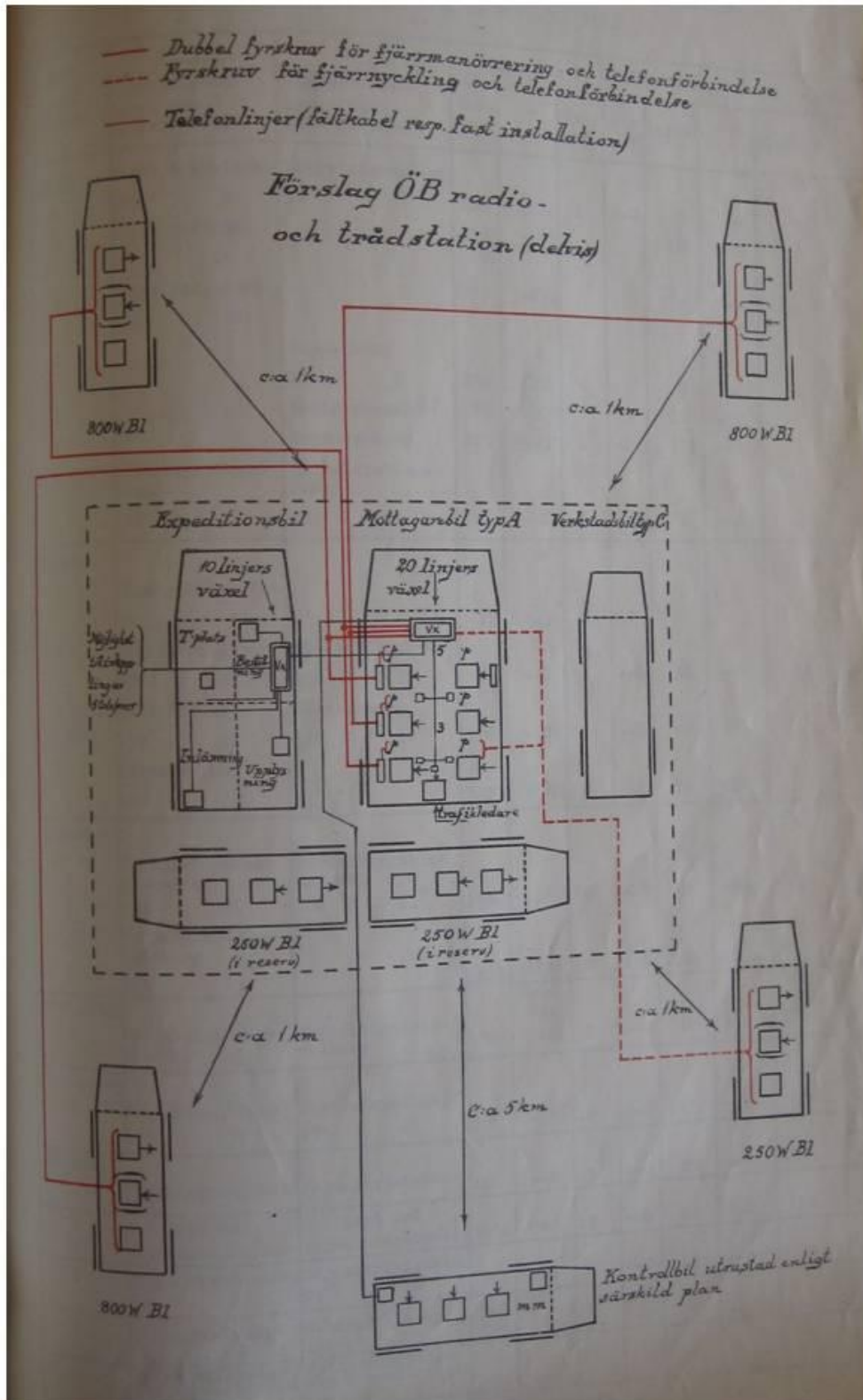

Datorstöd till ledningssystem på olika nivåer

Lars Eckerborn; GÖTASignalisten 1985 Nr 3

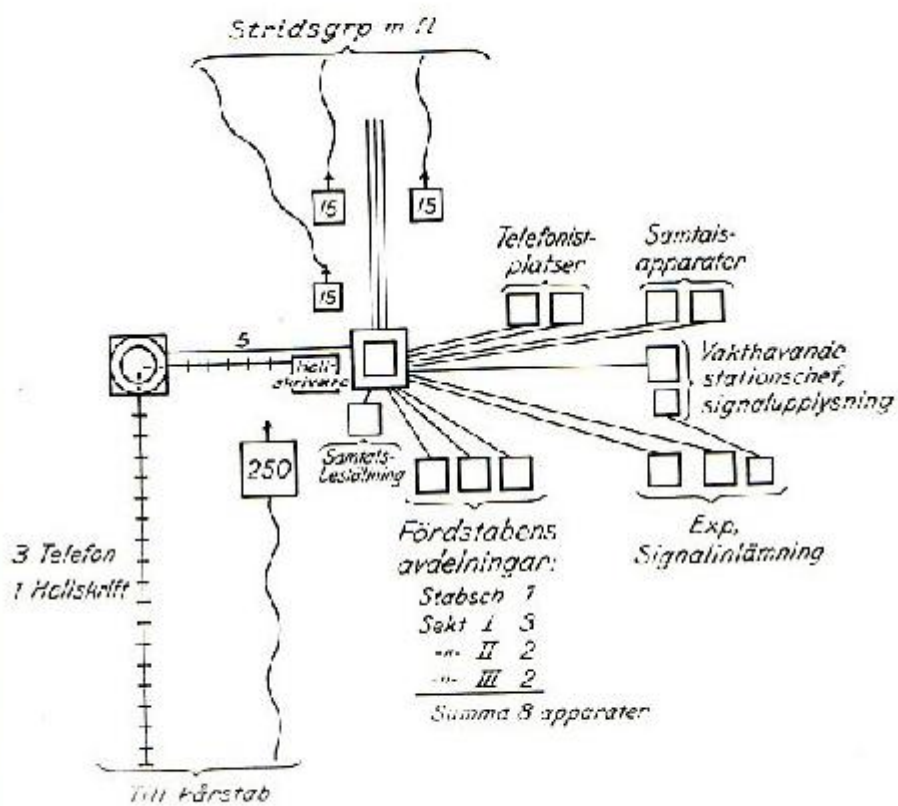
ÖB Radio 1943

KrA 1943, Serie F, VIII

Signalstationer.

1. Exempel på signalstation vid fördelningsstab.

Anm 1. Exp och signallänning i samma lokal.

Anm 2. Samtalsapparaterna böra placeras i närheten av signupplysningen.

Anm 3. Lokaltin mellan signallänning och signupplysning för fortgående orientering (appkalling med rösten).

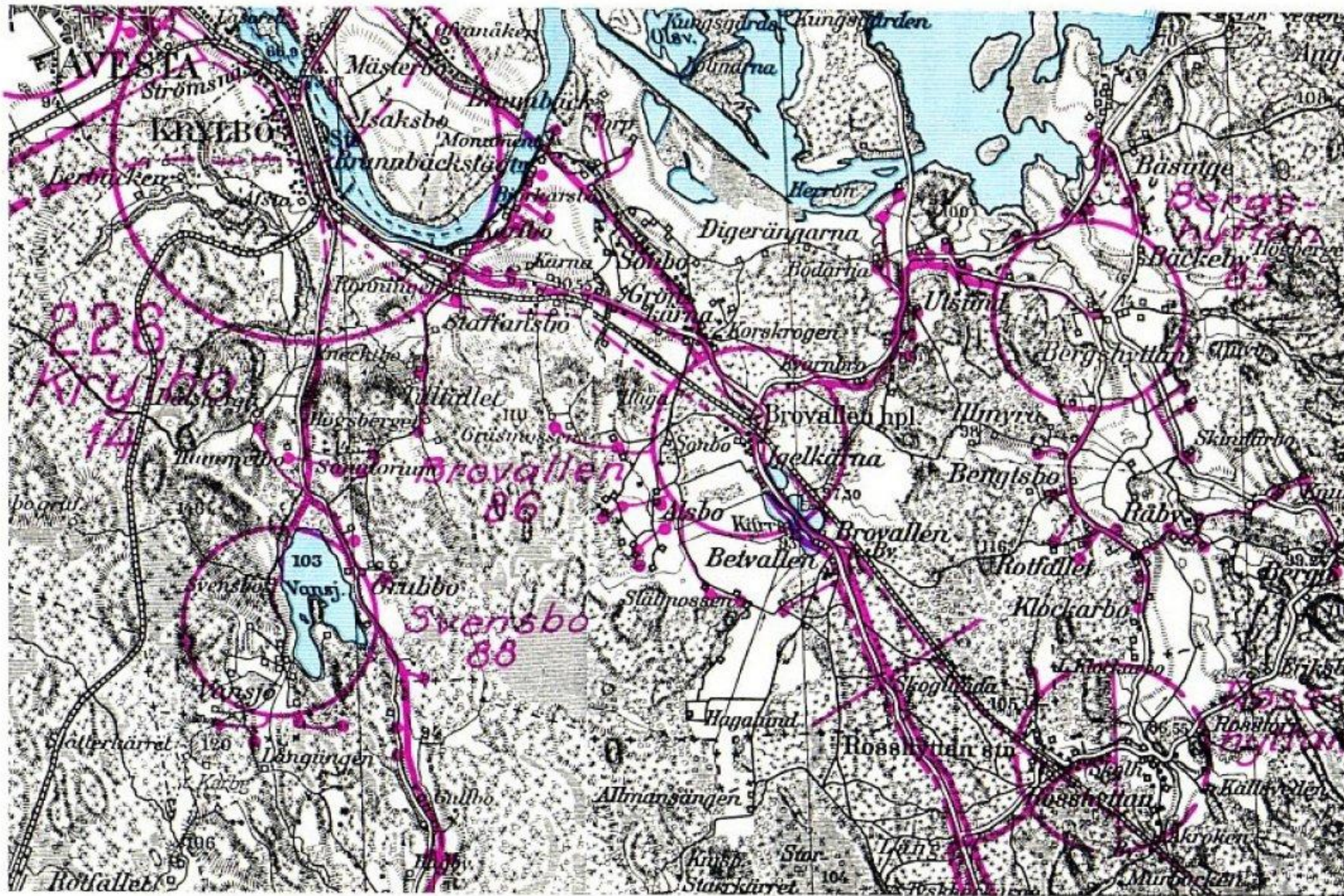
Brevduvor.

1. Brevduvors användning.

Brevduvor användas för att överbringa meddelanden till stab, där fast eller rörligt duvslag finnes. Duvornas stora flyghastighet, vid normala förhållanden omkring 60 km/tim, och ringa sårbarhet göra dem särskilt användbara för rapportering från avlägsna spaningsorgan samt när svårighet föreligger att använda andra sambandsmedel. Osäkerhet, om meddelandet kommer adressaten tillhanda, förefinnes dock alltid. Duvorna flyga i regel endast vid dager; nederbörd och dimma minska i hög grad deras flygförmåga. Duvor från rörliga slag måste i regel användas senast 1½ dygn efter det de utlämnats från duvslaget. Förflyttning av ett sådant duvslag fordrar ny inflygning av duvorna, vilken kräver omkring en vecka.

Duvor från fasta slag kunna hållas i beredskap borta från slagen omkring en vecka, men fordra under denna tid omvårdnad, såsom mat och vatten samt tillfälle till någon rörelse i rymligare emballage.

Ovanstående text är utdrag ur Bilaga 20 / Signal I A 1945 års upplaga.

Lfc m/50

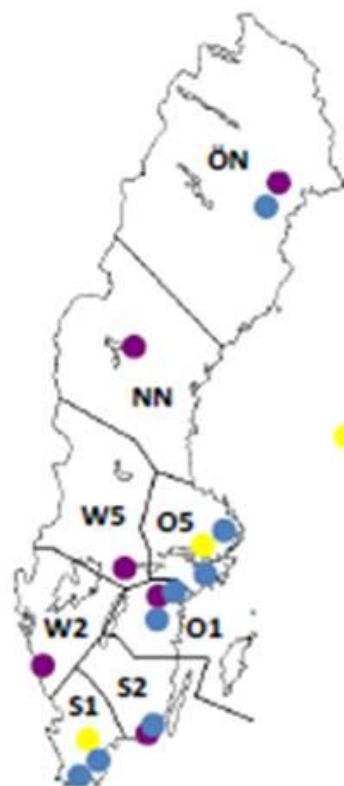

Operational: 1950~1980
11 units

60-tal

Ledningscentraler

Lfc 1

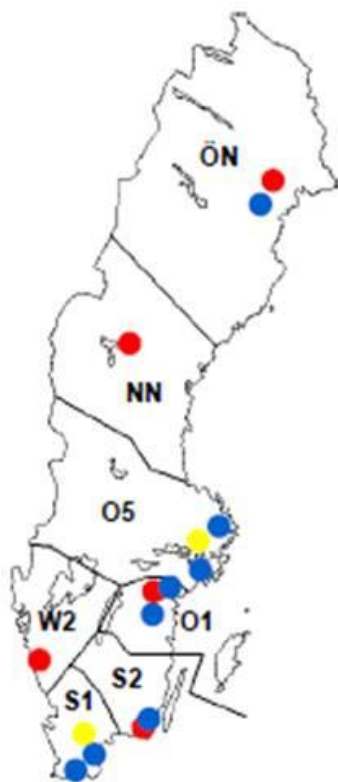
Lfc m/50

Rrgc/Fast

70-tal

Ledningscentraler

● Lfc m/50

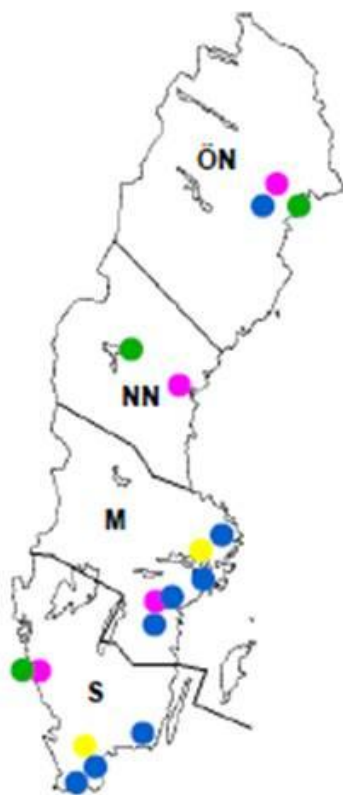
● Lfc 1

● Rrgc/Fast

80-talet

Ledningscentraler

● Lfc 1

● Rrgc/Fast

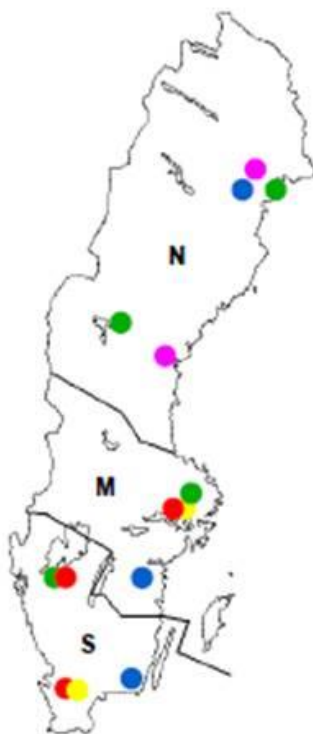
● Lfc 2

● Rrgc/Transportabelt

90-talet

Ledningscentraler

● Lfc 2/Lfuc

● Rrgc/Fast

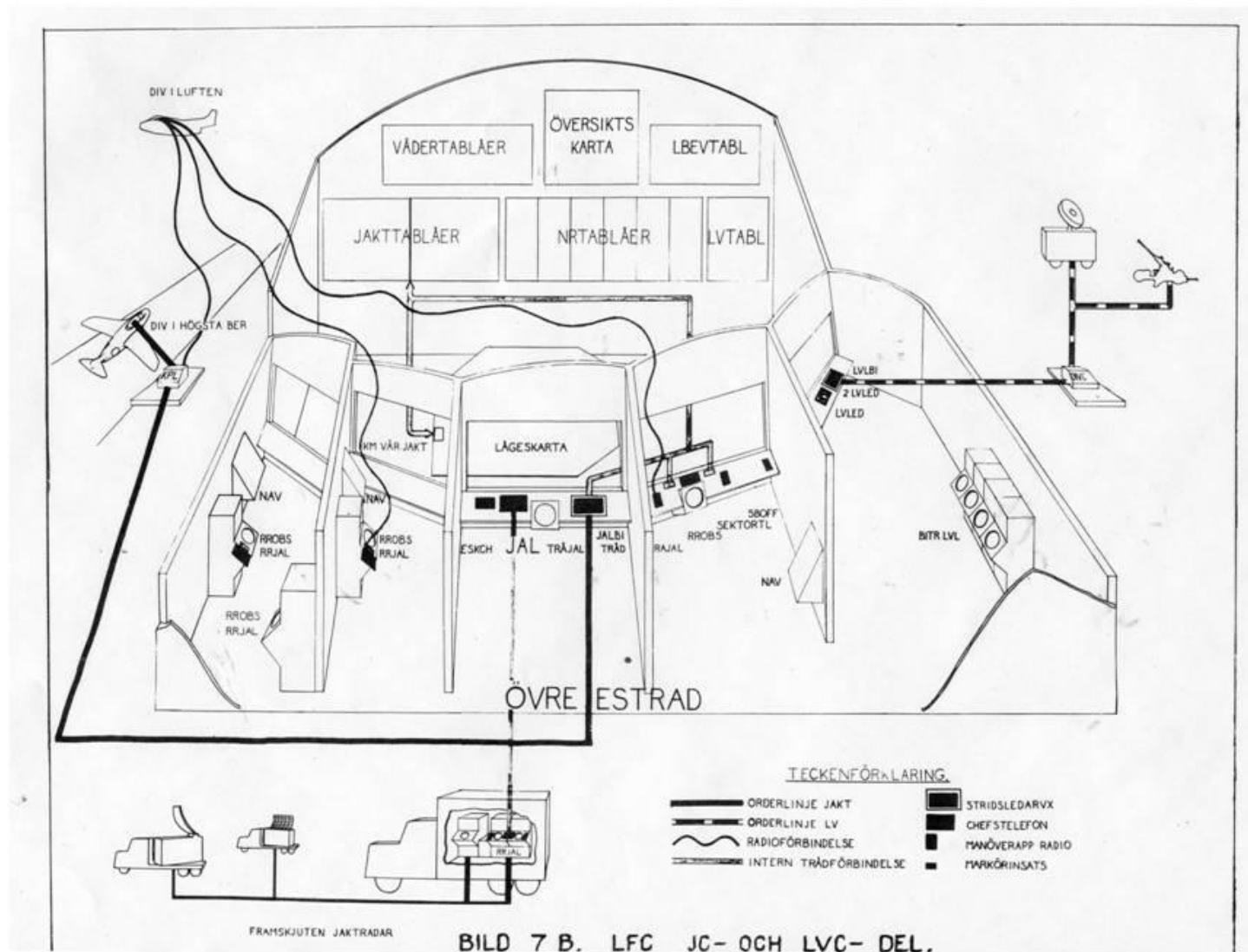
● StriC

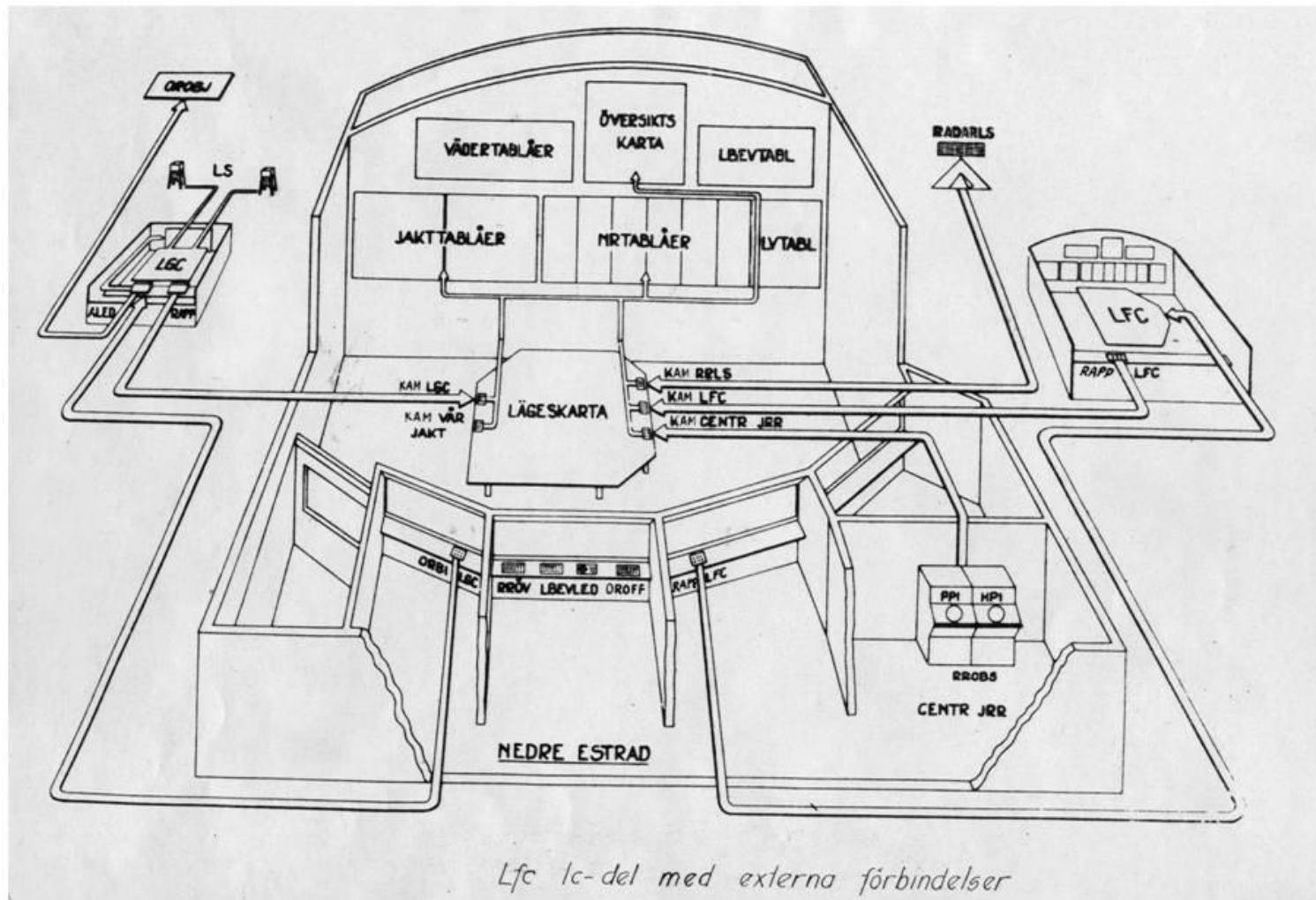

● Lfc 1

● Rrgc/Transportabelt

LFC Illem

LFC S2

L

Skyddad Stabsplats förr och nu

Avseende två underjordiska telefonväxel- och sambandsknutar för Tredje Riket driftsatta c:a 1939 i starkt utdrag.

(fri översättning från tyskan av CJ)

(Amt 10 översätts med Växel 10)

I. Beskrivning av sambandsknutar under tredje riket.

”Das Projekt”

(www.oocities.org/capecanaveral/1325/raetsel.txt)

(Vad avser Amt mm se även ISBN 3-7766-2154-0; ”DieFührerhauptquartiere, Anlagen und Planungen imZweitenWeltkrieg”, Franz W. Seidler, år 2000.)

[---]

I Ohrdruf var de 1942 fullständigt inrättade och blev satta i ständig beredskap. De blev emellertid först under de sista krigsveckorna satta i full drift. De hade täcknamn som t.ex ”Växel 10” i Ohrdruf eller ”Växel 8” i Arnstadt osv. Utöver dessa täcknamn fanns inga närmare beteckningar. De enskilda anläggningarna skulle inte veta något om de andra. Anmärkningsvärt är emellertid den tekniska standarden på anläggningarna.

Tekniskt hörde ”Amt 10” till Rikspoststyrelsen men förvaltningsmässigt till Ohrdruf. Vårt objekt bestod av flera underjordiska korridorer, som låg under varandra och från vilka dörrar ledde till sidoutrymmen. Varje korridor var sextio till sjuttio meter. Vid ändarna fanns tryckluftsslussar. Uppvärmning skedde med automatik. Dörrar var utformade med slussar. Fortlöpande kontrollerades centralt övertryck, luftfuktighet m.m. i varje utrymme. Även reservaggregat fanns, t.ex. fanns en 475 hk dieselmotor från tillverkaren ”Mannheim” för att kunna göra anläggningen oberoende av yttre kraft. Därför fanns även stora tankar med dieselbränsle. En brunn tvåhundra meter djup fanns för vattenförsörjning.

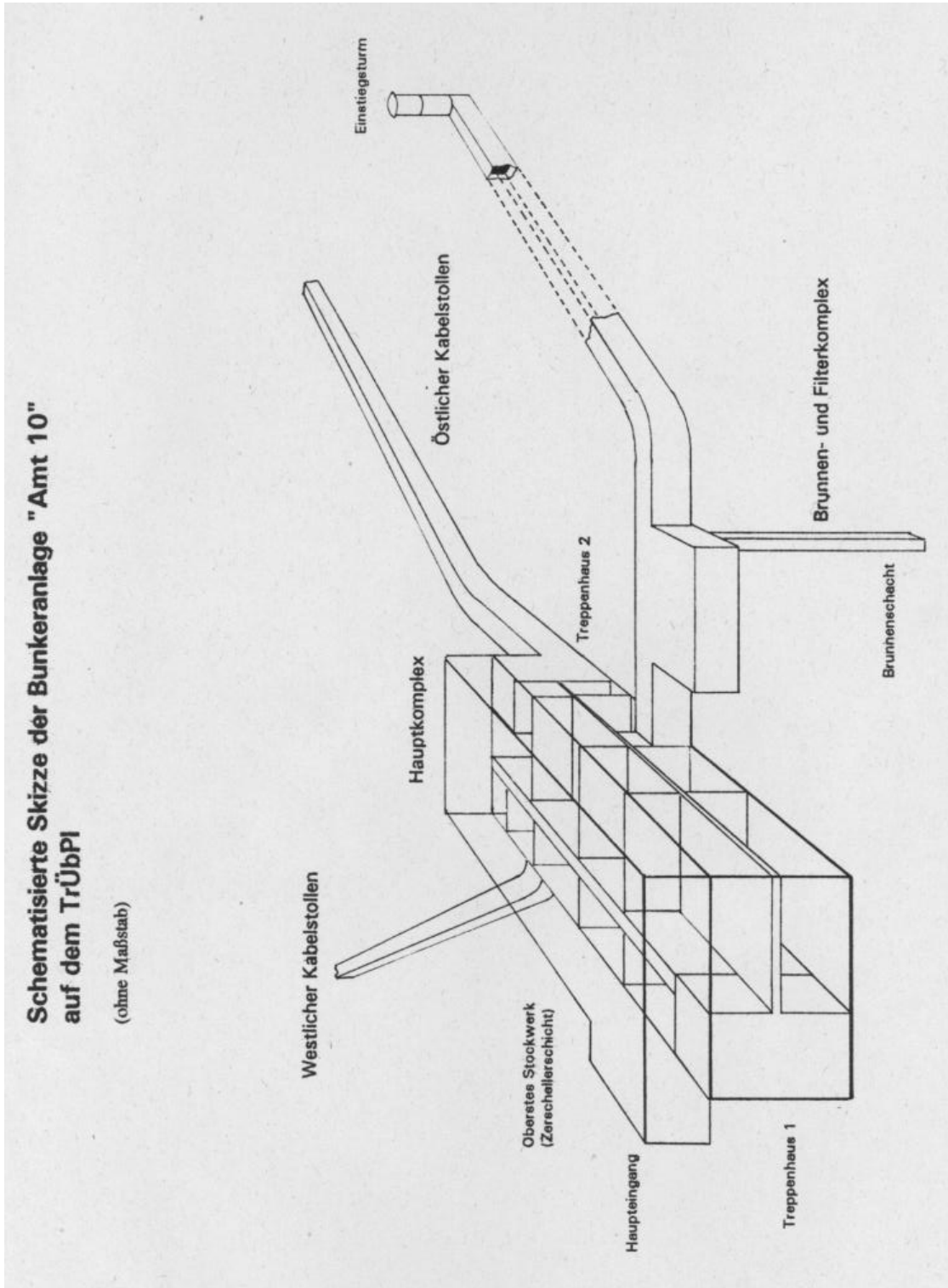
Rikspoststyrelsen ville inte säga för vilket ändamål ”Amt 10” var byggd. Naturligtvis kunde man räkna ut på sina tio fingrar vilket ändmålet var, men det kunde man inte tala om. Den tillgängliga tekniska utrustningen var av utmärkt kvalitet. Vi kunde omedelbart utväxla fjärrskrift och telefoni med Königsberg. Bärfrekvensöverföring och krypterad fjärrskrift, allt fanns. Jämväl fanns helt autonoma kabelsystem.

Objekt såsom ”Amt 10” fanns ett flertal. De var mestadels bemannade endast med en till tre man. Vilka uppgifter de hade hölls hemligt. Vid sidan av anläggningarna i Ohrdruf och Arnstadt fanns överdragsstationer i Hohenkirchen och Mittelhausen [---]

Nedanstående avsnitt redovisar utformningen av OKW sambandsknut i Zossen under WK 2. Anläggningen fanns driftklar vid krigets början och låg ett par mil söder om Berlin. Anläggningen i Ohrdruf var tillhörig OKH och låg i södra Tyskland. Anläggningen i Ohrdruf, vilken liknade anläggningen i Zossen.

**Schematisierte Skizze der Bunkeranlage "Amt 10"
auf dem TrÜbPI**

(ohne Maßstab)

Tabellen nedan redovisar utformningen av Sb- / Vx anläggningarna i Zossen (för OKW utanför Berlin) och Ohrdruf (för OKH utanför Arnstadt) under VK2. Tabellen är inte översatt till svenska.

	Zossen	Ohrdruf
Deckname	Zeppelin; Amt 500	Olga Amt 10
Baubeginn	März 1937	Januar 1936
Inbetriebnahme	Juni 1939	Juli 1938
Bunkerart	Zweistöckiger Tiefbunker, 17 m underderErde	Zweistöckiger Tiefbunker, 17 m underder Erde
Grundfläche	117 x 21,7 m	70 x 21,7 m
Bauwerkshöhe	10,7 m	10,7 m
Außenwände	1,6 m	1,6 m
Innenwände	1,0 m	1,0 m
Deckenstärke	3,0 m	3,0 m
Abdeckung	1 m Beton-Zerschellschicht 5 m Erdabdeckung	1 m Beton-Zerschellschicht 5 m Erdabdeckung
Zugang	Zugang durch darüberstehendes Siedlungshaus und überzwei Stollen	Zugang durch zwei Stollen
Fernmeldeanlag en	Verstärkeramt WT- / UT-Amt Fernsprecher Ortsvermittlung (1.500Stabsanschlüsse) Fernsprecher Fernvermittlung (40 Schränkeund 420 Leitungen) Fernschreibvermittlung (160 Leitungen und 29 Maschinen) Überwachungsanlage Stromversorgungsanlage (Maschinen und Sammler) Fernseheinrichtungen Dienstamt	

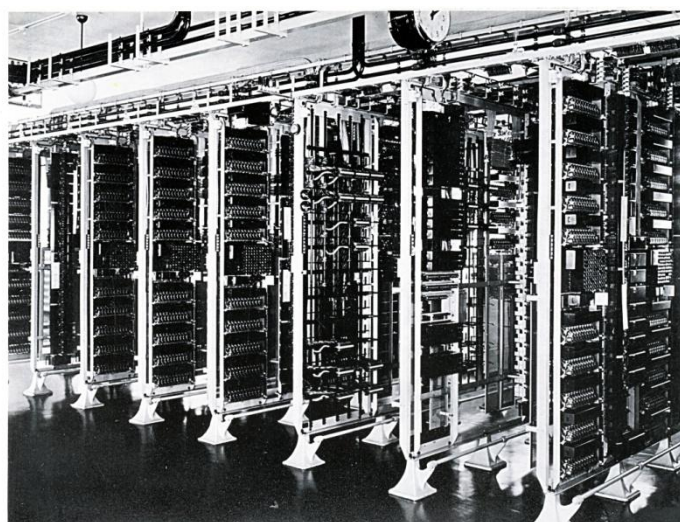
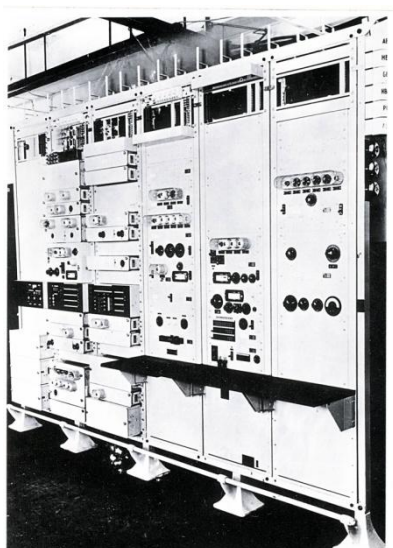
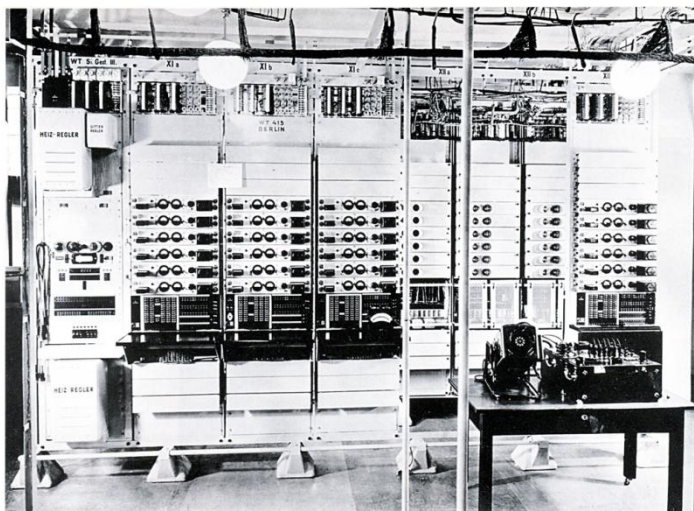
Anm. vissa ord (av CJ)

WT	= Bärfrekvens, analog
UT	= Transformerung, analog
Stollen	= Tunnel
Zweistöckisch	= Tvåvåningar

Noteras bör att det handlar om c:a 4000 m² fördelat på två plan, vilket ju faktiskt innebär en mycket stor anläggning. Tabellen talar om 1500 lokalabonnter samt 420 centralledningar och 160 fskr-ledningar, vilket är synnerligen imponerande.

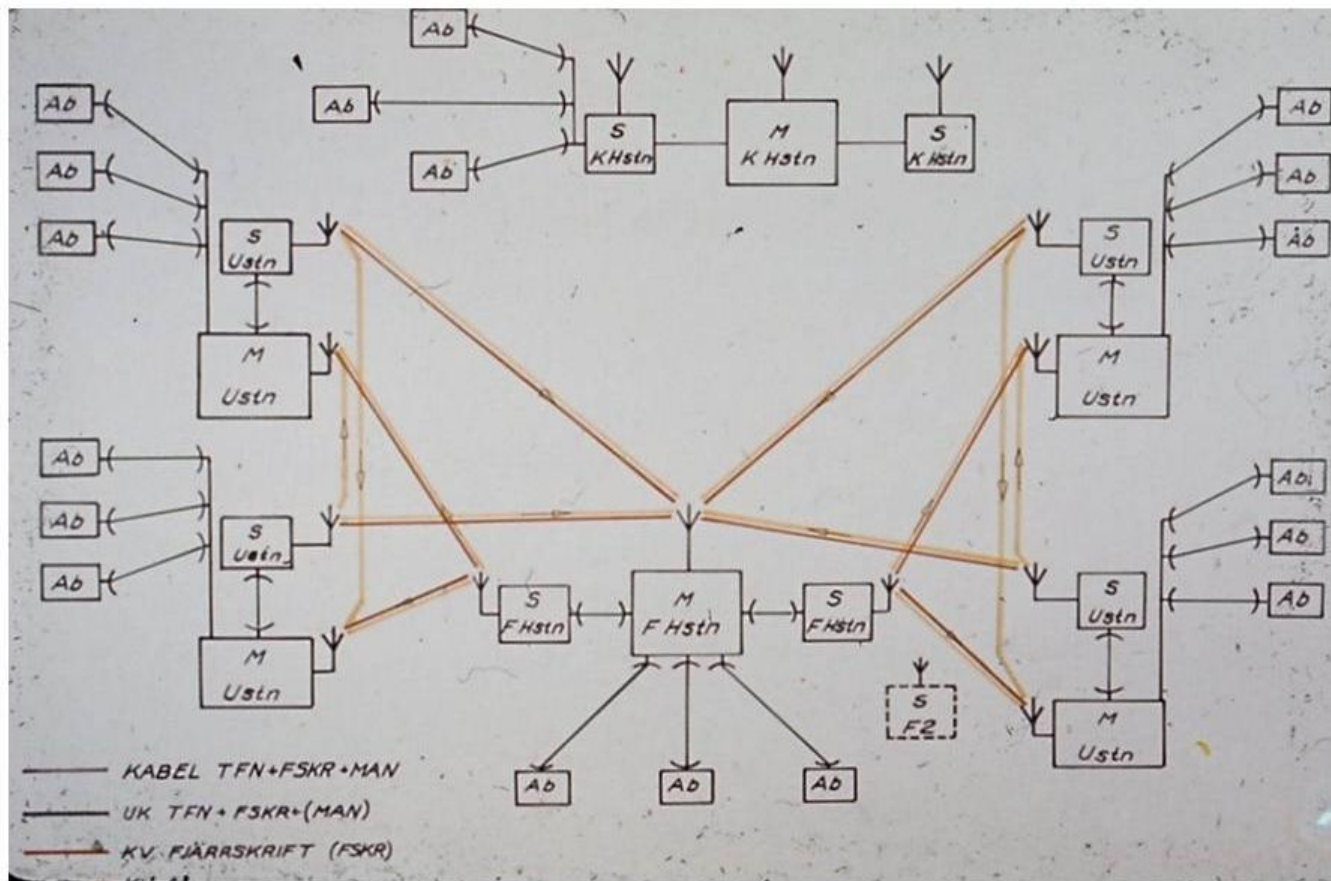
(Se även ISBN 0-7643-0164-0; "The underground military command bunkers of Zossen, Germany; Schiffer Publishing Ltd. 1996).

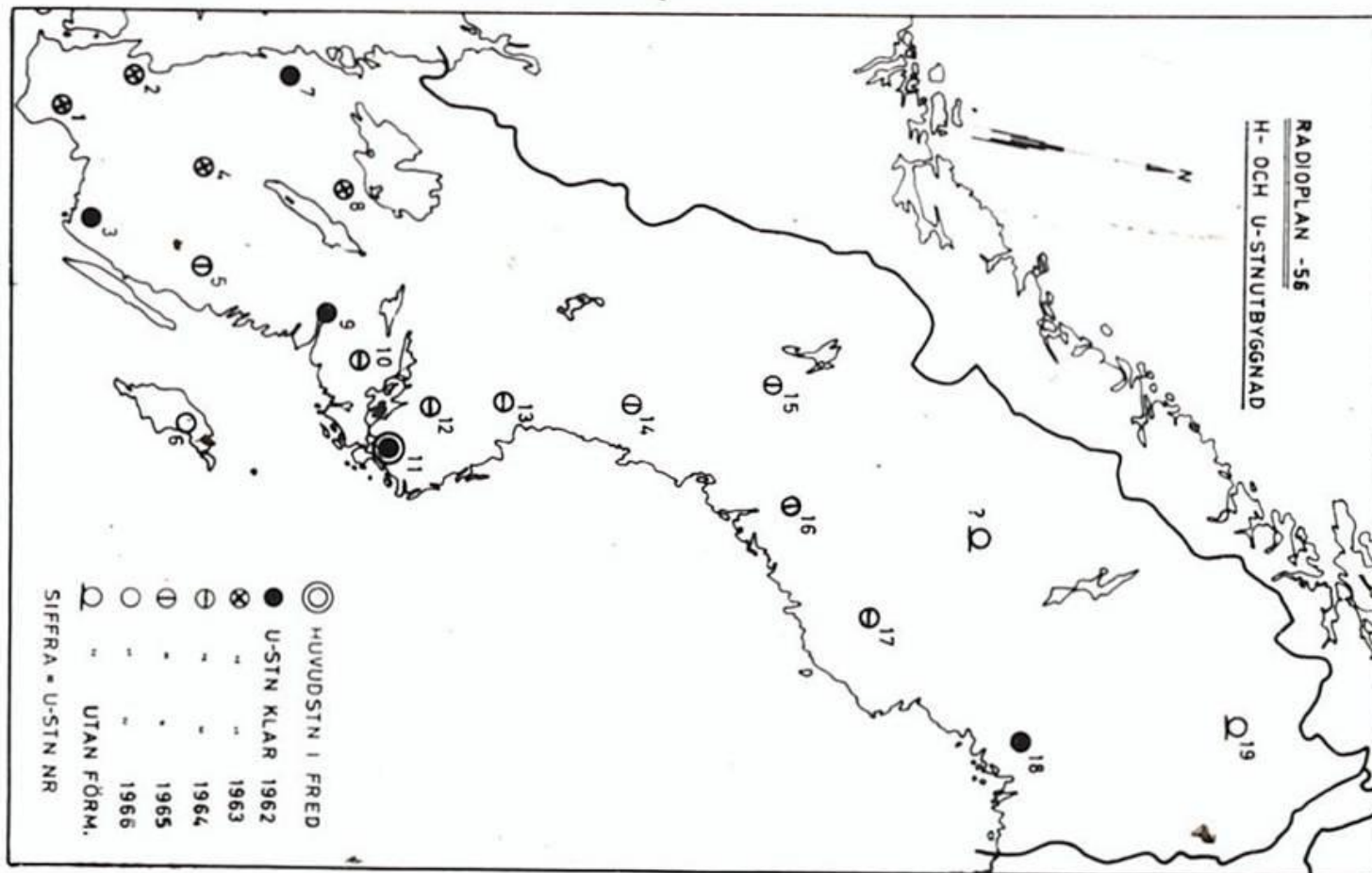
Bilder på förstärkar- och vxanläggningar i Zossen runt år 1939

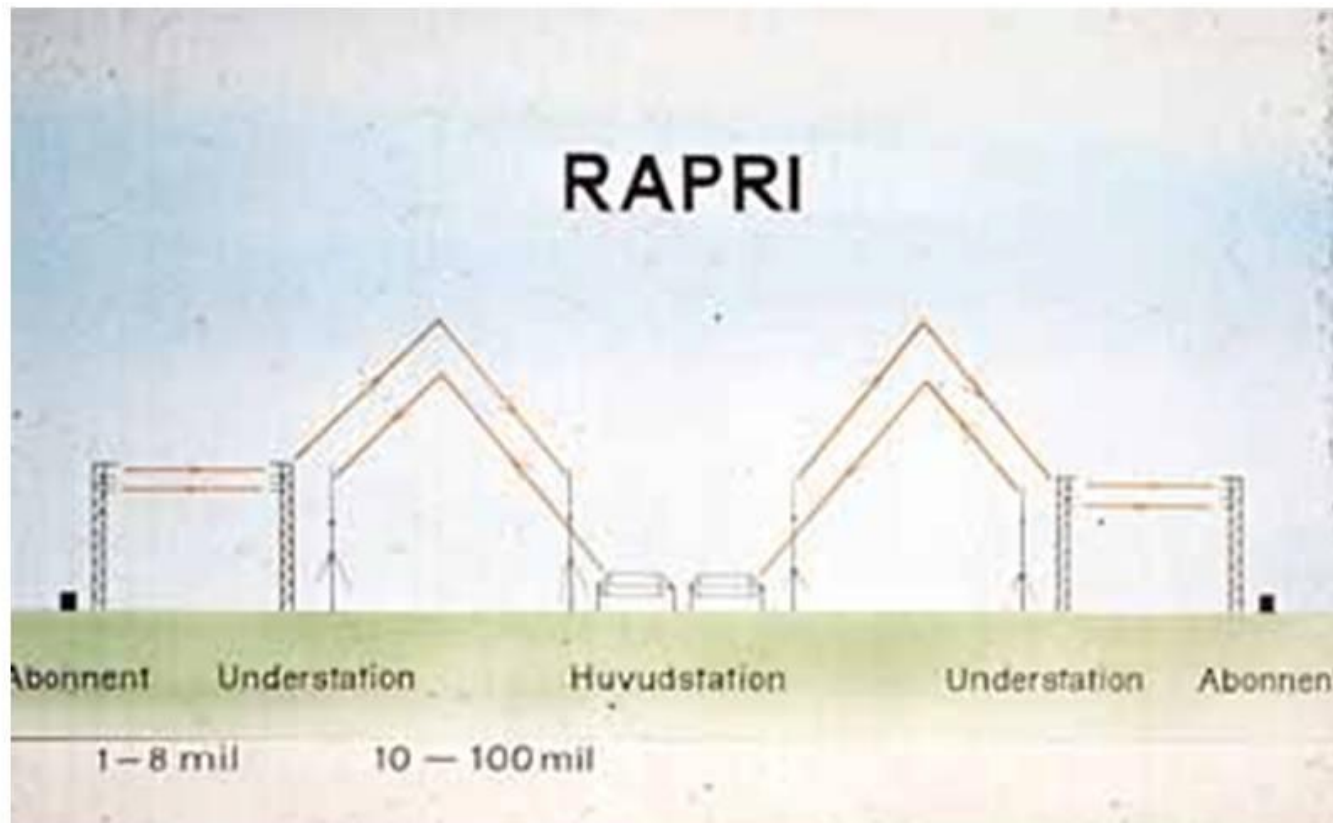

Översikt över LuftOperativaRADionätet (LOPRA) : källa AEF (Arboga Elektroniska Förening)

LOPRA

Radioprinter – telefonutrustning MRX 16

Källa AEF

Bilaga 4 (sid 166 - 170)**Sambandsexpeditionstjänst**

Sambandsexpeditionstjänst vid fo/milo mm finns beskrivet i separat uppsats vid FHT.
(Sambandsexpeditionstjänst fo/milo, 2013-04-18; A 3/11)

Därför redovisas här nedan endast en kortare sammanfattning av den uppsatsen (hänvisningar till andra kapitel stämmer därför inte).

[...]

Läget för expeditionstjänsten vid mitten av 1940-talet framgår av Signal I A 1945, se Ref. Noteras bör att vid denna tidpunkt, var som en följd av 1942 års försvarsbeslut, ledningsnivåerna med staber i form av Milostab och Fostab nyss beslutade. Milostab före 1942 hade andra uppgifter. Fostab före 1942 fanns inte. Reglering av sambandsexpeditionstjänst vid dessa nya staber finns följaktligen inte i Signal I A 1945. Som framgår av kap 3 nedan, avsnittet MB-försök, visste man runt 1952/1953 litet om hur expeditionstjänst och meddelandehantering skulle ske i milostab, man hade endast en tveksam uppfattning om förekomsten av tekniska resurser, men inte arbetsmetoder, vilket försöksuppdragen omfattar.

Som även framgår av kapitlet 3 kunde SBC-utredningen konstatera att vid tiden för utredningen fanns icke varesig reglementerade rutiner, organisation eller materiel för bedrivande av det som sedermera kom att kallas sambandcentraltjänst. Före denna tidpunkt hade givetvis något system för expeditionstjänst funnits vid t.ex. armékårstaber och milostaber, men uppenbarligen inte i gemensamma och/eller organiserade former.

SBC-utredningen lämnar förslag på lösningar på alla av utredningen upptäckta problem.

Det kan även konstateras att över åren kom nivåerna HKV-MB-Försvarsområde, i huvudsak förbli i den arbetsmetodik och organisation som SBC-utredningen föreslog 1959, vilket i sin tur visar hur förutseende och klok SBC-utredningen faktiskt var.

För fältstaber (t.ex. Fördstab, Artregstab, Brigstab, Gjstab) kom utvecklingen att innebära övergång från gruppering i tält (stabstält 32 och 22) eller kvarter, till gruppering i stabshytter och sedermera även i ledningscontainrar.

För fältstaberna innebar denna utveckling att den gemensamma sambandscentralen och signaleringsdetaljerna upphörde. Respektive sektion – i sin hytt/hytter eller container svarade själv inte bara för signalering av meddelanden, utan även administrationen av meddelanden, småningom som en följd av teknisk modernisering, även delar av signalskyddstjänsten.

Efter år 2000 infördes efterhand ett system innebärande ett datorstöd i staberna som i princip betydde att sambandsexpeditionstjänsten i staberna sköttes av en för respektive stab gemensam stabsexpedition inkluderande signalskyddstjänsten.

Datoriseringen av staberna med system såsom t.ex.:

- LEO
- IS undsäk

- PIFS (Persondatorer IFältStab)
- SWECCIS
- LIM och MAST

förändrade i grunden utformningen av gemensam Sbc och/eller expeditionstjänsten. Det faktum att varje stabsmedlem i sin arbetsdator inte enbart genomförde den planering han var ansvarig för, utan även utfärdade order inom sitt eget ansvarsområde, ställer krav på sekretessen i systemet. Dessa sekretesskrav kan idag (2013) inte lösas för alla sekretessgrader med hjälp av endast ett datorsystem.

Decentraliseringen av sbexptj och signalering, från en stabsgemensam organisation med personal speciellt utbildad för denna verksamhet, till respektive stabs olika sektioner, är inte helt problemfri. Det minskar uppenbart behovet av personal för denna verksamhet, men överlåter stora delar av verksamheten till personal (stabsmedlemmar och stabsassistenter) vars färdigheter i dessa stycken kan diskuteras.

Den i kap 3 redovisade ”PB63-utredningen” redovisar hur man med lämnad sbc i tältstab går till hyttstab med decentralisering. Utredningen redovisar hur detta kan jämföras och möjligheter med denna decentralisering. Såvitt författaren känner till är detta det första redovisade förslaget för övergång till hyttstab och lämnande av tältgruppering. Författaren deltog själv i de första försöken på dåvarande S3, avseende hytter vid fördelningsstab år 1970/1971. Varför fördelningsnivån fick vänta ett antal år på hytter efter PB 63 är för författaren höljt i dunkel.

I och med att Försvarmakten i avsevärt ökad omfattning kom att delta i internationella uppdrag samt att stabs- och sambandshytter kom att bli alltmer obsoleta med hänsyn till såväl taktiskt uppträdande som teknikutveckling, pressades fram behov av annan lösning.

Denna kom att bli modularisering av ledningsenheter och övergång till installationer i containrar. Dessa containrar föreligger inte enbart i olika storlekar, utan även i olika skyddsnivåer och transportsätt.

Tidsförhållanden i stort

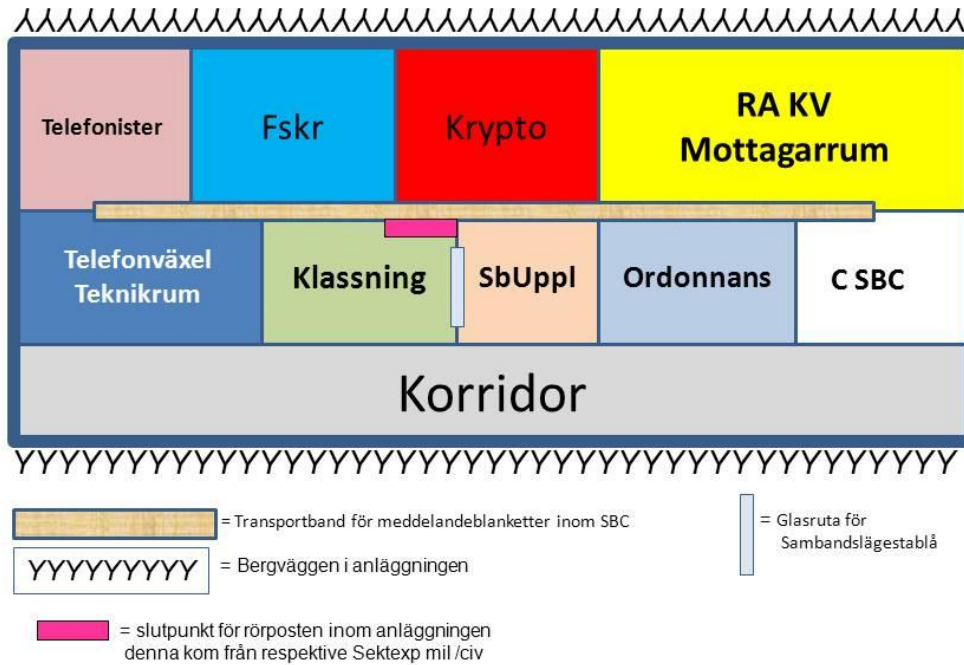
1940-talet	I huvudsak gruppering i kvarter eller i tält	Under detta årtionde bildas Milo- och Fostaber (1942), Signal I A 1945 reglerar <u>intet</u> av sbctjänst specifikt vid sådana staber, den beskriver närmast nivån dåvarande fördelning och brigad.
1950-talet	I huvudsak gruppering i kvarter eller i tält	I perioden 1952-1954 görs försök med exptj vid bl.a. Milo. Vad beträffar sbcverksamhet vid Fo-Milo under denna period, kan bara konstateras att ingen organiserad verksamhet synes ha funnits (se Sbcutredningen 1955-1959).
1960-talet	Högre staber i kvarter,	1962, Sbi A Exptjfastställes

	fältförbanden i tält	<p>Utredning PB 63, pansarbrigadstab med hytter 1966, MB får Operativa uppgifter Som en följd av Sbc-utredningen och Utredningen med förslag till förändring PB63, samt att SbIA 1962 kom ut började uppenbarligen SBC-verksamheten att stabiliseras. Emellertid kan konstateras att SBC-tjänst vid Fo-Milo sannolikt inte var organiserad på ett etablerat sätt förrän vid mitten av 1960-talet.</p> <p>Noteras bör att utredningen om PB 63 inlämnades 1962. Före denna tidpunkt hade alla arméns taktiska staber ”tältlösning” för gruppering av staben. Författaren har till dags dato inte kunnat fastställa när PB 63 hyttstab faktiskt infördes (troligen under 1967). Emellertid har författaren personligen i samband med RU och studiebesök under egen utbildning på Karlberg året 1968 druckit en kopp kaffe i en mässhytt på stab PB 63. Jämväl vet författaren av personlig erfarenhet att hyttstab på Fördelnings-nivå inte var aktuell förrän 1971 och då med försöksverksamhet. Sannolikt fick PB 63 sina hytter under mitten av 60-talet, medan Artreg och Infbrig samt Förd fick vänta nästan 10 år – varför?</p>
1970-talet	Övergång till hyttstaber vid fältförbanden	<p>Under 70-talet skedde den stora förändringen av arméns fältstaber i form av att samtliga staber utrustades med hytter för sbtjänst och stabsarbete.</p> <p>Detta kom att gälla nivåerna Bataljon – Fördelning, t.ex:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Haubbatstab • Lvbatstab • Brigstab • Fördstab • Artregstab • Vissa staber fick specialfordon t.ex. KA
1980-talet	Hyttstaber vid fältförbanden	<p>SbR F 1986, fastställdes. 80-talet innehöll i stora avsnitt en konsolidering samt modernisering av grupperingslösningar, men en stor förändring av tekniklösningar.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utbyte av radiostationer • Byte av radiolänksystem • Införande av nya kryptosystem • Införande av datorstöd PIFS • Synen på gruppering av skyddsskäl påverkar även utvecklingen

1990-talet	Containrar och splitter-skyddade ledningsfordon	<p>Här inträffar stora skiften, bl.-a. styrda av krav på förändringar kopplat till uppdrag inom det som på den tiden kallades "Utlandsstyrkan"</p> <p>De stora förändringarna kopplades framförallt till:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraven på s.k. "Splitterskyddad ledning", vilket innebar pansrat skydd för alla ledningsenheter • Kraven på s.k. "Modulärt organiserad stab", vilket sedermera ledde till införandet av "ledningscontainer" och tillfälligt sammansatta ledningsplatser med containrar av olika "fot"-storlek. • Kraven på möjlighet att transportera staber i FV "C-130" eller på båt (sjöklassade containrar). • Introduktionen av IT-baserad ledning, vilket innebar – egentligen – den totala decentraliseringen av sambandsexpeditionstjänsten, men också det totala kaoset vad avser uppföljning och kontroll av stabens hela verksamhet. • Införandet av splitterskyddade stridsledningsfordon, dels som moderniserade "arvetfordon" (exvis Pbv 302 eller MTLB) dels i form av nyanskaffning (t.ex. PASI), till staber i olika nivåer • Dessa sammanfattade fysiska och kommunikationstekniska förändringar för ledning ändrar givetvis de formella regelsystem för hur ledning sker – registreras – uppföljs – dokumenteras, vilket givetvis förändrar det sätt på vilket vi i efterhand- fortsättningsvis kan följa upp vad som hänt. • Vid sekelskiftet 1900 / 2000 hade inte något automatiskt eller datoriserat stöd för registrering och eller arkivering av meddelanden vid militära staber för <u>krigsförband</u> införts.
2000-talet		FB 2000 upphäver MB- och Fo-nivån, vilka ersätts av MD.

Exempel på utformning av sambandscentral grundat på SBC-utredningens förslag.

Sambandscentral c:a 150-250 m²

Förslag till SBC utformning enligt Sbc-utredningen 1955-1959

